



## HELLAS SEI DANK!

**Inmitten** der aktuellen Wirtschaftskrise in Europa scheint die Bedeutung der griechischen Antike für die kulturelle und politische Identität Europas in der öffentlichen Diskussion oft unterzugehen. Dabei verdankt Europa den Griechen nicht nur das Ideal der Freiheit des Denkens und andere wichtige Prinzipien einer Demokratie, sondern auch das Verständnis von Wissenschaft. Mit seinem Buch „Hellas sei Dank!“ setzt Karl-Wilhelm Weeber seine Büchertradition über die Antike fort. „Hellas sei Dank!“ ist ein Buch über die Fundamente der europäischen Zivilisation, also unserer Zivilisation, das Spaß macht! Weeber philosophiert unterhaltsam und zugleich lehrreich. S. 9

## Η Ελλάδα πάντα ανθρωποσιμοραγούσε

Μια συζήτηση με τον κ. **Σόλωνα Θάνο**, ο οποίος είναι Καθηγητής Οφθαλμιατρικής και διευθυντής του Ινστιτούτου Πειραματικής Οφθαλμολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μίνστερ, στη Γερμανία. Σελ. 4

## Tourismusimmobilien Griechenland

**Die Griechenland-Krise** und die damit verbundene starke Rezession haben in den letzten Jahren nahezu alle Wirtschaftszweige des Landes äußerst negativ beeinträchtigt. Der Bau- und Immobiliensektor wurde hierbei extremer als andere Bereiche in Mitleidenschaft gezogen. Die Tatsache, dass Griechenland nach Aussage vieler Experten aktuell kurz vor dem Umschwung steht, stellt in Verbindung mit den – krisenbedingt – noch sehr niedrigen Preisen eine optimale Gelegenheit dar, um genau jetzt – also quasi antizyklisch – in den griechischen Immobilienmarkt einzusteigen. S. 7

# „Unternehmen lassen sich regulieren; da gibt es Erfahrungen, die Griechenland nutzen kann“

**In Anwesenheit** griechischer Journalisten, überwiegend aus der Region Makedonien und Thrakien, fand in Thessaloniki ein Seminar über die deutsch-griechischen Beziehungen in der Zeit der Krise statt. Organisiert wurde die Veranstaltung vom „Zentrum für die Demokratie und Versöhnung

in Südeuropa“ (Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe) in Kooperation mit der Europäischen Akademie Berlin. Unter den Referenten war Professor Dr. Michael Tolsdorf der Hochschule für Wirtschaft und Recht in Berlin. Tolsdorf hielt einen ausführlichen Vortrag über

die Betrachtung und die Lage der griechischen Finanzkrise in Europa und dem internationalen Weltmarkt. Die Elliniki Gnomi hat die Gelegenheit ergriffen und im Interview mit Tolsdorf über aktuelle Fragen der griechischen Wirtschaftskrise gesprochen. S. 7

## Χριστούγεννα στην Ιερά Μονή Δουσίκου



**Ανέπτυξε πλουσιότητα** εθνική, κοινωνική και φιланθρωπική δράση και εξελίχθηκε σ' ένα σπουδαίο πνευματικό κέντρο με την βιβλιοθήκη της και τους λογίους μοναχούς της. Στα ζοφερά χρόνια της τουρκοκρατίας ίδρυσε ιατρείο. Πρόκειται για την Ιερά Μονή Δουσίκου η οποία κτίσθηκε το 1530 από τον Άγιο Βησσαρίωνα, Μητροπολίτη Λάρισας στις κατάφυτες πλαγιές του Κόζιακα πάνω από την Πύλη Τρικάλων σε υψόμετρο 700 μ. και με απέραντη τη θέα προς τον θεσσαλικό κάμπο. (Η φωτογραφία της “Ε.Γ.”).

Μιλάει στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ο μεγάλος Έλληνας εικαστικός Κων/νος Ξενάκης, Σελ. 11

## Ο Χριστός, το παιδί και τα Χριστούγεννα

Γράφει ο **Ευάγγελος Γρ. Αυδίκος**  
Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

**Στις μέρες μας**, τα Χριστούγεννα έχουν αλλάξει. Παλιότερα, ήταν γιορτή για τους μεγάλους, τους ενήλικες. Τα παιδιά παρακολουθούσαν, χωρίς να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Στη Δύση, βέβαια, η κατάσταση ήταν διαφορετική. Από πολύ νωρίς, 4ος αιώνας μ.Χ., εστίασαν στην παιδική περίοδο της ζωής του Χριστού, καθιστώντας τα Χριστούγεννα παιδική γιορτή. Η γέννηση του Χριστού, οι μάγοι, οι ύμνοι και όλα τα υπόλοιπα διαμόρφωσαν μια ατμόσφαιρα που ευνοούσαν το χαρακτηρισμό των Χριστουγέννων ως γιορτή για τα παιδιά.

Στην Ελλάδα η στροφή αυτή έγινε τα τελευταία χρόνια, ιδίως με τον καθοριστικό ρόλο των ΜΜΕ και την ανάδειξη της παιδικής ηλικίας σε κεντρικό ενδιαφέρον της κοινωνίας, καθώς και με την επικράτηση της καταναλωτικής αντίληψης και με την εξωστρεφή διάθεση της ελληνικής κοινωνίας τις τελευταίες δεκαετίες, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να υιοθετηθεί γιορτές και νοοτροπίες χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Χριστούγεννα έχουν μετακινήσει το επίκεντρό τους στην παιδική ηλικία, είναι πλέον μια γιορτή όπου η βασική φροντίδα είναι για τα παιδιά.

Ωστόσο, τα Χριστούγεννα, πέρα από την κοινωνική και λατρευτική επικέντρωση, ήταν πάντα μια γιορτή που αφορούσε τη γέννηση του Θείου Βρέφους. Αφορούσε μια γέννηση και ο λαός χρησιμοποίησε μεταφορές, εικόνες, τραγούδια και εθιμικές συμπεριφορές από αυτά που έβλεπε γύρω του, από την ανθρώπινη εμπειρία του για τη γέννηση παιδιών, για να μιλήσει για το Θείο Βρέφος.

Αυτό φαίνεται από το πλαίσιο, στο οποίο τοποθετείται η γιορτή των Χριστουγέννων, το Δωδεκάημερο που θεωρείται ως ένα διάστημα μιαιρότητας, καθώς τότε εμφανίζονται τα παγανά, οι καλικάντζαροι, στις 24 Δεκεμβρίου. Η περίοδος αυτή, η επικίνδυνη, κλείνει με τον αγιασμό των νερών, τα οποία αγιάζονται και οριστικά αποτρέπουν τις εστίες μόλυνσης. Για τους Χριστι-

νούς ως τα μέσα του 4ου αι. μ.Χ. αρχή του έτους ήταν η 6η Ιανουαρίου, η ημέρα της βάφτισης του Χριστού. Οι ορθόδοξοι μάλιστα συνέχιζαν να θεωρούν την ημέρα αυτή ως σπουδαιότερο γεγονός από τη γέννηση, σε σημείο μάλιστα που τα Θεοφάνια να είναι η μεγαλύτερη γιορτή του χρόνου και κάθε καινούργιο ρούχο δωριζόταν και φοριόταν αυτήν ημέρα, για «να φωτιστεί».

Υπάρχει δηλαδή μια άμεση αντιστοίχιση της βάφτισης του Χριστού με τις λαϊκές αντιλήψεις για το ρόλο της βάφτισης του παιδιού. Στην πρώτη περίπτωση μέσω της βάφτισης το Θείο Βρέφος μπαίνει στην κοινωνία των ανθρώπων, ενσωματώνεται στον κύκλο των θνητών-ενώ ακούγεται εξ ουρανού φωνή να λέγει «Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός»-, για να επιτελέσει την αποστολή του.

Εξάλλου, η βάφτιση ήταν πολύ σημαντικό γεγονός για τους ανθρώπους, καθώς σηματοδοτούσε την απομάκρυνση από τον κόσμο της επικινδυνότητας, από την έκθεσή του στις διάφορες δαιμονικές δυνάμεις. Η σχέση βάφτισης του Χριστού και παιδιών είναι διάχυτη στη γιορτή των Θεοφανίων. Τα δώρα που προσφέρει ο νουνός στο βαπτιστικό του διατηρούν την ουσία της γιορτής των Φώτων, όπως αναφέρθηκε πιο μπροστά, το φωτισμό του δωρολήπτη παιδιού. Αυτό το μαρτυράει και η λέξη που χρησιμοποιούν στη θράκη για τα δώρα του νουνού. Είναι τα φωτίκια ή φωτοκέρια. Πιο συγκεκριμένα, στο Τσακίλι της Θράκης ο νουνός στέλνει φωτίκια, που αποτελείται από φρούτα (πορτοκάλια, σύκα, μήλα) και ζαχαρωτά, τα οποία περνάει σ' ένα σχοινί.

Άλλη συσχέτιση της θείας και της ανθρώπινης βάφτισης είναι ο διάμεσος που αναλαμβάνει να οδηγήσει και να εγγυηθεί την είσοδο του νεοφωτιστού στο νέο κόσμο. Είναι ο κουμπάρος που θεωρείται πολύ σημαντικό πρόσωπο για τους ανθρώπους, ισοδύναμος με τον πατέρα. Κουμπάρος, όμως, λέγεται στο Ξυνό Νερό της Φλώρινας και το πρόσωπο που έπαιρνε στη δημοπρασία το Σταυρό της εκκλησίας μετά τον αγιασμό του Σταυρού.

Συνέχεια στη σελ. 6

## Ελληνογερμανικό πιλοτικό πρόγραμμα

**Η Ελλάδα και η Γερμανία** εγκαινίασαν στην Αθήνα ένα πρόγραμμα διυικής επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα του τουρισμού. Με το πρόγραμμα αυτό θέλουμε να στείλουμε το μήνυμα, ότι η εκπαίδευση που προσανατολίζεται σε πρακτικές ανάγκες, μπορεί να αυξήσει τις ευκαιρίες απασχόλησης των νέων στην Ελλάδα, δήλωσε ο Κοινοβουλευτικός Υφυπουργός του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας, κ. **Τόμας Ράχελ** (Thomas Rachel) στην εκδήλωση για τα εγκαίνια του προγράμματος „MENDI – Mentoring Dual International“ στην Αθήνα. Σελ. 6



GOLDSCHMIEDE  
**Vassiliou**  
Sternstr.60 53111 Bonn  
[www.vassiliou-juwelier.de](http://www.vassiliou-juwelier.de)

## Μιλά στην “Ε.Γ.” ο

κ. Παναγιώτης Πάρτσος

**Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στη Στουτγάρδη**

**“Στόχος μας** στο Προξενείο ήταν και παραμένει η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του κοινού. Χωρίς καμία υπερβολή, μπορώ να πω ότι στη διετή, μέχρι τώρα, θητεία μου, έχουμε καταφέρει πολλά. Έχω αξιόλογους συνεργάτες, οι οποίοι πολλές φορές εργάζονται πολύ πέραν του ωραρίου”. Αυτά επισημαίνει σήμερα σε συνέντευξη που παραχωρεί στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ο κ. Παναγιώτης Πάρτσος, Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στη Στουτγάρδη. Σελ. 3

## Ευρωβουλευτές γράφουν στην “Ε.Γ.” για την Ελληνική Προεδρία

**Την 1η Ιανουαρίου**, η Ελλάδα αναλαμβάνει την προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης την πέμπτη κατά σειρά προεδρία που ασκεί η Ελληνική Δημοκρατία μετά την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Ο συνεργάτης μας **Βαγγέλης Πάλλας** επιμελείται μια σειρά άρθρων από Ευρωβουλευτές με θέμα: **«Ελληνική Προεδρία 2014. Τι περιμένει η Ελλάδα;»** Σελ. 5

## „Zwölftage“ – von den Kalanda bis zur Epiphanie

**Der Morgen** von Heiligabend beginnt mit dem Singen der „Kalanda“ das „Dodekaimero“ (Zwölftag), das am 6. Januar mit dem Epiphanie-Fest endet. Während dieser Zeit, in der man sich „Kales Jortes“ bzw. „Frohe Festtage“ wünscht, werden - von Region zu Region oft sehr unterschiedlich - eine Reihe von Bräuchen begangen. S.10





## Τελετή στο Μόναχο για τον Νέλσον Μαντέλα

**Ο Νέλσον Μαντέλα** ανήκε στην Εκκλησία των Μεθοδιστών. Για το λόγο αυτό τελέστηκε σήμερα στην εκκλησία των Μεθοδιστών στο Μόναχο επιμνημόσυνη δέηση υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του. Παρέστησαν μεταξύ των άλλων ο Αντιπρόεδρος της Βαυαρικής Βουλής κ. Μπόκλετ, ο Περιφερειάρχης Άνω Βαυαρίας κ. Χίλενμπραντ, η γενική πρόξενος της Νότιας Αφρικής, ο γενικός πρόξενος της Ολλανδίας και ο Αρχιερατικός Επίτροπος Βαυαρίας, Πρωτοπρεσβύτερος Απόστολος Μαλαμούσης. Ο Αντιπρόεδρος της Βαυαρικής Βουλής ανέφερε στην ομιλία του, ότι ο ίδιος ο Νέλσον Μαντέλα είχε εκφράσει, ως πρόεδρος της Νότιας Αφρικής, τις θερμές του ευχαριστίες στο τότε πρωθυπουργό Βαυαρίας κ. Στόιμπερ για τις άριστες σχέσεις και την ευεργετική αδελφοποίηση Βαυαρίας και Νότιας Αφρικής. Ο π. Απόστολος κατέθεσε κατά τη διάρκεια της τελετής στον ναό των Μεθοδιστών ένα άνθος προς μνήμη του Μαντέλα.



## Παρουσίαση του Πανεπιστημίου του Μίνστερ

Με επιτυχία και μεγάλη συμμετοχή πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 7 και την Κυριακή 8 Δεκεμβρίου 2013 στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Πύλης επιστημονικό εργαστήριο με θέμα: «Η ερευνητική βιοϊατρική ως ατομικά ελεγχόμενη διέξοδος από την οικονομική κρίση μέσω μετεκπαίδευσης, ειδικεύσης, διεθνοποίησης και καινοτομίας».

Διοργανωτές του εργαστηρίου ήταν τα Πανεπιστήμια του Μίνστερ και της Πάτρας σε συνεργασία με το Δήμο Πύλης και τον Πολιτιστικό Σύλλογο Παλαιοκαρυάς. Η εκδήλωση υποστηρίχθηκε από την Γερμανική Υπηρεσία Ακαδημαϊκής Ανταλλαγής στο πλαίσιο του προγράμματος «Πανεπιστημιακός Διάλογος με την Νότια Ευρώπη» με μέσα του Υπουργείου Εξωτερικών. Το Υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας ανακοίνωσε προ μηνών το πρόγραμμα πανεπιστημιακού διάλογου με την νότια Ευρώπη 2013. Στόχος του προγράμματος είναι να προσφέρει τόσο στον επιστημονικό όσο και στον κοινωνικοπολιτικό διάλογο μεταξύ των χωρών της νότιας Ευρώπης που επλήγησαν σοβαρά από την οικονομική κρίση - Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Κύπρος - και της Γερμανίας. Αντιδρώντας στην τρέχουσα κρίση εντός της ΕΕ, το πρόγραμμα θέλει από την μια να ενθαρρύνει να συζητηθούν επιστημονικά θέματα με τους εταίρους στην νότια Ευρώπη και από την άλλη να πραγματοποιηθούν εκδηλώσεις, θεματικά συνέδρια, θερινά σχολεία και εκπαιδευτικές πρακτικές ασκήσεις σε σχέση με τα τρέχοντα πολιτικά και κοινωνικά θέματα. Οι υποψήφιοι καλούνται να περιγράψουν το έργο τους με συγκεκριμένους μετρήσιμους δείκτες σχετικά με τους προαναφερόμενους στόχους του προγράμματος.



## Στην 29η PHILOXENIA η «Ελληνική Γνώμη»



**Από την Υπουργό Τουρισμού, κα. Όλγα Κεφαλογιάννη, εγκαινιάστηκε η 29η PHILOXENIA**, με 235 εκθέτες (150 άμεσοι και 85 έμμεσοι) και με περισσότερους από 100 προσκεκλημένους ξένους εμπορικούς επισκέπτες (hostedbuyers) από 33 χώρες, οι οποίοι είχαν πάνω από 1.000 προκαθορισμένα ραντεβού με Έλληνες εκθέτες. Στη φετινή διοργάνωση ο στεγασμένος εκθεσιακός χώρος ήταν αυξημένος κατά 10% στα 3.200 τ.μ.

Από τους hostedbuyers, το 74% προέρχεται από την Ευρώπη, το 15% από τα Βαλκάνια, το 14% από την Ασία, το 10% από την Αμερική (ΗΠΑ, Καναδάς και Βραζιλία) και το 2% από την Αφρική. Εξ αυτών, το 39% ήταν διοργανωτές εκδηλώσεων, το 34% τουριστικοί πράκτορες, το 30% ταξιδιωτικά γραφεία wholesaler και το 29% ταξιδιωτικά γραφεία retailer.

Παράλληλα με τη PHILOXENIA, διοργανώθηκε και η 9η Έκθεση Φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δημόσιου-Κοινωνικού Τομέα & Ιδιωτικών Επιχειρήσεων, POLIS, την οποία εγκαινίασε ο Υπουργός Μακεδονίας-Θράκης, κ. **Θεόδωρος Καραόγλου**, όπου και παρουσιάστηκαν όλες οι σύγχρονες εξελίξεις στην παροχή υπηρεσιών και την παραγωγή προϊόντων, που στόχο έχουν την εξυπηρέτηση του πολίτη και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του. Σημαντική ήταν και η συμμετοχή της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος, καθώς στην POLIS δόθηκε και φέτος το «ραντεβού» όλων των αιρετών της αυτοδιοίκησης.

## Σταυρούπολη: Δύο φορές Έλληνες

Ο **υφυπουργός** Ανάπτυξης κ. Ανταγωνιστικότητας **Αθανάσιος Σκορδάς** επισκέφθηκε, τον περασμένο μήνα επικεφαλής επιχειρηματικής αποστολής, την περιοχή της Σταυρούπολης στη Ρωσική Ομοσπονδία, προκειμένου να παραστεί και να απευθύνει και-ρετισμό στην Έκθεση Άρτου (Bread Festival) που διοργανώθηκε στην περιοχή. Ο κ. Σκορδάς επίσης συναντήθηκε με τον αντιπρόεδρο και τους επικεφαλής των επιτροπών τροφίμων, οικονομικών, τουρισμού και νεολαίας της περιφέρειας Σταυρούπολης. Ακολούθως ο κ.



υφυπουργός συναντήθηκε με τον κυβερνήτη της περιφέρειας κ. Βλαδίμηροφ και τον πρώην υφυπουργό Γεωργίας της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και ηγετικό στέλεχος των ομογενών στη Ρωσία κ. **Βλαδίμηρο Καϊσέφ**. Στο πλαίσιο των επαφών του με τους ομογενείς της περιοχής, ο κ. Σκορδάς πραγματοποίησε επίσκεψη στο ελληνικό σχολείο της Σταυρούπολης, στο οποίο φοιτούν περί τα 300 παιδιά. Στην ομιλία του κ. Σκορδάς σημειώσε: «Ο Ελληνισμός, που αποτελεί κοινό στοιχείο όλων όσοι είμαστε Έλληνες από γέννηση, ή από καταγωγή, έλαβε παγκόσμια χαρακτηριστικά χάρη στους Έλληνες της Διασποράς, δηλαδή φωτισμένους συμπατριώτες μας που αποφάσισαν να κατοικήσουν και να εργαστούν σε ένα άλλο σημείο της γης, μακριά από την Ελλάδα, έχοντας όμως κλείσει μέσα στην καρδιά τους, τους φάρους που οδηγούν πάντοτε τον Ελληνισμό: Τον Παρθενώνα, την Ορθοδοξία, την κυριαρχία του Λόγου, της Πίστης στο Θεό και την αγάπη στην Πατρίδα. Ήτοι, ο Ελληνισμός έγινε παγκόσμιος. Στην Αθήνα ή στη Νέα Υόρκη, στο Πεκίνο ή στη Σταυρούπολη, παντού θα βρεις Έλληνες, που είναι περήφανοι για την καταγωγή τους αλλά και για την παρουσία τους στη νέα τους πατρίδα. Αυτούς εγώ τους θεωρώ δυο φορές Έλληνες και νοιώθω τυχερός που αυτή την ώρα απευθύνομαι σε ανθρώπους που τους θεωρώ δυο φορές Έλληνες».

Το χρέος μας προς την Ελλάδα...



Από τη Σουηδία και τον **Ανδρέα Μπούκα**, πήραμε το παρακάτω σχόλιο:

“Ενα ακόμη μέλος της Σουηδικής Ακαδημίας έλαβε σαφή και δημόσια θέση υπέρ της Ελλάδας. Πρόκειται για τον ποιητή κι ερευνητή Jesper Svenbro που δημοσίευσε ένα ποίημά του στη μεγάλη σουηδική εφημερίδα “Svenska Dagbladet”, με τίτλο τις “Καρυάτιδες”. Το θέμα του ποιήματος είναι όμως σύγχρονο. Οι

Καρυάτιδες, σύμφωνα με το ποίημα, κρύφτηκαν στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής και εμφανίστηκαν ξαφνικά το 2013 στη Γερμανική πρωτεύουσα και ζητώντας “πολιτική δικαιοσύνη”, για τη χρεωμένη σήμερα Ελλάδα. Ένας χορός από 30 Γερμανούς φιλοσόφους καλούνται να απαντήσουν στα ερωτήματα “τι είναι πολιτισμός” και “τι είναι δικαιοσύνη”. Συζητούν το θέμα και ως δικαιοσύνη προτάσσουν αρχικά την άποψη

πως “δικαιοσύνη είναι να πληρώνεις τα χρέη σου”. Αλλά για ποιά χρέη;

Άμεσα διαπιστώνουν πως ακόμη κι αυτή η φράση που χρησιμοποιήσαν, -όπως και πολλές άλλες- είναι πολιτιστικό δάνειο από την ελληνική φιλοσοφία και τον ελληνικό πολιτισμό. Καταλήγουν έτσι σιγά-σιγά στη διαπίστωση και στο συμπέρασμα:

«Το χρέος μας προς την Ελλάδα είναι μεγαλύτερο από το χρέος της Ελλάδας προς εμάς».

## Παρεμβάσεις – Επικαιρότητα

# Φρανκφούρτη: Ειρήνη πρώτα στις καρδιές μας...



© Gelly Andronikou-Gassmann

—Γράφει η **Γκέλλυ Ανδρονίκου-Γκάσμαν**

Πόλεις, συνοικίες και χωριά, άλλοτε πυκνοκατοικημένες, άλλοτε αραιοκατοικημένες. Σε κάθε γωνιά της γης οι πολιτείες κατακλύζονται από ανθρώπους. Από δισεκατομμύρια ανθρώπους οι οποίοι πάντα τρέχουν να προλάβουν κάτι, να αδράξουν τη μέρα, να μην αφήσουν να χαθεί ούτε ένα πολύτιμο λεπτό του εικοσιτετραώρου τους. Ο κόσμος όλος πλημμυρισμένος από εμάς, από εμάς τους ανθρώπους που τρέχουμε συνεχώς και ακατάπαυστα, σαν καλοκουρδισμένα αεκίνητα στρατιωτάκια που τους έχουν αναθέσει μια ειδική αποστολή.

Πόσο σκληρή και αμελίκτη έχει καταντήσει η καθημερινότητα του ανθρώπου, η καθημερινότητά μας! Στην προσπάθειά μας να φέρουμε σε πέρας από τις πιο απλές έως τις πιο δύσκολες καθημερινές υποθέσεις μας, δεν διστάζουμε να παρασύρουμε στο διάβα μας εκατοντάδες άλλους αμέριμνους ανθρώπους μεταδίδοντάς τους τον “ιό” του δικού μας άγχους, της δικής μας αγωνίας και, εν τέλει, της δικής μας ανασφάλειας για επιτυχία στη ζωή. Για να παρατηρήσουμε και να αναλύσουμε αυτό το κοινωνικό φαινόμενο, δεν χρειάζεται να πάμε και πολύ μακριά. Το συναντάμε δίπλα μας κάθε μέρα, το βιώνουμε όπου κινούμαστε κι εμείς: στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, στις διάφορες κρατικές υπηρεσίες και κοινωνικές οργανισμούς, οπουδήποτε, δυστυχώς παντού. Και τις περισσότερες φορές μένουμε άφωνοι με την αντικοινωνική, αγενή και συμπληγματική συμπεριφορά των άλλων που κυριολεκτικά μας ποδοπατούν όχι μόνο σωματικά αλλά μας ισοπεδώνουν και ψυχικά, λες και μόνο εκείνοι έχουν δικαιώματα και όλοι εμείς οι υπόλοιποι όχι, κανένα απολύτως.

Ο υπέρμετρος αυτός εγωισμός, η καταπάτηση των δικαιωμάτων των άλλων, ο αένας αγώνας της επιβίωσης και της επιβράβευσης του εγώ σε κάθε επίπεδο και τομέα, από το να βρει κάποιος μια θέση στο λεωφορείο μέχρι να αυτοεπιβεβαιωθεί εργασιακά, άρα κοινωνικά και υπαρκτά, είναι ιδίον της σύγχρονης ζωής μας. Δεν ήταν τόσο άσχημα παλαιότερα, κάπου κρατιόταν ακόμη το μέτρο. Στις μέρες μας όμως αυτή η συμπεριφορά της ζούγκλας, η νίκη των άγριων ενστίκτων για την επικράτηση του ισχυρού, την οποία πολύ ευχαρίστως ενστερνίζεται ο άνθρωπος καθημερινά, είναι σύμβολο της καπιταλιστικής κοινωνίας και θεωρείται αυτονόητη. Θεωρείται πια αυτονόητο ότι ο καθένας νοιάζεται αποκλειστικά για τον εαυτό του, όχι για τον διπλανό του. Θεωρείται επίσης αυτονόητο ότι έχει καθείν ο αίσθηση του μέτρου, πράγμα αναγκαίο για μια υγιή κοινωνία που δείχνει σεβασμό προς τον συνάνθρωπο, που δείχνει έστω το ελάχιστο ανθρώπινο ενδιαφέρον προς τον πλησίον. Δεν υπάρχει πια καμία αξία, ούτε ηθική ούτε πνευματική,

απολύτως τίποτα. Ζούμε στην κοινωνία της απασχίας και της απασχίωσης, σε μια κοινωνία του άκρατου ωφελισμού. Και πώς να γεννηθεί και να αυγατίσει αυτό το ελάχιστο ανθρώπινο ενδιαφέρον προς τους ξένους, τους τρίτους, αν δεν υπάρχει ειρήνη πρώτα πρώτα ψυχική, μέσα στις ίδιες τις καρδιές μας, μέσα στην ίδια μας την οικογένεια, μεταξύ φίλων, συγγενών, κοντινών μας ανθρώπων; Πώς θα επιβιώσει και θα επικρατήσει η ειρήνη στην καθημερινή μας συμπεριφορά αν δεν υπάρχει μέσα μας έστω και λίγος χώρος για το αληθινό “νοιάσιμο” προς τον άλλο;

Η εορταστική περίοδος των Χριστουγέννων που διανύουμε και φέτος είναι, όπως κάθε χρονιά, η κατεξοχήν φιλανθρωπική περίοδος. Το επιβεβαιώνουν οι πολυπληθείς τηλεοπτικές εκπομπές που κατακλύζουν το τρέχον εποχιακό πρόγραμμα και οι οποίες χαρίζουν επιφανειακά την “αγάπη” τους σε όσους την έχουν ανάγκη. Το επιβεβαιώνει και ο καθένας από εμάς που συμμετέχει ενεργά σε τέτοιου είδους εύκολα θεάματα. Πατι ξαφνικά τα Χριστούγεννα όλοι μας λαχταράμε υποσυνείδητα να προσφέρουμε “βοήθεια” και να δώσουμε λίγη “αγάπη”. Διότι το δόσιμο είναι μια κίνηση λυτρωτική. Μας ανακουφίζει αμέσως ψυχικά και μας ξελαφρώνει από τις ενοχές που κουβαλάμε, εφόσον νιώσουμε ότι πράττουμε το καθήκον μας ως άνθρωποι προσφέροντας “μεγαλόκαρδα” τον οβολό μας σε όλους αυτούς τους μαραθωνίους αγάπης. Και είμαστε ικανοποιημένοι με αυτό, μένοντας στην επιφανειακή αντιμετώπιση των πραγμάτων. Διότι δεν πάμε παραπάνω, δεν το ψάχνουμε περισσότερο. Και γιατί, άλλωστε; Εμείς είμαστε βολεμένοι, δεν αντιμετωπίζουμε προβλήματα καθημερινής επιβίωσης. Πράττουμε το “αγαθό” και είμαστε καλυμμένοι ψυχικά. Άραγε έχουμε σκεφτεί ποτέ ότι ο άλας ή ο δείνα κατατρεγμένος από τη ζωή άνθρωπος, εκείνος που αναγκάζεται πολλές φορές να δημοσιοποιήσει στα αδηφάγα τηλεοπτικά κανάλια την ανάγκη του, το πρόβλημά του, περιμένει ίσως κάτι πιο αληθινό από τον διπλανό του; Και αυτός που προσφέρει βοήθεια, τι του προσφέρει τελικά; Οι περισσότεροι από εμάς κοιμόμαστε έχοντας ήσυχη τη συνείδησή μας περί αγαθοεργίας και φιλανθρωπίας όταν πράττουμε πού και πού μια ελεημοσύνη. Ναι, σωφώς και η ελεημοσύνη είναι ένα είδος βοήθειας και καλώς κάνουμε που το πράττουμε, δεν είναι όμως η μόνη και ουσιαστική λύση που αναμένει αυτός που δοκιμάζεται συστηματικά. Για να βοηθήσουμε πραγματικά και μέσα από την καρδιά μας τον διπλανό μας που κατατρεχάται, πρέπει πρώτα να παραμερίσουμε τα δικά μας συμφέροντα, να τα βάλουμε λίγο στην άκρη μήπως και καθαρίσει η άκρως εγωιστική και ατομικιστική ματιά μας που κοιτάει πάντα μόνο το ίδιο συμφέρον. Το επόμενο και καθοριστικό βήμα είναι να σκεφτούμε με τα μέσα που διαθέτουμε να του δώσουμε μια ευκαιρία για να τον τραβήξουμε μια για πάντα από τα λιμνάζοντα νερά που τείνουν να

τον καταπιούν. Δεν αρκεί μόνο να δίνουμε εύκολες συμβουλές, να του χαρίζουμε ή να του δανειζουμε χρήματα, να του αγοράζουμε κάτι. Όχι, αυτό δεν είναι από μόνο του αρκετό, γιατί ο δοκιμαζόμενος χρειάζεται και περιμένει μια πιο βαθιά και καθοριστική αλλαγή στη μίζερη ζωή του. Περιμένει να του παρέχουμε ουσιαστική βοήθεια βγαλμένη μέσα από την καρδιά μας, μέσα από την ψυχή μας. Διότι μένοντας στην επιφάνεια της ελεημοσύνης, δεν είμαστε αληθινά ελεήμονες. Πράττουμε την αγαθοεργία όποτε βολέυει εμάς και εφόσον μας περισσεύουν αρκετά από την εργασία μας, από την ευζωία μας. Ζώντας μέσα στην ασφάλεια της δικής μας “επιτυχημένης” κοινωνικά ζωής, της δικής μας ευημερίας, δεν σκεφτόμαστε με χριστιανική αγάπη τον πλησίον που υποφέρει. Και μια τέτοια συμπεριφορά δεν συνάδει με το πνεύμα της αληθινής φιλανθρωπίας που έχουμε όλοι μας διδαχθεί: να αγαπάμε τον πλησίον μας σαν τον εαυτό μας κι ακόμα περισσότερο. Άραγε να υπάρχει κάπου στον κόσμο αυτό το σπάνιο είδος ανθρώπου, του αληθινού ελεήμονα που θα θυσίαζε τα δικά του συμφέροντα για να βοηθήσει από καρδιάς έναν συνάνθρωπό του;

Με όλα αυτά λοιπόν τα αρνητικά που συντελούνται συνεχώς γύρω μας, πώς θα έρθει η ειρήνη να βασιλεύσει στον κόσμο, αν δεν έρθει και κατοικοεδρεύει πρώτα μέσα στην καρδιά του καθενός από εμάς; Διότι το θαύμα της ειρήνης, που κάθε χρόνο τέτοια εποχή έρχεται δυναμικά στο προσκήνιο, βρίσκεται καταρχάς μέσα μας. Ειρήνη σημαίνει να έχουμε γαλήνια και καθαρή ψυχή, ποτισμένη με αγάπη και ενδιαφέρον για τους άλλους ανθρώπους. Εμείς κρατάμε την ειρήνη στα χέρια μας κι εμείς μπορούμε κάλλιστα να τη σκορπίσουμε σαν γιορτινή χρυσόσκονη γύρω μας, στον κάθε διπλανό μας που την αναμένει. Το μόνο που χρειάζεται είναι να κρατάμε ορθάνοιχτα τα μάτια μας κι άλλο τόσο την καρδιά μας, ώστε να μη λιγοψυχίσουμε, να μη δειλιάσουμε να τη μοιραστούμε αφειδώς με τον άλλο την κατάλληλη στιγμή. Ίσως τότε διαπιστώσουμε έκπληκτοι ότι δεν ήταν τόσο δύσκολο να απαρνηθούμε κάτι δικό μας για να βοηθήσουμε έναν συνάνθρωπο. Ίσως ακριβώς τότε να διαπιστώσουμε έκπληκτοι ότι τελικά άξιζε τον κόπο αυτή η αλτρουιστική μας κίνηση. Και μάλλον ναι, την αξίζει πολύ περισσότερο από τα υλικά αγαθά που κυνηγάμε και συσσωρεύουμε ματιωδώς για τη δική μας ηθική ή ανήθικη ικανοποίηση, μόνο και μόνο επειδή έτσι μας έχει επιβάλει και γαλουχίσει η ατομικιστική και αποξενωτική νοοτροπία του σύγχρονου τρόπου ζωής. Δεν θα το μάθουμε όμως ποτέ αν δεν ανοίξουμε τα χέρια μας σαν αγκαλιά προς τον άλλο, αν δεν δώσουμε στον ίδιο μας τον εαυτό αυτή την ευκαιρία εφαρμόζοντάς τη στην άδεια και απάνθρωπη καθημερινότητά μας. Ποιος ξέρει; Ίσως τότε θα γίνει ο κόσμος, όχι μόνο ο δικός μας αλλά και των άλλων, πολύ καλύτερος, πολύ πιο ανθρώπινος...

## ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ 1998-2013

Η εφημερίδα της ομογένειας

**Ιδιοκτήτης-Εκδότης:**  
Γεωργία Κωστακοπούλου

**Διευθυντής Σύνταξης:**  
Αποστόλης Ζώνης

**Συντακτική ομάδα- Συνεργάτες-Ανταποκριτές:**

• **Αθανασία Τέελ** Athanasia Theel – Berlin-Leipzig • **Sylvia Löser und Walter Bachsteffel** – Παράουθιαν – Ηπειρος • **Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης** • **Ευθύμης Χατζηϊωάννου** • **Gelly Andronikou-Gassmann** – Frankfurt

**Διεύθυνση: Γερμανία:** Grolmanstraße 28 – 10623 Berlin

• **Ελλάδα:** Καλογριανής – Καλλιθέα 3 – 42100 Τρίκαλα

**Επικοινωνία:** Τηλ.: 0030-24310-78272 – Fax: 0030-24310-78227 – Κινητό: 0030-6944061282

**www.elliniki-gnomi.eu • info@elliniki-gnomi.eu**

Ιδρυτής της Ελληνικής Γνώμης: Απόστολος Δίκωλου

## ELLINIKI GNOMI 1998-2013

Die griechisch-deutsche Zeitung für Deutschland und Europa

**Inhaber- und Herausgeberin:**  
Georgia Kostakopoulou

**Chefredakteur:**  
Apostolis Zois

**Anschrift:** Zeitung Elliniki Gnomi, Grolmanstraße 28, 10623 Berlin  
**Für Griechenland:** Georgia Kostakopoulou (Elliniki Gnomi), Kalogrianis 3, 42 100 Trikala, Griechenland  
**Telefonischer Kontakt:** 003024310-78272  
**Mobil:** 0030-6944061282  
**Fax:** 003024310-78227





# «Είναι πλούτος να εκφράζεσαι σε δύο γλώσσες, να ξέρεις δύο νοοτροπίες»

Μιλά σήμερα στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ο κ. **Παναγιώτης Πάρτσος**, Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στη Στουτγάρδη

--- Συνέντευξη στον **Αποστόλη Ζώνη** ---

“Στόχος μας στο Προξενείο ήταν και παραμένει η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του κοινού. Χωρίς καμμία υπερβολή, μπορώ να πω ότι στη διετή, μέχρι τώρα, θητεία μου, έχουμε καταφέρει πολλά. Έχω αξιόλογους συνεργάτες, οι οποίοι πολλές φορές εργάζονται πολύ πέραν του ωραρίου. Μπορεί ο αριθμός του προσωπικού να έχει μειωθεί, στο πλαίσιο αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, αλλά η ποιότητα του στελεχιακού δυναμικού σας διαβεβαιώνω ότι είναι η ύψιστη δυνατή. Το Προξενείο δεν είναι μόνον ο χώρος όπου στεγάζεται η Ελλάδα στην Βάδη-Βυρτεμβέργη, όπου κυματίζει η Ελληνική Σημαία. Είναι ο χώρος όπου οι συμπατριώτες μας θα εξυπηρετηθούν με τρόπο όχι μόνον αποτελεσματικό, αλλά και φιλικό”. Αυτά επισημαίνει σήμερα σε συνέντευξη που παραχωρεί στην **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ** ο κ. **Παναγιώτης Πάρτσος**, Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στη Στουτγάρδη.

**Πώς βλέπετε την μεταπολεμική μετανάστευση των Ελλήνων στην Γερμανία, και μάλιστα στην Βάδη-Βυρτεμβέργη; Πώς την εντάσσετε στο ευρύτερο ελληνικό γίγνεσθαι;**

Θα ήθελα, ξεκινώντας, να σας ευχαριστήσω για την ευκαιρία που μου δίνετε να απευθυνθώ μέσω της «Ελληνικής Γνώμης» στους συμπατριώτες μας. Η ερώτησή σας είναι καίρια. Στην απάντησή μου, δεν μπορώ να περιορισθώ στον Ελληνισμό της Βάδης-Βυρτεμβέργης, και στην συνέχεια θα φανεί το γιατί. Με τον Έλληνα μετανάστη ήρθα σε επαφή πριν από πολλά χρόνια, όταν έφυγα νεαρός για σπουδές στις Η.Π.Α., για να επιστρέψω στην Ελλάδα μετά από επτά χρόνια σπουδών. Κοιτώντας πίσω, αυτό που έρχεται αμέσως στην μνήμη μου είναι ότι δεν είδα «ανυπότακτους» Έλληνες. Και δεν περιορίζομαι γεωγραφικά σε μία πόλη. Μιλώ για κέντρα σημαντικά, όπως το Σικάγο και τη Νέα Υόρκη, χωρίς να παραλείπω τον Ελληνισμό πολλών άλλων περιοχών και πολιτειών με τους οποίους ήλθα σε επαφή. Ο Έλληνας είναι εργατικός, είναι φιλόπονος και όχι φυγόπονος. Μέσα του φέγγει ένα φως, φως ελληνικό, αυτό που ξέρουμε όλοι μας, και το εννοώ και μεταφορικά και κυριολεκτικά. Παρακινείται από αυτό που από παιδί ξέρω ως «προκοπή».

Αν και η μετανάστευση των Ελλήνων στην Γερμανία είναι διαφορετική από την αντίστοιχη στην Αμερική, και χρονικά και τοπογραφικά, δηλαδή ως προς τους τόπους προέλευσης από την Ελλάδα, τα κοινά παραμένουν, είναι τα ίδια. Τα ίδια κίνητρα, και για να το πω όσο πιο σύντομα γίνεται, το ίδιο «φως». Γιατί η πηγή του είναι η ίδια: η Ελλάδα. Θα έλεγα, λοιπόν, ότι αυτό ισχύει για όλους τους ανά τον κόσμο Έλληνες. Το ίδιο χαρακτηρίζει και τους Έλληνες της Βάδης-Βυρτεμβέργης, όπου η συγκέντρωση του ελληνικού πληθυσμού είναι ίσως η μεγαλύτερη στην Γερμανία, με διασπορά σε όλο το κρατίδιο. Σαν πόλη η Στουτγάρδη υπολείπεται, σε ελληνικό πληθυσμό, του Μονάχου. Και πάλι, όμως, οι Έλληνες στην πόλη ξεπερνούν τους 20.000. Οι γερμανικές στατιστικές αναφέρονται σε 17.000, χωρίς να υπολογίζονται οι έχοντες διπλή υπηκοότητα. Σκεφτείτε ότι υπάρχουν πρωτεύουσες νομών στην Ελλάδα με αντίστοιχους αριθμούς.

Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις παρατηρούνται γύρω από βιομηχανικά κέντρα. Είναι εύρωστο οικονομικά το κρατίδιο, γνωστό για τις βιομηχανίες του. Εδώ κατέληξαν πολλοί συμπατριώτες μας. Γνωστό το ταξίδι του «Ακρόπολις Εξηρές». Γνωστός οι συνθήκες εκείνης της εποχής, με την διαμονή στην Γερμανία σε κοινούς χώρους ενδιείτησης. Γνωστή και η πάλη και ο πόθος πολλών, ίσως των περισσότερων, να κάνουν κάποιες οικονομίες και να γευθούν γρήγορα το «νόστιμον ήμαρ», δηλαδή την επιστροφή στην πατρίδα. Κάποιοι το γέυτηκαν, κάποιοι όχι. Είναι δυσβάσταχτος ο πόνος και ο καημός της αποκοπής από το προσφιλέ, το γνωστό, το οικείο, το αγαπημένο. Και η πατρίδα μας αγαπιέται. Είναι τόπος ευλογημένος. Γιατί; Διότι την έχουν «ευλογήσει» οι άνθρωποι της, οι αγρότες, οι εργάτες, οι ποιητές της, όλοι, απλοί και εγγράμματοι, πλούσιοι και φτωχοί.

Οι περισσότεροι αυτών που μετανάστευσαν εδώ ήταν άνθρωποι απλοί. Δεύτερη γενιά προσφύγων της Μικράς Ασίας, αν και όχι αποκλειστικώς, άφησαν πίσω την πρώτη γενιά, τους Μικρασιάτες γονείς, και ήλθαν εδώ. Είναι ειρωνικό να διαπιστώσει κανείς, πως μέσα σε δύο γενιές καταγράφονται δύο «προσφυγίες» Ελλήνων. Ίσως και γι' αυτόν τον λόγο να ήταν βαθύτερος ο πόνος. Και γι' αυτούς που έμειναν πίσω, έχοντας μετά βίας προλάβει να ριζώσουν στην Ελλάδα, αλλά και γι' αυτούς που μεγάλωσαν με τις διηγώσεις του μικρασιατικού ξεριζώμου, για να φύγουν και εκείνοι. Ανήκει στις ειρωνείες της ιστορίας αυτό το φαινόμενο. Της ανθρωπίνης βεβαίως, αλλά ιδιαίτέρως της ελληνικής. Έστω και αν οι λόγοι των δύο πληθυσμιακών μετακινήσεων ήταν διαφορετικοί.



Foto: © Griechisches Generalkonsulat Stuttgart

**“Ξέρετε ότι η Ελλάδα έχει βληθεί από την κρίση, όχι μόνον οικονομικώς, αλλά και επικοινωνιακώς. Σε αυτούς που βάλλουν εναντίον της, απλώς θα τόνιζα ότι τα έτοιμα αυτά στελέχη που μεταναστεύουν από την Ελλάδα έχουν εκπαιδευθεί εκεί, στην χώρα που αφήνουν, σε κόστος των οικογενειών τους και του ευρύτερου ελληνικού συνόλου, το οποίο επωμισθηκε την εκπαίδευσή τους”.**

**Πώς βλέπετε τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί εδώ στον ελληνισμό από την αρχική μετανάστευση μέχρι σήμερα; Τί έχει προστεθεί, τί έχει αλλάξει;**

Από τους πρώτους Έλληνες μετανάστες στην Γερμανία, έχει πλέον μεσολαβήσει μία γενιά. Οι συμπατριώτες μας εδώ έχουν επιδείξει σημαντική οικονομική και κοινωνική κινητικότητα. Από την απασχόληση στον δευτερογενή τομέα, δηλαδή την βιομηχανική παραγωγή, πολλοί έχουν περάσει στον τριτογενή, δηλαδή τις υπηρεσίες. Αυτό για να συμβεί, προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, μόρφωση, διότι στις υπηρεσίες συγκαταλέγονται και επαγγέλματα όπως γιατροί, μηχανικοί και δικηγόροι, για τα οποία απαιτούνται μακρόχρονες πανεπιστημιακές σπουδές. Είναι γνωστή η αγάπη του Έλληνα για την μόρφωση. Και αυτό πλέον ομολογείται από την ίδια την Eurostat, την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, σύμφωνα με την οποία οι Έλληνες παρουσιάζουν την πέμπτη καλύτερη επίδοση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά στην μετάβαση από το μέσο επίπεδο μόρφωσης των γονέων στο υψηλότερο επίπεδο των παιδιών τους. Πρόκειται για στατιστικά που εξεδόθη προ ολίγων ημερών.

Αυτό που προφανώς έχει προστεθεί σε μία γενιά είναι το υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης. Δεν έχω στη διάθεσή μου στατιστικά στοιχεία για τον Ελληνισμό της Βάδης-Βυρτεμβέργης, αλλά εμμένω στην θέση μου, ότι δηλαδή έχει αυξηθεί το επίπεδο μόρφωσης, διότι το διαπιστώνω καθημερινά στην πράξη, από τις επαφές μου με τους συμπατριώτες μας.

Άλλο στοιχείο προς συγκράτηση σχετικά με την ερώτησή σας είναι η επιχειρηματικότητα που επιδεικνύουν πολλοί συμπατριώτες μας. Εδώ, σαφώς υπάρχει η γνωστή κλίση προς την λεγόμενη «γαστρονομία», αλλά όχι αποκλειστικώς. Γνωρίζω αρκετούς που σταδιοδρομούν σε επιχειρήσεις που ιδρύσαν οι ίδιοι, όπως και άλλους που έχουν παραλάβει την σκυτάλη από τους γονείς τους. Έχω συγκεκριμένα παραδείγματα κατά νου.

**Έχετε μία πλούσια διπλωματική καριέρα, πλούσια σε εμπειρίες και προσφορά στον Ελληνισμό. Έχετε μάλιστα προσχθεί από τις αρχές του 2013 σε πρεσβευτικό βαθμό, στα ανώτατα, δηλαδή, επίπεδα της καριέρας σας. Θα μπορούσατε να αναφερθείτε στις σχέσεις του Προξενείου με τον Ελληνισμό εδώ;**

Σας ευχαριστώ για τους επαινετικούς σας λόγους. Οι Έλληνες που έχουν γεννηθεί εδώ προσέρχονται σταθερά στο Προξενείο για να τακτοποιήσουν διάφορα θέματα τους, όπως την έκδοση διαβατηρίου, στρατολογικά, πληρεξούσια κτλ. Όμως, η προσέλευση στις εκδηλώσεις που έχουμε κάνει δεν είναι, δυστυχώς, η αναμενόμενη. Καταλαβαίνω την δυσκολία εξεύρεσης χρόνου. Όμως, θα περίμενα μεγαλύτερη ανταπόκριση.

Όπως επίσης θα περίμενα την ενασχόλησή τους με τις κοινότητες, κάποιες από τις οποίες έχουν περιπέσει σε παρακμή. Η προηγούμενη γενιά έκανε ό, τι μπορούσε για να στήσει οικογένειες και να δώσει το κατά δύναμη καλύτερο στα παιδιά της. Η δραστηριοποίηση σε συλλογικό επίπεδο πρέπει να είναι συνεχής. Αν και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ζει εδώ ο Ελληνισμός σαφώς έχουν αλλάξει, οι κοινότητες φαίνεται να ακολουθούν στην ωρίμανση ηλικιακώς αυτούς που τις δημιούργησαν. Καλό θα ήταν η νέα γενιά να τις επαναδραστηριοποιήσει, να στραφεί περισσότερο στους γηγενείς, δηλαδή τους γείτονές τους, τους φίλους τους, τους συναδέλφους στους χώρους εργασίας, πολλοί από τους οποίους γνωρίζουν την Ελλάδα τουριστικώς. Γνωρίζουν όμως τους Έλληνες γείτονες, φίλους και συναδέλφους τους από την κα-

**“Όμως, η απραξία και η απομάκρυνση από τα κοινά της ομογένειας και του τόπου που έγινε η δεύτερη πατρίδα τους, δηλαδή της Γερμανίας, είναι η μεγαλύτερη παγίδα από όλες. Είναι μία παγίδα που εμποδίζει την ένταξη, όπου ελλοχεύει η αφομοίωση”.**

θημερινή επαφή που έχουν μαζί τους. Η νέα γενιά που γεννήθηκε και μεγάλωσε εδώ, είναι και αυτή γηγενής, ασχέτως της διαφορετικής προέλευσής της. Έχει «μεταδοιμοτεύσει», αν μου επιτραπεί η αδόκιμη, έστω, χρήση του όρου. Φέρει μέσα της έναν πλούτο μοναδικό, έχοντας μία άλλη καταγωγή, αλλά ζώντας σε άλλον τόπο. Είναι παρόληλα και ομογενείς και γηγενείς οι νέοι μας που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει εδώ. Φαινομενικά, αυτό το δίπολο παρουσιάζεται προβληματικό. Έχω μιλήσει με πολλούς Έλληνες δεύτερης γενιάς εδώ. Δεν αρνούνται τα προβλήματα, αλλά δεν θα έμενα σε αυτά. Εγώ δεν θα το έβλεπα προβληματικό. Το αντίθετο μάλιστα. Το θεωρώ πλούτο. Είναι πλούτος να εκφράζεται σε δύο γλώσσες, να ξέρεις δύο νοοτροπίες. Κατανόω τον προβληματισμό κάποιων. Μέσα τους αισθάνονται Έλληνες, ενώ ζουν

εκτός Ελλάδας. Ίσως αισθάνονται παγιδευμένοι μέσα σε αυτό το δίπολο. Όμως, η απραξία και η απομάκρυνση από τα κοινά της ομογένειας και του τόπου που έγινε η δεύτερη πατρίδα τους, δηλαδή της Γερμανίας, είναι η μεγαλύτερη παγίδα από όλες. Είναι μία παγίδα που εμποδίζει την ένταξη, όπου ελλοχεύει η αφομοίωση.

Ως προς το τελευταίο σκέλος της ερώτησής σας, στόχος μας στο Προξενείο ήταν και παραμένει η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του κοινού. Χωρίς καμμία υπερβολή, μπορώ να πω ότι στη διετή, μέχρι τώρα, θητεία μου, έχουμε καταφέρει πολλά. Έχω αξιόλογους συνεργάτες, οι οποίοι πολλές φορές εργάζονται πολύ πέραν του ωραρίου. Μπορεί ο αριθμός του προσωπικού να έχει μειωθεί, στο πλαίσιο αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, αλλά η ποιότητα του στελεχιακού δυναμικού σας διαβεβαιώνω ότι είναι η ύψιστη δυνατή. Το Προξενείο δεν είναι μόνον ο χώρος όπου στεγάζεται η Ελλάδα στην Βάδη-Βυρτεμβέργη, όπου κυματίζει η Ελληνική Σημαία. Είναι ο χώρος όπου οι συμπατριώτες μας θα εξυπηρετηθούν με τρόπο όχι μόνον αποτελεσματικό, αλλά και φιλικό. Δραττόμενος της ευκαιρίας, θα ήθελα να παρακαλέσω τους συμπατριώτες μας να χρησιμοποιούν περισσότερο την ιστοσελίδα μας στην άντληση πληροφοριών, διότι αυτό θα συνέβαλε πάρα πολύ στην αποσυμφόρμηση του τηλεφωνικού κέντρου. Επίσης, ας έχουν υπ' όψιν τους ότι την ώρα που εξυπηρετούνται τηλεφωνικώς, ο υπάλληλος που συνομιλεί μαζί τους εξυπηρετεί ταυτόχρονα και κάποιον άλλον. Γι' αυτό, καλό είναι να συνοψίζουν τις ερωτήσεις τους όσο το δυνατόν γίνεται. Καλό θα ήταν, επίσης, να προγραμματίζουν την έγκαιρη επανέκδοση του διαβατηρίου τους, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι μπορεί να χρειασθεί έως και ένας μήνας από την στιγμή που θα καταθέσουν την αίτησή τους στην Αρχή μας, μέχρι να το παραλάβουν. Από την υιοθέτηση του νέου τύπου διαβατηρίων το 2006 και μετά, υπήρξε μεγάλη πίεση, λόγω μαζικής προσέλευσης των συμπατριωτών μας. Η πίεση αυτή έχει ήδη αρχίσει να εξομαλύνεται, αλλά τίθεται πάντα θέμα για την έκδοση νέου διαβατηρίου, εν όψει των θερινών αδειών. Λόγω της πενταετούς ισχύος των διαβατηρίων, το 2014 θα χρειασθούν επανέκδοση αυτά που έχουν εκδοθεί το 2009. Δεν χρειάζεται να περιμένουν μέχρι να περάσει η ημερομηνία λήξης του διαβατηρίου τους. Μπορούν να προσέλθουν στο Προξενείο και πριν από την λήξη, αποφεύγοντας την μαζική προσέλευση που παρατηρείται με την έναρξη της θερινής περιόδου. Η περίοδος αναμονής για ραντεβού είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Προτού περάσουμε στην επόμενη ερώτησή σας, θα ήθελα επίσης, απαντώντας σε μία ερώτηση που μου τίθεται συνεχώς, να τόνισω ότι το Γενικό Προξενείο στην Στουτγάρδη δεν κλείνει.

**Αρκετοί Έλληνες μεταναστεύουν εκ νέου, λόγω της οικονομικής κρίσης. Τι κάνει το Προξενείο για να διευκολύνει ή να λύσει προβλήματα που αντιμετωπίζουν;**

Σημαντικός αριθμός συμπατριωτών μας που μεταναστεύουν στην Γερμανία είναι άνθρωποι που είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα. Κάποιοι έχουν γεννηθεί εδώ, είναι δηλαδή γόνιμοι μεταναστών. Δεν διαθέτουμε στοιχεία για αριθμό των «νεομεταναστών», όπως λέγονται, διότι η διακίνηση εντός του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου είναι ελεύθερη. Καταγράφονται εδώ στις γερμανικές υπηρεσίες, όπως είναι υποχρεωμένοι, με την εγκατάστασή τους. Είμαστε όλοι Ευρωπαίοι Πολίτες, και ως εκ τούτου, τα δικαιώματα που απολαμβάνουν εδώ όλοι είναι κοινά. Επομένως, οι «νεομετανάστες» απευθύνονται στις επιτόπιες αρχές για θέματα που άπτονται της εδώ εγκατάστασής τους. Η γνώση της γλώσσας είναι σημαντικό προσόν. Στο Προξενείο έρχονται για θέματα προξενικής συνδρομής, και εξυπηρετούνται ταχύτατα.

Αυτή η μετανάστευση διαφέρει από την αρχική. Πολλοί είναι κάτοχοι πανεπιστημιακών πτυχίων, και έχουν ήδη έλθει σε επαφή με εργοδότες που τους απασχολούν αμέσως. Υπάρχει μεγάλη ζήτηση για τεχνικά επαγγέλματα, όπως και για γιατρούς, σύμφωνα με όσα μου περιέχονται. Ξέρετε ότι η Ελλάδα έχει βληθεί από την κρίση, όχι μόνον οικονομικώς, αλλά και επικοινωνιακώς. Σε αυτούς που βάλλουν εναντίον της, απλώς θα τόνιζα ότι τα έτοιμα αυτά στελέχη που μεταναστεύουν από την Ελλάδα έχουν εκπαιδευθεί εκεί, στην χώρα που αφήνουν, σε κόστος των οικογενειών τους και του ευρύτερου ελληνικού συνόλου, το οποίο επωμισθηκε την εκπαίδευσή τους. Αφορμής δοθείσης, θα ήθελα να αναφερθώ και σε κάτι που είναι κατακρητιό. Δεν είναι όλοι οι «νεομετανάστες» κάτοχοι πτυχίων ή γνώστες της γλώσσας και της γερμανικής πραγματικότητας, με αποτέλεσμα να διευκολύνονται στην εξεύρεση εργασίας. Είναι και μερικοί απειλησμένοι, οι οποίοι προσελκύνονται από αγγελίες Ελλήνων που έχουν επικηρήσει εδώ. Δεν γνωρίζω τους λόγους, αλλά υπήρξαν και περιπτώσεις όπου δημιουργήθηκαν παρεξηγήσεις και ακούστη-

## Σημαντική διπλωματική πορεία

Γεννήθηκε το 1958 στις Σέρρες, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Το 1975 μετέβη στις ΗΠΑ για σπουδές. Το 1979 απέκτησε το πτυχίο Bachelor of Arts στις Πολιτικές Επιστήμες και στα Γαλλικά, και το 1981 το Master of Arts στις Διεθνείς Σχέσεις και το Διεθνές Δίκαιο (School of International Service, Washington, D.C.).

Ο κ. Πάρτσος αποφοίτησε από το διπλωματικό τμήμα της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και, στην συνέχεια, εντάχθηκε στην Ελληνική Διπλωματική Υπηρεσία. Έχει υπηρετήσει στις Πρεσβείες της Ελλάδας στην Άγκυρα και την Σόφια, στο Γραφείο του Ειδικού Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Σκόπια ως διπλωματικός σύμβουλος, στην Θεσσαλονίκη ως Διευθυντής της Υπηρεσίας Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, στην Κορυτσά ως Γενικός Πρόξενος και στην έδρα του NATO στις Βρυξέλλες, ως στέλεχος της Διεθνούς Πολιτικής Γραμματείας. Επίσης, συμμετείχε σε δύο Γενικές Συνελεύσεις του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, ως μέλος της Ελληνικής Αντιπροσωπείας, και διετέλεσε Εθνικός Συντονιστής για θέματα Συμφωνιών Σταθερότητας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Στην Στουτγάρδη ανέλαβε επίσημα τα καθήκοντά του ως Γενικός Πρόξενος από 27.10.2011.

Έχει επίσης παρακολουθήσει επαγγελματικά σεμινάρια του Υπουργείου Εξωτερικών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για διπλωμάτες, καθώς και στην Σχολή John F. Kennedy του Πανεπιστημίου Harvard, σε θέματα διεθνούς πολιτικής και ασφάλειας.

Έχει συγγράψει διάφορες μελέτες για επιστημονικά περιοδικά διεθνών σχέσεων στην Ελλάδα και τις ΗΠΑ, ενώ έχει κάνει πολλές ομιλίες σε πανεπιστήμια και ελληνικές και αλλοδαπές στρατιωτικές σχολές για θέματα διεθνών σχέσεων. Μετέφρασε στην ελληνική ένα έργο του Άγγλου ιστορικού Arnold Toynbee, με τον τίτλο «Το Δυτικό Ζήτημα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας: Μία μελέτη επαφής πολιτισμών», το οποίο είχε εκδοθεί στο Λονδίνο το 1922.

καν κατηγορίες, ότι «νεομετανάστες» έπρεσαν θύματα εκμετάλλευσης από συμπατριώτες μας.

**Θα θέλατε να αναφερθείτε σε κάτι ακόμη που θα κρίνατε σκόπιμο να έχουν υπ' όψιν τους οι συμπατριώτες μας;**

Βεβαίως. Υπάρχει κάτι που ξεπερνά τα όσα συζητήσαμε, χωρίς να είναι και άσχετο με αυτά. Αναφερόμαι στα συναισθήματα που διακατέχουν τους Έλληνες εδώ, τα οποία αφουγκράζομαι από τις συζητήσεις μαζί τους, άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα. Πρόκειται για ένα μίγμα πικρίας, απογοήτευσης, θυμού και γενικά διαφόρων μορφών αντίδρασης, λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η πατρίδα μας. Δεν θα αναφερθώ στην κρίση και στα αίτιά της, γιατί πολλοί με ρωτούν τί συνέβη και γιατί συνέβη. Θα ήθελα να επιμερίσω σε αυτό το μίγμα συναισθημάτων που ανέφερα προηγουμένως, διότι μέσω αυτών εκφράζεται μία ανασφάλεια, ή, θα έλεγα, ακόμη και μία κρίση ταυτότητας. Ο Έλληνας εδώ δεν θα πρέπει να νιώθει ντροπή ή μειονεκτικά για την πατρίδα μας. Δανείζομαι στο σημείο αυτό μία ερώτηση που μου ετέθη, μία απορία, η οποία, όσο σχηματική και αν ακούγεται, με βοηθά να εκφράσω αυτό που θέλω να πω. Αφορά στο «πώς η Ελλάδα που έδωσε τα φώτα με το μεγαλείο της αρχαίας ελληνικής πολιτισμικής κληρονομιάς έφθασε σε αυτή την κρίση». Τα αίτια της κρίσης είναι σύνθετα, και σε κανέναν βαθμό δεν έχουν να κάνουν με το αυτό που είναι και εκπροσωπεί ο Ελληνισμός. Όπως δανείσθηκαν για να διατυπώσω την ερώτηση, έτσι θα δανεισθώ και την απάντησά, από τα λόγια ενός μεγάλου ελληνικού πνεύματος, για τον οποίο κατά την άποψή μου θα έπρεπε να είχε λάβει και το τρίτο βραβείο Nobel Λογοτεχνίας η Ελλάδα: Τον Καζαντζάκη, ο οποίος πέρασε την τελευταία περίοδο της ζωής του στο Freiburg του Μέλανα Δρυμού (Schwargwald), της δικής μας προξενικής περιφέρειας, όπου και πέθανε. Διαλογιζόμενος για την ταυτότητα του Ελληνισμού ο Καζαντζάκης, λέει ότι η Ελλάδα βρίσκεται ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, σε ένα προνομιούχο αλλά συνάμα και επικίνδυνο πολύ γεωγραφικό και ψυχικό σημείο του κόσμου. Ο Ελληνισμός έπρεπε, είχε χρέος «συνεχίζει» να συμφιλιώσει μέσα του τρομερές δυνάμεις. Αυτό που κατάφερε ο ελληνικός νους ήταν να δώσει μορφή στο άμορφο και βαθύ υποσυνείδητο της Ανατολής, από την οποίαν έλκεται, κάνοντάς το συνεπιδό. Όταν το κατάφερε, έκανε το ελληνικό θάμα. Συμμεριζόμενος την άποψη του Καζαντζάκη, θα έλεγα και εγώ ότι αυτή είναι η αποστολή του Έλληνα, και αυτό και πάλι θα καταφέρει. Αρκεί να ξέρει και να μη ξεχνά τί έχει μέσα του. Αυτό είναι το ελληνικό φως, και αυτό θα ήθελα να προσθέσω για τους συμπατριώτες μας, ευχόμενος σε όλους υγεία, αγώνα με πίστη και ελπίδα, προκοπή και ευτυχία. Χρόνια Πολλά και Καλή Χρονιά.

**Σας ευχαριστώ για την φιλοξενία της εφημερίδας σας. Τι ευχές μου σε όλους της «Ελληνικής Γνώμης».** ●





# Μίνστερ: Η Ελλάδα πάντα ανθρωποαιμορραγούσε

Μια συζήτηση με τον Έλληνα καθηγητή και διευθυντή του Ινστιτούτου Πειραματικής Οφθαλμολογίας στο Πανεπιστήμιο του Munster, στη Γερμανία κ. **Θάνο** έχει ενδιαφέρον

Μια συζήτηση με έναν Έλληνα Καθηγητή σε υψηλού επιπέδου Πανεπιστήμιο της Γερμανίας είναι πάντα ενδιαφέρουσα. Η συζήτηση γίνεται με τον κ. Σόλωνα Θάνο, ο οποίος είναι Καθηγητής Οφθαλμιατρικής και διευθυντής του Ινστιτούτου Πειραματικής Οφθαλμολογίας στο Πανεπιστήμιο του Munster, στη Γερμανία. Ο Σόλων Θάνος γεννήθηκε στην Παλαιοκαρυά Τρικάλων το 1954.

## ■ Διαφορετικός

“Είμαι βέβαιος ότι ο κόσμος θα ήταν σίγουρα πολύ διαφορετικός και πολύ πιο φτωχός χωρίς τους Έλληνες. Δεν εννοώ βέβαια τους Έλληνες σαν οντότητες ή σαν πρόσωπα αλλά σαν κρίκους μιας διαχρονικής πολιτισμικής αλυσίδας”. Αυτά τονίζει όταν του ζητούμε να σχολιάσει πώς θα ήταν ο κόσμος χωρίς τους Έλληνες, για να προσθέσει στη συνέχεια τα εξής:

“Σκεφτείτε επί παραδείγματι το αν και τι μορφές κοινωνίας και διακυβέρνησης θα είχε ο σημερινός κόσμος χωρίς την ιδέα της Δημοκρατίας. Ένα απλό βλέμμα πέραν της Μεσογείου και προς κάθε κατεύθυνση το δείχνει ξεκάθαρα. Θα είχαμε δικτατορίες, θεοκρατίες και μυστικισμούς παντός τύπου, αδικίες σε βάρος ασθενών ομάδων, νόμους των δυνατών επί των αδυνάτων, γυναίκες και παιδιά χωρίς δικαιώματα, και ούτω και ούτω για να αναφέρω μόνο μερικά παραδείγματα. Κλείστε για λίγο τα μάτια και φανταστείτε να κυβερνά το δίκαιο της σαρίας και του πετροβολισμού στην Ευρώπη και την Αμερική ή το δίκαιο του τρόμου σε ολόκληρο τον κόσμο. Μόνο και μόνο λοιπόν η ιδέα της Δημοκρατίας υπερδικαιολογεί την ύπαρξη των Ελλήνων και αρκεί να μας κάνει υπερήφανους. Υπάρχουν βεβαίως και άλλες, αμέτρητες συμβολές των Ελλήνων που έχουν αφομοιωθεί σε ολόκληρο τον κόσμο και αποτελούν πονανθρώπινες αξίες όπως η φιλοσοφία, η επιστήμη και ο αθλητισμός. Σαν Έλληνες περιπλανώμενος στον σημερινό κόσμο είναι πολύ δύσκολο να παραβλέψει κανείς την ελληνική συμβολή στο καθημερινό γενέσθαι”.

## ■ Οικονομική κρίση

Η συζήτησή μας περιστρέφεται και στο μόνιμο πρόβλημα των τελευταίων ετών στη χώρα μας. Την οικονομική κρίση. “Δυστυχώς η Ελλάδα πάντα ανθρωποαιμορραγούσε”, σημειώνει ο κ. Θάνος, για να προσθέσει: “Δημογραφικά και πληθυσμιακά μία μαζική μετανάστευση όπως αυτή των Ελλήνων σημαίνει πρώτον μια κοινωνική καταστροφή για τον τόπο προέλευσης. Ποιοί εγκαταλείπουν τον τόπο τους; Είναι κατά κανόνα οι νέοι, οι ασωματικά δυνατόι, οι νοητικά εύρωστοι και κοινωνικά ευέλικτοι ώστε να προσαρμόζονται σε νέες συνθήκες ζωής και εργασίας. Στους δέ μένοντες και μη μετανα-



Φωτ.: © Elliniki Gnomi

στεύσαντες δημιουργούνται αλλαγές στην δημογραφία, εξάρτηση από εξωγενείς παράγοντες, πολλές φορές εξάρτηση από τους μετανάστες όπως ποικιλοτρόπως και διαχρονικά έδειξε και η ελληνική ιστορία με την ελλαδίτικη φωνή απεληπισμένη να καλεί την διασπορά της για βοήθεια. Ελαττώνεται όμως ταυτόχρονα στους μένοντες και η απαραίτητη ευγενής άμιλλα και ο ανταγωνισμός που είναι κοινωνικός μοχλός και κινητήρια δύναμη όλων των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων”.

## ■ Ευθύνες

Όσον αφορά τις ευθύνες, τονίζει πως Ήη ευθύνη είναι κάτι που δεν προσδιορίζεται απόλυτα και ποσοτικά, προσθέτοντας:

“Είναι όμως διαφανές και λογικό ότι οι έχοντες πολιτική ευθύνη καθ’ ότι θεωρείται ότι είναι γνώστες των περιστάσεων λόγω “καρέκλας” κατέχουν την μερίδα του λέοντος όσον αφορά την πληθυσμιακή αιμορραγία. Εφόσον είναι εκλεγμένοι να λειτουργήσουν προς όφελος του λαού τους και έχουν ορκισθεί να το πράξουν, οφείλουν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, βιομηχανία, παιδεία, τεχνολογική ανάπτυξη, έρευνα κλπ. Η συμπεριφορά των κομματικών υπευθύνων τόσο στην τριακονταετή διάρκεια που δημιουργήσαν την κρίση όσο και στα τελευταία χρόνια που προσπαθούν με άγριο και πρωτοφανή τρόπο να την εκμεταλευτούν για να πάρουν ψήφους στις επόμενες εκλογές θα ήταν κωμικοτραγικό

θέατρο αν δεν υπήρχαν οι στρατιές ανέργων και πεινασμένων. Είναι όμως εγκληματικό το να έχουν προδώσει το λειτούργημά τους και ακόμη να πολιτεύονται με μόνο γνώμονα την επανεκλογή τους, όπως συμπτωματικά δείχνει και ο τρόπος που παζαρεύουν την τύχη τού τόπου εστιάζοντας σε πολυπληθείς ομάδες όπως αυτή των συνταξιούχων”. Και ο απλός Έλληνας είναι το αμέσως ερώτημα...

## ■ Φταίει...

Όμως φταίει σίγουρα, διευκρινίζει ο Έλληνας επιστήμονας, και ο απλός Έλληνας εν μέρει που παρ’ όλο που έβλεπε την κοινωνική και πολιτική κατάρρευση, στις επόμενες εκλογές καιγότανε να ξαναβγάλει τον ‘δικό’ του για να γευθεί κάποιο επίδομα ή θέση στο δημόσιο. Η αλληλοεξάρτηση ανάμεσα στα πολιτικά πρόσωπα και στους εκλογείς, γνωστή ως πελατειακή σχέση, αποδεικνύεται καταστροφική για την Ελλάδα διότι διέγραψε και κατέργησε την αξιολόγηση και την αξιοκρατία προς όφελος της πελατειακής σχέσης που αναμφίβολα συνεπάγεται και ένα σίγουρο βήμα προς την διαφθορά. Ευκαιρία είναι λοιπόν να αναλάβουν όλοι ανεξαιρέτως την αναλογούσα ευθύνη τους και να σκεφθούν αν και πώς θα βγούνε από το τέλμα της αυτοκαταστροφής, καταλήγει ο κ. Θάνος. Ενώ δεν παραλείπει να τονίσει ότι βεβαίως θα υπάρξει η μετά κρίση εποχή, το ζητούμενο είναι πια μορφή θα έχει η Ελλάδα, πιο κοινωνικό μοντέλλο θα κυριαρχήσει, και αν η χώρα θα συνεχίσει με

το ίδιο κωμικοτραγικό τροπάριο, που την οδήγησε στην κρίση, διευκρινίζοντας: “Δεν είναι και καθόλου βέβαιο αν στην μετά κρίση εποχή θα κυβερνήσει κάποιος δημοκρατικός θεσμός δεδομένου του ότι ακραίες δυνάμεις ενδυναμώνονται και ίσως να πάρουν την κυβερνητική σκυτάλη με όλα τα επακόλουθα. Η ερώτηση σε πολιτικό επίπεδο είναι το αν οι ίδιες θεσμικές δυνάμεις που έφεραν την καταστροφή είναι σε θέση να αλλάξουν την πορεία της χώρας, που το θεωρώ πολύ αμφίβολο. Δίκαιη πατρίδα σημαίνει πάταξη της διαφθοράς, αξιοκρατική κατανομή αγαθών, ίσες δυνατότητες παιδείας, επαγγελματισμού και διαβίωσης για όλους”.

## ■ Έλληνες στο εξωτερικό

Οι Έλληνες μετανάστες εργάζονται σαν ισότιμοι πολίτες σε πολλές χώρες τού κόσμου, δημιουργούν και χαίρουν ιδιαίτερης αναγνώρισης για την ελληνικότητά τους, την παραγωγικότητά τους, την φιλοτιμία τους, και την μεσογειακή νοοτροπία τους, αναφερόμενος ο κ. Θάνος στους Έλληνες του εξωτερικού, τονίζοντας τα εξής:

“Στον επαγγελματικό μου δρόμο ανά τον κόσμο πάντα συναντούσα και συναντώ Έλληνες που τους θαυμάζω και τους χρησιμοποιώ και χρησιμοποιώ σαν πρότυπα για την δική μου σταδιοδρομία. Μερικές συναντήσεις έχουν και ανέκδοτο χαρακτήρα όπως η συνάντηση με κάποιον διακεκριμένο Ελληνοαμερικανό που δεν γνώριζε ότι η γενέτειρά των γονιών του ήταν ένα νησάκι στο Αιγαίο, και το μοναδικό ελληνικό του χαρακτηριστικό ήταν ότι έκαμε το σταυρό του όπως του είχε δείξει η γιαγιά του. Δεν υπήρχε σήμερα ούτε πανεπιστήμιο, ούτε θέατρο, ούτε επιχείρηση, ούτε ερευνητικό κέντρο, ούτε νοσοκομείο, ούτε εργοστάσιο στην Δύση χωρίς αξιόπαιδους συνεργάτες ελληνικής καταγωγής που συμβάλλουν με τον τρόπο τους στην πρόοδο της κοινωνίας που ζούμε. Δυστυχώς αυτές ακριβώς τις αρετές της φυλής μας δεν τις συναντώ πιά όταν βρίσκομαι στην Ελλάδα, όπου αναγνωρίζω έναν αλλαγμένο λαό με ξενόφερτη και αλλοζωνική συμπεριφορά. Τα κενά είναι δυστυχώς αναρίθμητα, και είναι τόσα πολλά και πολυεπίπεδα για να ξεπεραστούν μόνο με δανειακά χρήματα, γιατί τελικά είναι τα πολλά ανεξέλεγκτα χρήματα και η καλοπέραση που είναι συνυπεύθυνα για την κοινωνική αλλαγή, για να μην την ονομάσω καταστροφή. Η κρίση δεν είναι απλώς οικονομική, είναι κυρίως κοινωνική”.

Τέλος βιώσιμη πατρίδα για τον ίδιο σημαίνει μια πατρίδα που εισπράττει από τον πολίτη αλλά και προσφέρει στον πολίτη. Που δημιουργεί υποδομές για το άτομο, την οικογένεια, την παιδεία, την υγεία, και που σέβεται τα δικαιώματα του πολίτη απαιτώντας από αυτόν σεβασμό στους θεσμούς και τους νόμους. ●

## Σε σεμινάριο για τις Ελληνογερμανικές σχέσεις η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ

Με την παρουσία 30 δημοσιογράφων από τη Μακεδονία και τη Θράκη (συμμετείχε και τις δύο ημέρες η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ), πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 23 και την Κυριακή 24 Νοεμβρίου το σεμινάριο με θέμα τις ελληνογερμανικές σχέσεις στην περίοδο της κρίσης. Το σεμινάριο διοργανώθηκε από το Κέντρο για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe) σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ακαδημία του Βερολίνου (Europäische Akademie Berlin).



### ■ Στόχος

Στόχος του ήταν να δώσει την ευκαιρία στους δημοσιογράφους να ενημερωθούν και να πάρουν πληροφορίες από πρώτο χέρι σχετικά με τη γερμανική οικονομική πολιτική (φιλοσοφία, διαδικασία λήψεως αποφάσεων, κ.α.)

Ανάμεσα στους εισηγητές ήταν υψηλόβαθμοι Γερμανοί αξιωματούχοι και εμπειρογνώμονες οι οποίοι άκουσαν με προσοχή τις απόψεις των Ελλήνων δημοσιογράφων. Παρών και ο Υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών, κ. **Michael Georg Link**, ο οποίος εξήγησε το ρόλο των ευρωπαϊκών και εθνικών θεσμών στην περαιτέρω ανάπτυξη της Ευρώπης. Ο κ. Link δήλωσε υπέρ της πολιτικής ένωσης της Ευρώπης και της δημιουργίας μιας Ομοσπονδίας με καθαρά Ευρωπαϊκά χαρακτηριστικά.

Παρόντες σε όλη τη διάρκεια του σεμιναρίου ήταν ο γενικός πρόξενος της Γερμανίας κ. **Ingo Von Voss** και ο αντιπρόεδρος του Κέντρου για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στην Νοτιοανατολική Ευρώπη κ. **Νίκος Ευθυμιάδης** οι οποίοι έκαναν παρεμβάσεις στις συζητήσεις που ακολούθησαν κάθε ομιλία.

### ■ Κέντρο για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη

Το Κέντρο για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι ένας μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός που επιδιώκει να προωθήσει τις δημοκρατικές, πλουραλιστικές και ειρηνικές αξίες στις κοινωνίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης αλλά και πέρα από αυτή. Υποστηρίζει τις αρχές της κοινωνικής ευθύνης, της βιώσιμης ανάπτυξης, και τη συμφιλίωση μεταξύ των λαών της περιοχής. Το Κέντρο δραστηριοποιείται κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της επικοινωνίας, των μέσων μαζικής ενημέρωσης καθώς και της απασχόλησης. Για να επιτύχει αυτούς τους στόχους, προωθεί το διάλογο και την κατανόηση με εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχολεία και με πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της απασχόλησης καθώς και ευκαιρίες για ουσιαστικές συζητήσεις, μέσω σεμιναρίων, συνεδρίων και προγραμμάτων ανταλλαγών.

### ■ Ευρωπαϊκή Ακαδημία του Βερολίνου

Η Ευρωπαϊκή Ακαδημία του Βερολίνου είναι ένα μη κερδοσκοπικό ίδρυμα μετεκπαίδευσης. Η Ακαδημία ιδρύθηκε το 1963 και διοργανώνει διεθνή σεμινάρια και διαλέξεις με πολιτικό περιεχόμενο, ιδίως στους τομείς της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, την προώθηση της δημοκρατίας πάντα μέσα στο πνεύμα του διεθνούς πολιτικού διαλόγου. Σκοπός της Ακαδημίας είναι να συμβάλει στη μετάδοση και τη διάδοση των ευρωπαϊκών αξιών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας καθώς και στην υποστήριξη της ευρωπαϊκής ενοποίησης και του εκδημοκρατισμού. Απευθύνεται σε όλο το φάσμα της κοινωνίας, όπως οι δημοσιογράφοι, οι επιστήμονες, οι πολιτικοί ή και ανώτερα στελέχη της κρατικής διοίκησης, καθώς και σε ενδιαφερόμενους πολίτες. (Η Ακαδημία δε διαθέτει δικιά της κεφάλαια και στηρίζεται σε παροχές από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα). ●

# Έπαινοι για τους Έλληνες Μονάχου και Βαυαρίας

Με πρόσκληση του Αρχιεπισκόπου Βαυαρίας, Πρωτοπρεσβυτέρου του Οικουμενικού Θρόνου, π. Αποστόλου Μαλαμούση, επισκέφθηκαν τον ιερό Ναό των Αγίων Πάντων Μονάχου, την Κυριακή 1 Δεκεμβρίου 2013 και παρηκολούθησαν τη Θεία Λειτουργία, ο Διευθυντής της Αστυνομίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στη Βαυαρία, κ. Χούμπερτ Στάιγκερ (Hubert Steiger) και ο Διευθυντής της Αστυνομίας Μονάχου κ. Χουμπέρτους Αντρέ (Hubertus André).

Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας τους προσφώνησε καταλλήλως ο π. Απώστολος Μαλαμούσης - στον κατάμεστο ναό - και εκείνοι ανταπέδωσαν τον χαιρετισμό. Η επίσκεψη αυτή έλαβε χώρα στα πλαίσια μιας ενημερωτικής εκδήλωσης, που έλαβε χώρα, μετά τον εκκλησιασμό, στο Πνευματικό Κέντρο της Ενορίας.

Την εκδήλωση οργάνωσαν από κοινού η Ιερά Μητρόπολη Γερμανίας- Αρχιεπισκοπή Επιτροπεία Βαυαρίας-, το Ελληνικό Σπίτι Μονάχου με τον Δημοτικό Σύμβουλο Μονάχου κ. **Κωνσταντίνο Γιαννακάκο** και με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου για τη Γερμανία, του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εργασίας και του ιδρύματος “ΞΕΝΟΣ- Ενσωμάτωση και πολλαπλότητα”.

Σκοπός της εκδήλωσης ήταν να ενημερωθούν οι συμπατριώτες μας για τις δυνατότητες εκπαίδευσης και μελλοντικής εργασίας τους και ιδιαίτερα της νεολαίας μας, στην Ομοσπονδιακή Αστυνομία και στην Αστυνομία του Μονά-



Από αριστερά) ο Διευθυντής της Αστυνομίας Μονάχου κ. Αντρέ, ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Απώστολος Μαλαμούσης και ο Διευθυντής της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας στη Βαυαρία, κ. Στάιγκερ. (φωτο: Χρήστος Μαραζίδης)

χου. Οι δύο διευθυντές συνοδεύονταν και από τρεις έλληνες αστυνομικούς, που υπηρετούν ήδη στις δύο Αστυνομικές Υπηρεσίες και μετέφεραν τις εμπειρίες τους.

Στην εκδήλωση και στη συζήτηση μετείχαν οι προσκεκλημένοι αστυνομικοί, ο Αρχιεπισκοπικός Επίτροπος Βαυαρίας, π. Απώστολος Μαλαμούσης, ο Δημοτικός Σύμβουλος κ. **Κωνσταντίνος Γιαννακάκος**, πρόεδροι των εν Μονάχου ελληνικών και ελληνοβαυαρικών Οργανώσεων και Συλλόγων και εκπρόσωποι της μαθητιώσας νεολαίας Μονάχου. Η συζήτηση ήταν άκρως εποικοδομητική και πολλοί συμπα-



Από αριστερά ο Πρωτοπρεσβύτερος Απώστολος Μαλαμούσης, Δημοτικός Σύμβουλος κ. Κωνσταντίνος Γιαννακάκος (συνδιοργανωτής και συντονιστής της συζήτησης) ο αστυνομικός κ. Κίρς, η αστυνομικός Αθανασία και ο διευθυντής της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας στη Βαυαρία κ. Στάιγκερ. (φωτο: Φανή Αθήρα)

τριώτες μας εξέφρασαν μεγάλο ενδιαφέρον και για τον εργασιακό αυτό χώρο.

Οι δύο διευθυντές επήνεσαν τον ελληνισμό του Μονάχου και της Βαυαρίας για τη μηδενική εγκληματικότητα εκ μέρους του ελληνισμού και προέτρεψαν τις νέες και τους νέους μας να ενταχθούν εργασιακά στην Αστυνομία. Η εφημερίδα Μύνχνερ Μερκούρ München Merkur αναφέρθηκε εκτενώς στην εκδήλωση. Ο Αρχιεπισκοπικός Επίτροπος Βαυαρίας π. Απώστολος Μαλαμούσης, Πρωτοπρεσβύτερος του Οικουμενικού Θρόνου. ●









**Zu den schönsten Plätzen Griechenlands**

Hotels • Villen • Ferlenhäuser auf dem Festland sowie auf 40 unvergleichlichen Inseln

**Attika Reisen**

Griechenland • [www.attika.de](http://www.attika.de)

## Ο Χριστός, το παιδί και τα Χριστούγεννα

Συνέχεια από σελ. 1

Για μια μέρα ήταν το κεντρικό πρόσωπο στο χωριό, καθώς όλοι οι κάτοικοι επισκέπτονταν το σπίτι του και του εύχονταν. Το Δωδεκαήμερο και η περίοδος ως τη βάφτιση ήταν μια περίοδος απομόνωσης, που μετρίαζόταν, ωστόσο, από τον ερχομό του βρέφους-Θείου και ανθρώπινου. Στην μνημογραφία των Χριστουγέννων υπάρχουν πολλές παρομοιώσεις, εικόνες και μεταφορές που ταυτίζουν το νεογέννητο Χριστό με τον ήλιο. Βεβαίως, αυτό σχετίζεται και με την προγενέστερη γιορτή του περσικού Μίθρα, θεού του ήλιου και του φωτός και αρχηγού στον αγώνα κατά του σκότους, που εορταζόταν η γέννησή του την ίδια ημέρα, πριν να μετακινηθούν στη θέση αυτή τα Χριστούγεννα. Πράγματι, ο Χριστός έχει κληρονομήσει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά. Ωστόσο, θεωρώ ότι η παρομοίωση του Χριστού με τον ήλιο και το φως στεγάζει και τις λαϊκές αντιλήψεις για το νεογέννητο. Τα ναυουρίσματα που είναι αραβουργήματα τρυφερότητας και ονειροφαντασίας των γονέων για τα μωρά τους έχουν πολλές τέτοιες εικόνες, όπου τα νεογέννητα παρουσιάζονται ως εκπέμποντα φωτισμό. Το φανερώνει και το πιο κάτω δίστιχο από ναυούρισμα της Θράκης.

**Κοιμάτ' αστρί, κοιμάτ' αυγή, κοιμάται νιο φεγγάρι, κοιμάται το πουλάκι μου σαν άξιο παλληκάρι.**

Για τους γονείς το παιδί είναι ο ήλιος, το φεγγάρι και τα άστρα, όλα τα πολύτιμα αντικείμενα μαζί, είναι ένα πλάσμα που γεμίζει περιεχόμενο τη ζωή τους, τους δίνει τη δυνατότητα να βλέπουν τη ζωή με πιο έντονα χρώματα, κυριαρχεί η αισιοδοξία και αυτό το δείχνουν με παρομοιώσεις που ξεχειλίζουν από έντονα συναισθήματα.

Το ίδιο συμβαίνει και με το Χριστό, όσο κι αν η μνημογραφία της περιόδου έχει επιδράσεις από προγενέστερες λατρείες. Οι άνθρωποι υποδέχονται τη γέννηση του Χριστού με τον ίδιο τρόπο, γι' αυτούς είναι ένα βρέφος που προσδοκούν ότι θα δώσει νέο περιεχόμενο στη ζωή τους, θα τους κάνει πιο αισιόδοξους. Αυτή η αντίληψη υπάρχει και στο θρακικό τραγούδι των Χριστουγέννων.

**Χριστός γεννιέται, σα γήλιος φέγγει, σα νιο φεγγάρι σαν παλληκάρι**

Η προσμονή, όμως, για τη γέννηση του Θείου Βρέφους συνδέεται και με τη μητέρα του, την Παναγία. Η αγωνία αλλά και η ενδιαφέρον γι' αυτήν είναι τα ίδια με αυτά που ένιωθε η οικογένεια, οι συγγενείς για τη δική τους εγκυμονούσα. Στη Θράκη έφηβοι γύριζαν το βράδυ της παραμονής από σπίτι σε σπίτι και τραγουδούσαν τα κόλιαντα, που στόχευαν να προκαλέσουν θετική εξέλιξη της γέννας.

**Σαράντα μέρες, σαράντα νύχτες  
Η Παναγιά μας κοιλοπονούσε.  
Κοιλοπονούσε και παρακαλούσε  
τους Αποστόλους, τους Αρχαγγέλους.**

**Και αλλού  
Κυρά Θετόκο  
εκοιλονόνα  
εκοιλονόνα  
και παρεκάλει!  
-Βοηθήσετέ με  
αυτή την ώρα  
τη βλογημένη  
και δοξασμένη,  
μαμή να πάτε,  
μαμή να φέρετε.**

Στόχος για κάθε εγκυμονούσα είναι να γεννήσει καλά και γρήγορα. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η μαμή, μια φιγούρα κεντρική στη γέννα. Η σημασία της μαμής στην εξέλιξη της γέννας έχει αποκτήσει και τελετουργική μορφή, καθώς στη βόρεια Ελλάδα γιορτάζεται στις 8 Ιανουαρίου η μέρα της μαμής, κατά την οποία αποδίδεται τιμή και σεβασμός στις γυναίκες που συμβάλλουν στην αναπαραγωγή της κοινωνίας. Είναι φυσικό, λοιπόν, να τοποθετούν τη μαμή, ένα οικείο πρόσωπο, και στα κόλιαντα που αφορούν το Χριστό.

Πέρα απ' αυτό, η γρήγορη και καλή γέννα επιτυγχάνεται και με τη χρήση μαγικών ενεργειών. Στο Παγγαίο, «εν τω καιρώ των ωδίνων ρίπτεται εις αγνείον πλήρες ύδατος το λεγόμενο της «Παναγιάς το χέρι», και εκ του ύδατος τούτου πίνει η λεχώ, ίνα προς ευκολίαν τέξη». Ακόμη, στο χωριό Άμφια της Ροδόπης βάζουν σ' ένα ποτήρι με νερό ένα ξερό λουλούδι, δεμένο με κόκκινη κορδέλα και απέναντι τοποθετούν την εικόνα της Παναγίας. Όταν το λουλούδι ανοίξει αμέσως, τότε το παιδί θα γεννηθεί εύκολα, ενώ αν δεν ανοίξει, η γέννα θα είναι δύσκολη. Την παραμονή, εξάλλου, των Χριστουγέννων γίνονται προετοιμασίες που προσιδιάζουν στην προσμονή του νεογέννητου. Θα πρέπει, κατ' αρχήν, το περιβάλλον να έχει καλή θερμοκρασία, ώστε να ζεσταθεί το Θείο Βρέφος. Παντού σχεδόν στην Ελλάδα είναι γνωστό το πάντρεμα της φωτιάς, η μεταφορά δηλαδή χοντροξύλων, που τα βάζουν σταυρωτά και τα ανάβουν, για να αποτρέψουν την είσοδο των παγανιών που τότε κάνουν την εμφάνισή του. Στα ορεινά, όμως, χωριά των Πιερίων η πράξη αυτή εξειδικεύεται και αποσκοπεί στο να τους βρει ο Χριστός καλούς νοικοκυραίους και να ζεσταθεί, καθώς θα 'ταν κρυωμένος». Ο καλονοικοκυρής φροντίζει να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για το νεογέννητο, η ίδια σκέψη τον συνοδεύει και στις προετοιμασίες για τα Χριστούγεννα, καθώς αντιμετωπίζει το Χριστό ως ένα ευπαθές μωρό που χρειάζεται τη στοργή του.

Επειτα, και ό,τι άλλο γίνεται την παραμονή, ιδίως, τα φαγητά, σχετίζεται με την αντιμετώπιση της Παναγίας ως λεχώνας, που χρειάζεται ζέστη αλλά και μηλόλικη τροφή, ώστε να αναλάβει δύναμει. Αμέσως μετά τη γέννα, στις πιο πολλές περιπτώσεις γίνονται τα μπουγάκια, το τραπέζι προς τιμή των

γυναικών που έλαβαν μέρος στη διαδικασία της γέννας. Αυτό στη Σαμοθράκη ονομάζεται της Παναγιάς το τραπέζι, στο οποίο το κύριο παρασκεύασμα ήταν η μπουγάτσα.

Παρόμοιες είναι οι ενέργειες και τα Χριστούγεννα. Το ψωμί με διάφορες είναι κυρίαρχο. Συνήθως, λέγεται Χριστόψωμο ή Χριστός. Άλλοτε, παίρνει το όνομα κολιαντίνες (Δυτική Μακεδονία)-τα μικρά ψωμιά που προσφέρουν στα παιδιά που λένε τα κόλιαντα. Σε κάθε όμως περίπτωση, το ψωμί γίνεται το επίκεντρο στη γέννηση του Χριστού και των άλλων παιδιών. Με βάση αυτό οργανώνεται η υποδοχή του νεογέννητου. Σε πολλά μέρη, εξάλλου, της βόρειας Ελλάδας η συσχέτιση των γεννήσεων Θείου Βρέφους και θνητών συνεχίζεται και με τις λααγγίτες που προσφέρουν στη λεχώνα, αλλά και που αποτελεί βασικό γλύκισμα για τα Χριστούγεννα, υπογραμμίζοντας την αντιμετώπιση της Παναγίας ως μιας αδύναμης λεχώνας. Σε πολλά μέρη ονομάζονται σπάργανα της Παναγίας και τα τρώγαμε με μέλι ή με ζάχαρη, ενώ οι φτωχοί τα περίκυαν με καρύδια κοπανισμένα με σκόρδο και αλάτι.

Πέρα απ' αυτά, και τα φαγητά αλλά και τα γλυκά στη βόρεια Ελλάδα έχουν άμεσες αναφορές στο Χριστό-Θείο Βρέφος. Βασικό φαγητό του χριστουγεννιάτικου τραπέζιού είναι οι σαρμάδες που τυλίγονται με λάχανο, ενώ το κύριο γλυκό είναι το σαραγλί που είναι κι αυτό τυλιχτό, γεγονός που τα συνδέει με το σπαργάνωμα του Χριστού, με τη βρεφική του ηλικία.

Η αντιμετώπιση της Παναγίας ως λεχώνας φαίνεται και από πράξεις που σκόπευαν να την προστατεύσουν από τη μαρτύρτητα. Στην Έδεσσα, για παράδειγμα, τις τρεις πρώτες ημέρες των Χριστουγέννων δεν έκλειναν τις πόρτες των σπιτιών όλη τη μέρα, για να μην πάθει κακό η Παναγία που ήταν λεχώνα. Τις έκλειναν το βράδυ, όπως έκαναν και με τις δικές τους λεχώνες, προφανώς από ανάγκη εξασφάλισης του χώρου όπου έγινε η γέννα και καταπολέμηση των μικροβίων.

Τα Χριστούγεννα, λοιπόν, είναι μια γιορτή που προσφέρεται για τρυφερότητα, στοργή, ελπίδα. Η γέννηση του Χριστού δίνει την ευκαιρία στον άνθρωπο να οικειοποιηθεί τη θεϊκή του φύση και να τον εντάξει στην ανθρώπινη εμπειρία του, όπως προσδιορίζεται από όλα τα έθιμα που προσδιορίζουμε. Σήμερα που κάποια έθιμα έχουν παρμεριστεί, η προσφυγή σε μερικά απ' αυτά-ενδεχομένως τα πιο λειτουργικά, μπορεί να δημιουργήσει προϋποθέσεις, με την κατακερματισμένη οικογένεια της εποχής μας να ενισχύσει τους δεσμούς της. Συχνά, η ουσιαστική τρυφερότητα στην οικογένεια, στις σχέσεις με τα παιδιά, σκεπάζεται από τα ακριβά δώρα. Τα Χριστούγεννα, όμως, μπορούν να δώσουν διαφορετικό περιεχόμενο. Η γέννηση του Χριστού και η παρομοίωσή του με παιδί, ενδεχομένως, μπορεί να βοηθήσουν, ώστε το παιδί να αποκτήσει ουσιαστικό ενδιαφέρον και φροντίδα. ■

## Ελληνογερμανικό πιλοτικό πρόγραμμα για τη διυική επαγγελματική εκπαίδευση MENDI

Το πρόγραμμα MENDI στοχεύει στην ελληνογερμανική συνεργασία σε έναν τομέα με δυνατότητες ανάπτυξης όπως είναι ο τουρισμός



Ο Γενικός Διευθυντής του Ελληνογερμανικού Επιμελητηρίου κ. Α. Κελέμης, ο Ομοσπονδιακός Υφυπουργός Παιδείας και Έρευνας κ. Τ. Ράχελ, ο Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Κ. Αρβανιτόπουλος και ο Πρόεδρος του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, κ. Μ. Μαΐλης

Η Ελλάδα και η Γερμανία εγκαινίασαν στην Αθήνα ένα πρόγραμμα διυικής επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα του τουρισμού. «Με το πρόγραμμα αυτό θέλουμε να στελιούμε το μήνυμά, ότι η εκπαίδευση που προσανατολίζεται σε πρακτικές ανάγκες, μπορεί να αυξήσει τις ευκαιρίες απασχόλησης των νέων στην Ελλάδα», δήλωσε ο Κοινοβουλευτικός Υφυπουργός του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας, κ. Τόμας Ράχελ (Thomas Rachel) στην εκδήλωση για τα εγκαίνια του προγράμματος „MENDI – Mentoring Dual International“ στην Αθήνα.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν επίσης ο Έλληνας Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος και η Υπουργός Τουρισμού κ. Όλγα Κεφαλογιάννη. Στόχος του προγράμματος MENDI είναι να εισάγει στην Ελλάδα κάποια στοιχεία του συστήματος της διυικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. «Χρησιμοποιώντας έναν τομέα με δυναμική ανάπτυξης όπως ο τουρισμός για παράδειγμα, θέλουμε να δείξουμε, ότι οι δυνατότητες απασχόλησης των νέων μπορούν να βελτιωθούν σημαντικά με μια εκπαίδευση περισσότερο προσανατολισμένη σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας» υπογράμμισε ο κ. Ράχελ. Το πρόγραμμα προβλέπει τη στενή συνεργασία ελληνικών και γερμανικών φορέων και εταιριών. Με την υποστήριξη του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας

και της Ακαδημίας της ΔΕΚΡΑ σε στενή συνεργασία με τη Robinson Club, θυγατρική της TUI, δημιούργησε σε Αθήνα και Ηράκλειο ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης βασισμένο στα γερμανικά πρότυπα. Η συνεργασία με το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο στην Αθήνα εξασφαλίζει την αναγνώριση των πτυχίων που θα χορηγούνται και στη Γερμανία. Την επιστημονική εποπτεία του προγράμματος έχει αναλάβει το Πανεπιστήμιο του Όσναμπρυκ (Osnabrück).

Οι βάσεις για το πρόγραμμα MENDI τέθηκαν με τη Μνημόνιο του Βερολίνου, το οποίο υπεγράφη το Δεκέμβριο του 2012 από τους Υπουργούς Παιδείας επτά ευρωπαϊκών κρατών, μεταξύ αυτών της Ελλάδας και της Γερμανίας. Τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους συγκροτήθηκε στο πλαίσιο της διμερούς ελληνογερμανικής συμφωνίας για συνεργασία στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μια ομάδα εργασίας, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των αρμόδιων υπουργείων, εμπειρογνώμονες, εκπαιδευτικούς εργοδοτών κι εργαζομένων και επιμελητηρίων. Υπό την εποπτεία των Υπουργείων Παιδείας των δύο χωρών η εν λόγω ομάδα εργασίας αξιολογεί την πρόοδο του προγράμματος και σχεδιάζει περαιτέρω κοινά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. ■

Μετάφραση: Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας - Πηγή φωτογραφιών: Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο





# „Unternehmen lassen sich regulieren; da gibt es Erfahrungen, die Griechenland nutzen kann“

--- Von **Georgia Kostakopoulou** ---

In Anwesenheit griechischer Journalisten, überwiegend aus der Region Makedonien und Thrakien, fand in Thessaloniki ein Seminar über die deutsch-griechischen Beziehungen in der Zeit der Krise statt. Organisiert wurde die Veranstaltung vom „Zentrum für die Demokratie und Versöhnung in Südeuropa“ (Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe) in Kooperation mit der Europäischen Akademie Berlin. Unter den

**Die Wirtschafts- und Finanzkrise in Griechenland ist weiterhin am Tiefpunkt. Laut Finanzminister Wolfgang Schäuble werde Griechenland wohl auch nach 2014 ein weiteres Hilfspaket benötigen. Griechenland erhielt nach dem zweiten Weltkrieg keine vergleichbaren Entwicklungsmöglichkeiten wie Deutschland, um eine starke Wirtschaftsstruktur aufzubauen. Um das Ziel eines gemeinsamen wirtschaftlich starken Europas zu schaffen, könnte ein „Marshallplan“ eine Lösung für Griechenland und die anderen südeuropäischen Mitgliedsstaaten sein, anstatt eine unwiderrufliche Austeritätspolitik zu verfolgen?**

Ich kann Ihrer ersten These – Tiefpunkt einer Entwicklung – lei- der nicht widersprechen. Wir Ökonomen denken aber auch in Ent- wicklungen: Was die Zukunft Griechenlands in den nächsten Monaten und Jahren betrifft, weisen alle mir bekannten Prognosen (Europäische Zentralbank, Internationaler Währungsfonds, Deutscher Sachverständigenrat) auf einen schwachen und sich dann verstärkenden Wiederaufschwung Griechenlands hin. Wenn der griechische Wortstamm des Wortes „Krise“ eine entscheidende Wendung in einer schwierigen Situation bedeutet, dann befinden wir uns in der Eurozone tatsächlich in der Krise, aber aus meiner Sicht mit der realen, sichtbaren Chance, aus dieser herauszufinden.

Auch wenn der historische Vergleich Deutschland 1947 (Verkün- dung des „Marshall-Plans“) und Griechenland 2013 nicht ganz zutrifft, so ist der Grundgedanke richtig: Wie kann in einer Lage dramatischer Arbeitslosigkeit und Kreditknappheit Unternehmen geholfen werden, finanzielle Mittel zur Durchführung von Investi- tionen zu erhalten? Da die gegenwärtige Krise nicht nur eine Staatsschulden-, sondern insbesondere auch eine Krise von Banken und privaten Haushalten ist, leiden (nicht nur) griechische Unternehmen, daran, dass ihnen wichtige Kredite verweigert wer- den – teils von Banken, die ihrerseits keinen Spielraum haben. Daher ist mir der von Ihnen vorgetragene Gedanke eines „Marshall- Plans“ sehr sympathisch: Unternehmen erhalten verbilligte Kredite, um ihre Unternehmen voran zu bringen. Mit der Europäischen In- vestitionsbank (EIB), die der deutschen „Kreditanstalt für Wiede- raufbau, KfW“ – der Verwalterin der immer noch eingesetzten Marshall-Plan-Mittel in Deutschland – ähnelt, könnte das erreicht werden. Dem Vernehmen nach wartet die EIB auf Projektanträge!

Damit ließe sich die aufgrund der extremen Staatsverschuldung notwendige Politik der Sparsamkeit und Rückgewinnung der griechischen Kreditwürdigkeit buchstäblich „umgehen“. Wenn der griechische Staat den Unternehmen derzeit nicht genug helfen kann, dann eben die EIB.

**Oft wird Griechenland vorgeworfen, dass die Aufnahme in die Währungsunion mit geschönten Zahlen geschafft wurde. Andererseits ist bekannt, dass zur damaligen Zeit dieses Land nicht das einzige mit diesem Vorgehen war, um das gemein- same Ziel erreichen zu können. Selbstverständlich sollte die gemeinsame Währung für alle EU-Partner eine starke Währung sein. Ist es Ihrer Meinung nach korrekt einen Großteil der Schuld auf Griechenland abzuladen und glauben Sie, dass Europa sich mit den Schwierigkeiten der Finanzkrise soli- darisch genug verhält?**

Um ganz ehrlich zu sein: Ich habe trotz mehrerer Versuche nicht verstanden, wie es die damalige griechische Regierung mit Be- ratung der US-Investmentbank Goldman-Sachs geschafft hatte, die Erfüllung der Konvergenzkriterien für den Eintritt in die Eurozone nachzuweisen. Das ist jetzt auch völlig egal: Griechenland ist Mit- glied, und wir müssen jetzt sehen, wie die Probleme gelöst werden. Das heißt aber auch, Griechenland hat sich zu den Grundsätzen von Stabilität und No-Bail-Out (das heißt, jedes Land sorgt für seine eigenen Schulden und erwartet nicht, dass andere Länder diese zurückzahlen) bekannt.

Als Wirtschaftswissenschaftler prüfe ich nicht zuerst moralische Kategorien („Wer ist schuld?“), sondern versuche, Ursachen und



Professor Dr. Michael Tolksdorf

Wirkungen („Wie konnte es dazu kommen? Was muss jetzt getan werden?“) zu ermitteln: Danach hat die Konstruktion der Eurozone als Stabilitätsgemeinschaft viel Vorab-Anerkennung durch die in- ternationalen Kapitalmärkte erfahren, was sich in historisch niedri- gen Zinsen und großer Kreditverfügbarkeit niedergeschlagen hatte. Das wurde von Staat, Unternehmen und privaten Haushalten (auch!) in Griechenland genutzt, sich viele Wünsche weit jenseits der eigenen Leistungsfähigkeit zu erfüllen und leistungssteigernde Reformen zu vertagen.

Banken aus vielen anderen Staaten der Eurozone, gerade auch deutsche Banken, hatten das damals unter Missachtung ele- mentarer Risikoversorge finanziert, weil es im eigenen Land eine viel zu geringe Kreditnachfrage gab. Als mit dem Zusammenbruch der US-Investmentbank Lehman im Herbst 2008 die Zinsen den Anlagerisiken angepasst wurden und damit für Griechenland dramatisch stiegen, und zudem die Investitionsmittel sehr knapp wurden, gerieten viele Länder, auch Griechenland, in die Überschul- dung: Sie konnten aus eigener Kraft ihre Ausgaben nicht mehr fi- nanzieren.

Waren die anderen Staaten solidarisch? Mit dem EFSF und jetzt dem Europäischen Stabilitätsmechanismus ESM haben die Euro- länder (einschließlich Griechenland) einen Rettungsfonds fi- nanziert, der nach meiner Kenntnis der Wirtschaftsgeschichte einmalig ist und den Krisenländer ganz handfest geholfen hat und weiterhin hilft. Irland braucht diese Hilfe seit Dezember 2013 nicht mehr; Portugal will 2014 wieder auf eigenen Füßen stehen, und die griechische Regierung hat gleichfalls angekündigt, mit dem Errei- chen eines ausgeglichenen Primärhaushalts den Schirm zu ver- lassen. Mit einem Teilschuldenerlass wurden im Fall Griechenlands 2012 erstmals auch private Gläubiger belastet.

**Denken Sie, dass Griechenland die Ursachen erkannt hat, die das Land an den ökonomischen Abgrund geführt haben? Setzt Griechenland nun die notwendigen Reformen um, damit die Wirtschaft aus der Rezession herausgeholt und wieder Stabi- lität herbeigeführt werden kann? Ist die Troika mit ihrer Aus- teritätspolitik auf dem richtigen Weg dazu?**

Das griechische Parlament hat in diesen Tag einen Staat- shaushalt beschlossen, der die vereinbarte Übereinstimmung von Einnahmen und Ausgaben erreicht. Damit bringt dieser Haushalt mit weiteren Ausgabenkürzungen und Steuererhöhungen keine positiven Wachstumsimpulse – das ist ein fast unlösbares Dilemma, denn hätte der griechische Staat wieder mit kreditfi- nanzierten Mehrausgaben begonnen, wäre erneut gefragt worden,

Referenten war Professor Dr. Michael Tolksdorf der Hochschule für Wirtschaft und Recht in Berlin. Tolksdorf hielt einen ausführlichen Vortrag über die Betrachtung und die Lage der griechischen Finanzkrise in Europa und dem internationalen Weltmark. Die Elliniki Gnomi hat die Gelegenheit ergriffen und im Interview mit Tolksdorf über aktuelle Fragen der griechischen Wirtschaftskrise gesprochen.

ob man die Ursachen der Überschuldung richtig verstanden hätte. Dass die Troika Griechenland beim Wort nimmt und auf den zuge- sagten Reformen besteht und daraufhin weitere Milliardenrisiken eingeht, halte ich für richtig.

Reformen, die Sie ansprechen, müssen keine Reformen sein, die viel Geld kosten – ich denke da eine Strukturreform, die die Ar- beitsmärkte flexibler macht, die den Umfang aller historisch gewach- senen und auf Schulden aufbauenden Sozialansprüche und Ansprüche eines eng mit den Parteien verbundenen Öffentlichen Di- enstes kritisch überprüft, die eine überbordende Bürokratie, die die Wettbewerbsfähigkeit hemmt, reformiert, die Staatsbetriebe leis- tungsfähiger macht, die ernsthaft gegen die Korruption vorgeht, die auch die Besteuerung der Selbstständigen und Unternehmen an- packt, usw.

Dieser Tage kann man in deutschen Zeitungen lesen, wie der griechische Staat ernsthaft seine Hausaufgaben macht – eine wesentliche Voraussetzung dafür, dass die Hilfsbereitschaft der an- deren Länder gestärkt wird.

**Griechenland hat seine internationale Wettbewerbsfähigkeit verloren. Die Regierung versucht mit allen Mitteln Investoren ins Land zu holen. Dafür werden starke „Zweige“ der wenig vorhandenen griechischen Industrie, die bis heute Millionen - Einnahmen dem Land eingebracht hat und nun verschuldet ist, an ausländische Investoren verkauft. Ist das der richtige Weg die Wirtschaft zu stärken? An welchen Stellen könnte Ihrer Meinung nach die griechische Politik weitere Schritte einleiten, um das Land aus der Krise zu holen?**

Internationale Wettbewerbsfähigkeit ist in erster Linie preisliche Wettbewerbsfähigkeit – kann sich ein Land z.B. im Tourismus be- haupten oder ist es aufgrund von Preiserhöhungen teuer oder auf- grund von versäumten Investitionen unattraktiver geworden als die Konkurrenten? Auch wenn die Einkommen gar nicht besonders gestiegen sind, könnte die Ertragskraft der in dieser Branche einge- setzten Menschen so weit gefallen sein, dass man sie nicht weiter beschäftigt kann. Hier eine schnelle Lösung in einem Umfeld von jahrelanger staatlicher und privater Verschuldung zu versprechen, ist nicht realistisch. Machbar erschiene mir, die Abwärtsspirale anzuhalten und umzukehren: Die gesunkenen Löhne würden eine Chance sein, wieder wettbewerbsfähiger zu werden, ergänzt durch – z.B. EIB finanzierte – Investitionen in die Attraktivität der Hote- lanlagen in einer einmaligen Landschaft. Marketingzuschüsse aus Mittel der Europäischen Regionalförderung – Griechenland bleibt bis auf weiteres zweitgrößter Nettoempfänger von EU-Zuwendun- gen – können mithelfen, die Sommer- und Herbstsaison 2014 zu einem vollen Erfolg zu machen. Noch mehr als bisher sollte der touristische Bedarf (Lebensmittel, Hoteleinrichtungen, Kleidung) im Land selbst hergestellt werden. EU-Sozialfondsmittel sollten in größerem Umfang abgerufen werden, um die Arbeitslosigkeit durch weitere Qualifikationen zu mildern. IWF, EZB und EU-Kom- mission sollten das alles durch weitere Hilfszusagen absichern, damit der griechische Staat zahlungsfähig bleibt und die Banken vor dem Bankrott geschützt werden können.

Eines der „Zauberwörter“ weltweit lautet Entrepreneurship, also die Unterstützung von Unternehmensneugründungen in un- terschiedlichen Bereichen von Produktion und Diensten. Hier hat die griechische Regierung schon einiges gemacht, um den Menschen freundlicher und unterstützender entgegen zu treten, die Ideen haben und diese verwirklichen wollen. Die OECD hat gerade in einem Bericht nachgewiesen, dass diese Start-ups zu Jobmotoren werden können. Alles in allem frage ich mich, warum die Menschen in Griechenland nicht denselben Erfolg haben können wie die in Ir- land, die Wachstum erzielen, Arbeitslosigkeit abbauen und den EWS-Rettungsschirm verlassen?

Ihre Frage in Bezug auf die Privatisierung griechischer Un- ternehmen erinnert mich lebhaft an die Zeit nach der deutschen Wiedervereinigung, als die sog. Treuhandanstalt sozialistische und wenig wettbewerbsfähige Unternehmen privatisierte. Warum? Es

## Zur Person

- **1961–66:**  
**Studium der Volkswirtschaftslehre an der FU Berlin und der London School of Economics and Political Science, England**
- **1967–71:**  
**Wissenschaftlicher Mitarbeiter und stellvertre- tender Referatsleiter für „Internationale Wett- bewerbsbeziehungen“ im Bundeskartellamt**
- **1970:**  
**Promotion zum Dr. rer. pol. an der FU Berlin**
- **Seit 1971:**  
**Professor an der FHW / HWR Berlin**
- **1985–89 und 1991–95:**  
**Mitglied des Abgeordnetenhauses von Berlin**
- **1991–95:**  
**Vorsitzender des Ausschusses für Wissen- schaft und Forschung des Abgeordnetenhou- ses von Berlin**
- **Seit 1994:**  
**Visiting Professor, Duke University, Durham, N.C., USA**
- **Seit 2007:**  
**Visiting Professor, Kobe University, Japan**
- **2000 – 03 / 2010:**  
**Erster Prorektor der HWR Berlin**
- **2011:**  
**Gastprofessur am Mt. Holyoke College, Mas- sachusetts, USA**

sollte frisches Kapital durch in- und ausländische Investoren mobil- isiert werden, es sollten Weltmarkterfahrungen und aktuelles Man- agement Know-how eingebracht werden. Dabei gab es erhebliche Probleme, aber letztlich will praktisch keiner zurück zu den alten Zeiten. Zudem: Nur leistungsfähige Unternehmen zahlen Steuern, brauchen keine Subventionen mehr und beschäftigen Menschen mit guten Einkommen. Aus Ihrer Frage entnehme ich auch eine gewisse Unsicherheit vor einem größeren ausländischen Engagement. Ich erinnere aber daran, dass sich die größten deutschen Unternehmen – die DAX 30 – zu etwa 60 % in ausländischer Hand befinden. Die Verbindung mit den globalen Produktions- und Finanzmärkten hat den Unternehmen, ihren Investitions- und Exportanstrengungen nicht geschadet. Unternehmen lassen sich regulieren; da gibt es Er- fahrungen, die Griechenland nutzen kann.

**Glauben Sie, dass die Währungsunion im vereinten Europa weiterhin eine gemeinsame Zukunft hat und wie wird dieses Europa aussehen?**

Ich glaube an eine europäische Zukunft und auch unseren gemeinschaftlichen Währungsraum. Glauben kann man nicht be- weisen, aber man kann etwas tun, dass uns keine. Re - National- isierung in die engen Grenzen abgeschotteter Kleinstaaten zurückführt.

Aber unabhängig davon: Die globalen Entwicklungen gehen weiter, ob wir Europäer das wollen oder nicht. Vielleicht kann die Europäische Union in ihrer Gesamtheit die Entwicklungen auch im Hinblick auf die uns verbindenden Werte beeinflussen – ich glaube, dass da viel möglich ist.

Was ich sicher weiß: Wenn wir uns wieder in viele kleine Einzel- staaten des 19. und 20. Jahrhunderts atomisieren, dann entscheiden die anderen für uns. Schauen ich in die Geschichte zurück, wollten die Griechen vor drei Jahrtausenden das auch nicht. ■

## Tourismusimmobilien Griechenland

Eine Chance für Investoren und für das Land

Von **Alexandros Mavvidis**



**Die Griechenland-Krise und die damit verbundene starke Rezession haben in den letzten Jahren nahezu alle Wirtschaft- szweige des Landes äußerst nega- tiv beeinträchtigt. Der Bau- und Immobiliensektor wurde hierbei extremer als andere Bereiche in Mitleidenschaft gezogen. Der Bereich, der vor der Krise noch**

einen sehr großen Teil der Wirtschaftsleistung des Landes ausmachte und hunderttausende von Menschen aus un- terschiedlichen Berufsbereichen direkt und indirekt beschäftigte, ist in den Jahren der Krise, also von 2008 bis heute, kumulativ um mehr als 70 % geschrumpft. Die Krise hatte zur Folge, dass einige geplante Projekte gän- zlich auf Eis gelegt wurden und andere wiederum im laufenden Bauprozess gestoppt werden mussten. Ebenso ist eine Vielzahl bereits fertig gestellter Immobilien übriggeblieben, die nie bezogen wurden und immer noch leer stehen.

Die Tatsache, dass Griechenland nach Aussage vieler Experten aktuell kurz vor dem Umschwung steht, stellt in Verbindung mit den – krisenbedingt - noch sehr niedrigen Preisen eine optimale Gelegenheit dar, um genau jetzt –

also quasi antizyklisch – in den griechischen Immobilien- markt einzusteigen; dieser wird maßgebend zum Auf- schwung der griechischen Wirtschaft beitragen. Es besteht Einigkeit darüber, dass die Situation im Lande nunmehr stabil ist, und viele nationale und internationale Investoren sind bereits sehr intensiv auf der Suche nach geeigneten Investmentopportunitäten in Immobilien, gleich welcher Art in Griechenland. Priorität haben in erster Instanz natür- lich größere Immobilien, die zu guten Preisen zu erstehen sind; aber auch an Immobilien mittlerer Größe besteht großes Interesse. Die Preise sind aktuell niedrig und die Renditen sehr hoch.

Vor dem Hintergrund, dass das Land eine sehr erfolgrei- che Tourismussaison hinter sich hat, in der die Anzahl der Besucher im Verhältnis zum Vorjahr einen Anstieg von fast 13 % verzeichnen konnte, liegt es für Investoren nahe, primär in Tourismusimmobilien zu investieren. Neben den klassischen Hotelprojekten werden hier auch große Ferien- wohnungsanlagen und Residenzen für Senioren ins Visier genommen. Der vielversprechende Bereich der Touris- musimmobilien bietet für Anleger enorme Chancen, und es steht jetzt schon fest, dass er einer der Bereiche sein wird, der in den kommenden Jahren die meisten Investi- tionen aus dem Ausland anziehen wird. Es sei insbesondere erwähnt, dass für die nächsten Jahre von einem weiteren Anstieg bei der Anzahl der internationalen Besucher - auch aus Deutschland - ausgegangen wird. Dies bedeutet, dass der Markt weiterhin wächst und dementsprechend optimal für Investitionen geeignet ist. Der Anstieg der Touristenzahl hat neben der sehr guten Standortqualität, die Griechenland bietet, auch mit der Tatsache zu tun, dass das Land im Ver- gleich zu einigen Konkurrenzurlaubsstandorten als sicher und politisch stabil gilt. Griechenland ist immerhin das viertbeliebteste Urlaubsland der EU.

### ■ Der Markt griechischer Tourismusimmobilien

Von einem so bekannten Urlaubsort wie Griechenland denkt man, dass er in immobilientechnischer Hinsicht ab- solut entwickelt und optimal versorgt sei. In Wahrheit sieht es so aus, dass die Vielzahl der Immobilien in diesem Berei- ch - insbesondere auch im Vergleich zu den Konkurrenz- tandorten - qualitativ minderwertig sind, zumal Sie zu einem großen Teil einem überalterten Standard entsprechen. In den meisten Fällen handelt es sich um veraltete Bestandshote- limmobilen, die insbesondere in ausstattungstechnischer Hinsicht nicht den aktuellen Anforderungen genügen. Was auf Anhieb erst einmal negativ scheint, ist bei näherem Be- trachten durchaus sehr positiv, zumal hier enormes Poten- tial und Handlungsbedarf existent sind, was für Investoren sehr interessant und profitabel sein kann. Es bedeutet auch, dass das Niveau der Konkurrenz sehr niedrig ist.

An dieser Stelle wäre allgemein zu erwähnen, dass es in Griechenland sehr wenige hochwertige Luxusressorts und -hotels gibt, die besonderen Anforderungen genügen bzw. besondere Konzepte aufweisen, wie z. B. Boutique- Hotels, Hotels mit besonderer Architektur, Hotels für besondere Personengruppen, etc. Auf dem internationalen Tourismusmarkt ist aber genau für diese Produkte eine verhältnismäßig große Nachfrage festzustellen, die aktuell durch die bestehenden Hotelanlagen in Griechenland nicht immer gedeckt werden kann. Zusammenfassend kann man an dieser Stelle somit festhalten, dass auf dem Markt eine große Nachfrage nach hochwertigen Hotelimmobilien besteht, die aktuell nicht gedeckt werden kann. Dies stellt für potenzielle Investoren ein wesentliches pro-Argument dar, und man sollte in jedem Fall über eine Investition in Griechenland intensiv nachdenken. Aktuell sind schon einige private nationale und internationale Projektentwick- ler damit beschäftigt entsprechende hochwertige Anlagen

zu entwickeln. Diese würden allerdings, wenn sie denn re- alisiert würden, bei weitem nicht die bereits große und stetig steigende Nachfrage decken können.

Krisenbedingt stehen zurzeit großformatige Grund- stücke aber auch bestehende, ältere Hotelanlagen zu ver- hältnismäßig günstigen finanziellen Bedingungen zur Verfügung. Diese gehören teilweise zu Hotelunternehmen, die finanziell selber nicht in der Lage sind die Immobilien den aktuellen Anforderungen anzupassen, und teilweise zu Banken, die die Immobilien zahlungsunfähigen Un- ternehmen und Personen abgenommen haben. Auch hier bieten sich in sehr vielen Fällen Gelegenheiten, die es sich lohnt detailliert zu analysieren.

Der Vollständigkeit halber sei in diesem Kontext auch noch erwähnt, dass der griechische Staat für eine Vielzahl von Investitionen unter bestimmten Bedingungen Subven- tionsmittel vergibt. Dies wäre - zusätzlich zu allem anderen - ein weiteres Argument, das potenzielle Investoren dazu bewegen sollte, den Standort Griechenland für Immo- bilieninvestitionen im Tourismussektor intensiv in Augen- schein zu nehmen.

### ■ Aktuelle Entwicklung auf dem Tourismusmarkt

Wie bereits zuvor angesprochen, war das Jahr 2013 aus touristischer Sicht für Griechenland ein sehr gutes Jahr. Auch für das kommende Jahr werden weitere positive Ent- wicklungen vorhergesehen. Hier haben Provider bereits wesentlich größere Kontingente abgefragt und gebunden. Außerdem wird für das Jahr 2021 die Marke der 24 Millio- nen Touristen aus dem Ausland angezielt; die hierfür er- forderlich Schritte werden sukzessiv eingeleitet. All dies hat dazu geführt, dass internationale Investoren und Fonds bereits reges Interesse an Investitionen im Bereich der Hotelimmobilien kundgegeben haben. Erste Projekte wer- den schon realisiert und es wird für die nächsten Jahre ein

immenser Anstieg an Interesse erwartet. Der aktuelle Zeitpunkt eignet sich somit optimal für die Vorbereitung einer Investition bzw. für eine Erstberatung, bei der man über alle wesentlichen Rahmenbedingungen für das weite- re Vorgehen informiert wird.

### ■ Die Chancen für Investoren

„Inmitten von Schwierigkeiten liegen günstige Gelegen- heiten“, sagte einst Albert Einstein, und der Immobilien- markt Griechenlands – insbesondere der Bereich der Tourismusimmobilien – bietet hier aktuell wahrlich solch optimale Gelegenheiten.

Der Markt für Hotelimmobilien in Griechenland ist ein stetig wachsender Markt mit höchst positiven Aussichten. Der Mangel an bestimmten Tourismusprodukten, die op- timalen Standortbedingungen und der veraltete Hotelim- mobilienbestand bieten im Zusammenhang mit der steigenden Nachfrage und dem sehr günstigen Zeitpunkt die optimalen Bedingungen, um Investitionen in Griechen- land vorzunehmen. Es sei zudem angesprochen, dass die Immobilienpreise und auch die Baupreise aktuell so güns- tig sind wie noch nie.

„Wer zu spät kommt, den bestraft das Leben“, soll Michail Gorbatschow bei seinem Besuch zur 40-Jahr-Feier der DDR einst gesagt haben. Auch für einen Investor, der die aktuell gebotenen Gelegenheiten in Griechenland nicht erkennt oder gar ignoriert, gilt genau das Selbe. In Griechenland werden sich ergo in der nächsten Zeit für ein weiteres Mal die Pioniere von den Mitläufern trennen ... ■

**Alexandros Mavvidis** ist Dipl.-Ing. Architekt, hat an der RWTH Aachen Architektur studiert und ist Geschäftsführer eines Architektur- und Planungsbüros in Thessaloniki (Nordgriechenland). Für weitere Fragen zum Thema steht er Ihnen gerne zur Verfügung, E-Mail: info@mavvidis.com





## Mein Beruf, meine Zukunft – Mit Ausbildung zum Beruf!

ZWH, DHW und Diakonie Rheinland-Westfalen-Lippe informieren griechische Schüler in Düsseldorf und Umgebung

**„Was für eine Veranstaltung!“ Das war die Quintessenz der ersten Informationsveranstaltung dieser Art im griechischen Gymnasium-Lyzeum in Düsseldorf-Heerd.**

Alle Teilnehmer waren begeistert: Organisatoren, Aussteller, Lehrer, Eltern und Schüler. Interessiert verfolgten sie das ganze Programm und was auf der Bühne geboten wurde. Die Begrüßungsreden von Generalkonsul Gregory Delavekouras und DHW-Vizepräsident Phedon Codjambopoulo gaben der Veranstaltung den nötigen feierlichen Charakter und die erforderliche Motivation. Die zweisprachige exzellente Moderation von Miltiadis Oulios (WDR-Radiopolis) sorgte für Spannung und Aufmerksamkeit. Das für 20 Uhr angesetzte Ende der Veranstaltung wurde nicht eingehalten. Die letzten Teilnehmer verließen den Saal nach 22 Uhr. So stark war der Informations- und Beratungsbedarf. Die Veranstaltung fand im Rahmen des Projektes „Mein Beruf, meine Zukunft. Mit Ausbildung zum Erfolg!“ statt, das vom Ministerium für Arbeit, Integration und Soziales NRW und dem Europäischen Sozialfonds (ESF) gefördert wird.

Die Organisatoren konnten kompetente und erfolgreiche griechische Referenten gewinnen. Sie alle und jeder auf seine Art konnten die Zuhörer mitreißen. Den Anfang machte Athena Pawlatos von der Henkel AG & Co KGaA und erzählte, wie sie mit einer kaufmännischen Ausbildung begann, später Archäologie und Psychologie studierte und schließlich über eine interessante berufliche Karriere als Controllerin bei Henkel Ansprechpartnerin für Fragen der dualen Ausbildung und der dualen Studiengänge geworden ist. Dabei erzählte sie u. a. wie ihre griechische Erziehung und Mentalität sich positiv auf ihre Arbeit ausgewirkt haben. Aus ihrer Erfahrung konnte sie nur unterstreichen, dass Menschen aus verschiedenen Kulturen in Teams besonders kreativ und erfolgreich zusammenarbeiten. Auch in großen Weltunternehmen wie Henkel, das heute noch größtenteils von der Familie Henkel geführt wird, besteht laut Pawlatos ein gemeinschaftliches Gefühl der Geborgenheit und nicht, wie sonst angenommen, eines der Anonymität. Sie motivierte die Schüler eine Bewerbung bei Henkel anzustreben, wo eine ganze Reihe von Ausbildungsberufen angeboten wird. Dazu brauche man, neben einem guten Zeugnis und guten Deutschkenntnissen, auch weitreichende Englischkenntnisse.

Weitere griechische Referenten stellten ihren beruflichen Werdegang vor und machten den Schülern sowie ihren Eltern deutlich, dass es wichtig ist sich rechtzeitig über die berufliche Zukunft zu informieren. So ist das Studium sicherlich ein attraktives Ziel, kann aber nicht von jedem erreicht werden. Der Weg zu einer erfolgreichen und zukunftssträchtigen Karriere bietet auch die duale Ausbildung. Diese Chance sollten alle, die keine akademische Laufbahn einschlagen möchten, nicht ignorieren. Evangelos Marasilis hat nach der Realschule, einer Orientierungsphase und beruflichen Praktika den Weg zur Ausbildung als Reiseverkehrskaufmann gefunden. Heute ist er Inhaber eines erfolgreichen Reisebüros in Düsseldorf. Michalis Dimos ist nach dem griechischen Schulabschluss in Düsseldorf nach Patras gegangen, wo er an der dortigen Universität Chemie studiert hat. Wegen der hohen Arbeitslosigkeit in Griechenland ist er wieder zurück nach



**Schüler, Eltern und Lehrer informieren sich. In der ersten Reihe der Generalkonsul Griechenlands in Düsseldorf, Gregory Delavekouras, und DHW-Generalsekretär Dimitris Kouras**



**WDR-Journalist Miltiadis Oulios im Gespräch mit Schülern der griechischen Schule Düsseldorf**



**Christina Alexoglou-Patelkos von der KAUSA Servicestelle Köln im Gespräch mit Athen Pawlatos vom Unternehmen Henkel in Düsseldorf**

Deutschland gekommen, wo er glücklich ist eine Stelle als Chemieingenieur gefunden zu haben. Kosmas Nikolaou ist im elterlichen Betrieb groß geworden. Nach der Schule hat er eine kaufmännische Lehre abgeschlossen und ist heute Geschäftsführer des bekannten Lebensmittelgroßhandels in Düsseldorf, der NIKOLAOU GmbH. Eleni Theodoridou hat sich nach dem griechischen Schulabschluss in Köln für eine Ausbildung zur Gesundheits- und Krankenpflegerin entschieden. Ihr Vorbild war ihre Schwester, die OP-Schwester gelernt hatte. Nikos Papadopoulos, zuständig für die Gebäudetechnik bei der Daimler AG in Düsseldorf, ist Ausbilder im Heizungs- und Sanitärhandwerk.

Fotos: © DHW

## KAUSA Servicestelle Köln

Die regionale Koordinierungsstelle für Ausbildung und Migration der DHW

Die **KAUSA** Servicestelle Köln nahm ihre Arbeit am 01.10.2013 in der Domstadt auf. Darüber berichtete die ELLINIKI GNOMI bereits in der diesjährigen November-Ausgabe. KAUSA ist ein regionales Netzwerkprojekt, das im Rahmen des bundesweiten Programms „JOBSTARTER – Für die Zukunft ausbilden“ im Bereich der bundesweiten KAUSA-Servicestelle

„Koordinierungsstelle Ausbildung und Migration“ fungiert. Das Projekt wird aus Mitteln des Bundesministeriums für Bildung und Forschung gefördert. Die Deutsch-Hellenische Wirtschaftsvereinigung e.V. (DHW) hat die Trägerschaft.

Das Projektteam besteht aus vier Mitarbeiterinnen und Mitarbeitern, alle mit Migrationserfahrung und Migrationshintergrund. Neben ihrer langjährigen Erfahrung in der Bildungsarbeit bringen sie ihre Sprachkenntnisse in Italienisch, Portugiesisch, Spanisch und Griechisch sowie ihre interkulturellen Kompetenzen in das Projekt mit ein. Die Zielgruppe des Projektes sind Akteure des Bildungsnetzwerks, Unternehmerinnen und Unternehmer, Jugendliche und Eltern aus allen Herkunftsländern, vorwiegend aus Südeuropa. Der Fokus auf Südeuropa deshalb, weil in den letzten Jahren und insbesondere aufgrund der Wirtschaftskrise viele Jugendliche und Familien mit Kindern aus diesen Ländern nach Deutschland gekommen sind, so auch ins Wirtschaftsüberzentrum Köln. Diese Gruppe hat einen großen Bedarf an Beratung im Bereich der beruflichen Integration, der von den bisherigen verschiedenen Beratungsangeboten aber nicht ausreichend abgedeckt werden kann. Das Projektteam arbeitet gezielt daran Jugendliche, Unternehmer, Multiplikatoren, Eltern, Lehrer und zuständige Vertreter der Generalkonsulate aus den Ländern Südeuropas – möglichst in ihren Herkunftssprachen – über die betriebliche Ausbildung zu informieren und sie für diese zu gewinnen.

Die KAUSA Servicestelle Köln arbeitet mit Experten von Kammern, Unternehmen, Wirtschaftsverbänden, Agenturen für Arbeit, Gewerkschaften sowie Eltern- und Migrantenorganisationen im Bildungsnetzwerk eng zusammen. An Aktivitäten der Regel- und Partnerorganisationen ist die KAUSA Servicestelle beteiligt. Die KAUSA Servicestelle Köln versteht sich demnach als eine 360°-Anlaufstelle, wo sich alle regionalen Bildungsakteure treffen. Sie bietet somit ein zentrales Netzwerk- und Kommunikationszentrum, wo gemeinsam an dem Ziel zur Erhöhung der Ausbildungszahlen von Jugendlichen mit Migrationshintergrund in Kölner Unternehmen und Umgebung gearbeitet wird.

Das erste Netzwerktreffen fand im November in der DHW-Zentrale statt. DHW-Finanzvorstand und Gründungspräsident

Jannis Bourlos-May begrüßte alle Teilnehmer und übergab anschließend der Projektleiterin Christina Alexoglou-Patelkos die Sitzungsleitung. Zu diesem Treffen mit den regionalen Bildungsakteuren kamen Vertreterinnen und Vertreter von insgesamt 17 Organisationen, diese setzten sich mit der aktuellen Ausbildungslage auseinander. Zudem wurden die Übergänge



von Schule und Wirtschaft mit dem Fokus auf junge Migranten besprochen. Auch über den aktuellen Stand der zahlreichen Aktivitäten zum Thema in Köln und Umgebung fand ein Austausch statt. So wird die KAUSA Servicestelle Köln im Laufe des nächsten Jahres an verschiedenen Veranstaltungen teilnehmen. Geplant sind Präsentationen beim „Azubi Speed Dating“, beim Elternnetzwerk NRW, bei Praxistagen an weiterführenden Schulen sowie bei verschiedenen Berufsorientierungsmessen. Das nächste Treffen findet im Januar 2014 statt.

## IM FOCUS: DEUTSCHLAND UND GRIECHENLAND – PARTNER IN EUROPA

### CNN – Abstimmung: Folegandros besser als Santorini

Nach einem Bericht des internationalen Sender CNN gehört die Insel Folegandros zu den schönsten der Welt. Sie hat bei einer CNN – Abstimmung den vierten Platz unter den sieben schönsten Ortschaften Europas errungen und soll demnach Santorini toppen. Der Hauptort der Insel, Chora, ist nach Ansicht der Teilnehmenden nicht nur stimmungsvoll, charmant und romantisch, sondern soll auch zu den besterhaltenen Städten der Kykladen gehören. In dem Bericht des CNN liest man u. a.: „Die Straßen von Santorini sind voll von Menschen, trotzdem findet man in der nahegelegenen kykladischen Insel Folegandros ähnliche Architektur, gepflasterte Straßen mit Schiefer, weiß getünchte Häuser mit bunten Blumen, kleine Kirchen mit blauen leuchtenden Kuppeln ohne das Gedränge von Santorini. Für einen isolierten Tauchgang sollte man zum „Katargo“ gehen, einem geschützten Teil des Strandes, wo ruhige smaragdgrüne Wellen das Kiesufer beziehen“. Die restlichen sechs schönsten Dörfer Europas sind nach der Abstimmung Tellaro in Italien, Gibury in England, Hallstatt in Österreich, Colmar in Frankreich, Reine in Norwegen und Telč in der Tschechischen Republik.

### Die griechische EU-Präsidentschaft bekommt eine eigene Webseite und ein eigenes Logo

Die Webseite mit allen Informationen zur griechischen EU-Ratspräsidentschaft ist jetzt online. Die Webseite [www.gr2014.eu](http://www.gr2014.eu) wurde von der „Website and Communication“ Gruppe des Generalsekretariats für Information und Kommunikation – Generalsekretariat für Massenmedien, unter der Aufsicht der Abteilung für die Ratspräsidentschaft des griechischen Außenministeriums, entworfen. Verantwortlich für die technische Entwicklung und Wartung der Webseite ist das Athener Polytechnikum ([www.ntua.gr](http://www.ntua.gr)). Die Seite informiert allgemein über die Präsidentschaft, die EU und Griechenland und soll aktuelle Nachrichten über den Verlauf der griechischen EU-Präsidentschaft vermitteln. Auch die neuen Medien sollen genutzt werden. So bekommt die griechische EU-Präsidentschaft einen offiziellen Twitter – Account @gr2014eu.

### Griechenlands Nationalelf fährt zur FIFA-WM 2014 nach Brasilien



Das griechische Nationalteam hat im Playoff-Rückspiel der europäischen Qualifikationsrunde das Ticket zur Fußball-Weltmeisterschaft 2014 in Brasilien gelöst. Nach dem 3:1 – Erfolg im Playoff-Hinspiel in Athen kamen die Män-

ner von Fernando Santos in Rumänien zu einem 1:1. Kostas Mitroglou nutzte seine Chance in der 23. Minute zum 1:0. Durch das Eigentor von Vassilis Torosidis kam bei den Gastgebern wieder etwas Hoffnung auf, aber für Rumänien ging nichts mehr und am Ende spielte sich Griechenland zur Weltmeisterschaft. „Es bedrückt mich, was die Griechen derzeit durchmachen, und deswegen gehört diese Qualifikation allen Griechen,“ erklärte der Coach der griechischen Mannschaft Fernando Santos nach dem Spiel. Am Abend schickte Premierminister Antonis Samaras ein Glückwunschtelegramm an die griechische Nationalmannschaft. Der 25-jährige Konstantinos Mitroglou, der schon im Hinspiel zwei Tore erzielt hatte, ist in Deutschland aufgewachsen. Er wurde 1988 in Kavala geboren, wanderte aber schon früh mit seiner Familie nach Neukirchen-Vluyn an den Niederrhein aus. Er wurde in der Jugendabteilung des MSV Duisburg ausgebildet und 2005 bei Borussia Mönchengladbach unter Vertrag genommen. Griechenland nimmt zum dritten Mal nach 1994 und 2010 an einer WM-Endrunde teil.

### Philoxenia 2013 in Thessaloniki erweitert Angebot

Das „Thessaloniki International Exhibition Center“ beherbergte vom 21. bis 24. November 2013 die 29. Internationale Tourismusmesse „Philoxenia 2013“.



PHILOXENIA ist der offizielle Tourismusausdruck des Landes auf dem Welttourismusmarkt. Die Besucher können sich bei den zahlreichen Reiseveranstaltern über Angebote der kommenden Saison umfassend informieren. Die Messe wird von der HELEXPO organisiert. Im Rahmen des Programms „HostedBuyers“ konnten dieses Jahr mehr als 100 Vertreter des internationalen Tourismusmarkts ihre Angebote präsentieren – u. a. aus Russland, China, Brasilien, Türkei, Saudi-Arabien, Vereinigten Arabischen Emirate, Israel, Vereinigtes Königreich, Kanada, Österreich, Ukraine, Indien, Deutschland, Frankreich und USA. Spezialveranstaltungen ergänzten das Messeangebot: Am 22. und 23. November fand der 2. Kongress für Pilger- und Religionstourismus statt, der unter der Schirmherrschaft des Ministeriums für Makedonien-Thrakien und des Erzbistums von Thessaloniki stand. In diesem Rahmen wurde im Pavillon 15 die Ausstellung „Makedonien-Thrakien: Land der Heiligen, Land der Pilger“ präsentiert.

### Condor nimmt Kalamata in den Sommerflugplan auf



Der Ferienflieger Condor erweitert im kommenden Sommer seinen Flugplan und erhöht die Frequenzen vieler Ziele. Kalamata auf der griechischen Halbinsel Pelopon-

nes wird so ab Sommer 2014 immer dienstags ab Düsseldorf und München sowie donnerstags ab Frankfurt und Stuttgart angefliegen. Mittwochs gibt es für Condor-Kunden Flüge nach Santorini und Kreta sowie samstags nach Preveza von verschiedenen Flughäfen aus. Von Leipzig/Halle wird Condor das Ziel Korfu nonstop anfliegen. Nach Heraklion auf Kreta kommt im Sommer 2014 ein dritter wöchentlicher Flug hinzu.

### grect.com – ein interessanter Internetauftritt für Kongresse und Seminare in Hellas

Ein interessanter und sehr informativer Internetauftritt wurde auf Initiative des Außen- und Tourismusministeriums Griechenlands geschaffen. Mittels dieser Homepage sollen Privatpersonen, Organisationen und Reisebüros auf bislang unbekannte



Stätten in Griechenland aufmerksam gemacht werden. Diese Stätten eignen sich für Kongresse, Seminare, Tagungen, Exkurse, etc. und befinden sich entweder in der Nähe von historischen Gebieten oder liegen in Orten einer besonders schönen Landschaft. Ziel des Internetauftritts ist die Schaffung von Synergien zwischen den Bereichen Kultur, Sport, Erziehung, Wissenschaft und Wirtschaft sowie die Gewinnung ausländischer Interessenten. Derzeit finden sich folgende Stätten auf der Online-Plattform: Das Europäische Kulturzentrum von Delphi in Delphi, die Internationale Olympische Akademie in Olympia, die Kunsthochschule mit 7 Tagungsstätten in Hydra, Delphi, Mykonos, Rethymno, Rhodos, Molivos und Tsepelovo, die Korgialienos Anargyrios Schule auf Spetses und die Organisation des Europäischen Öffentlichen Rechts mit Tagungsstätten in Kolumbien/Athen und Sounion.

### Tourismusministerin Kefalogianni beim 17. Tourismusgipfel in Berlin

Den strategischen Plan der griechischen Regierung für die Förderung des Tourismus präsentierte die griechische Tourismusministerin Olga Kefalogianni auf dem 17. Tourismusgipfel in



Berlin. Dabei bezeichnete sie den „Tourismus“ als einen der wichtigsten Wirtschaft- und Industriezweige für die Entwicklung und die Prosperität Griechenlands. Der Tourismus würde nicht nur zur Erhöhung des BIP sondern auch zur Schaffung von Arbeitsplätzen aktiv beitragen. Tourismus sei eine der acht Top-Prioritäten der griechischen Regierung. An deren Umsetzung werden mehrere Ministerien zusammenarbeiten. Sie räumte ein, dass die griechische Regierung entschieden hätte, die alten negativen Stereotype zu bekämpfen und das touristische Bild Griechenlands zurechtzurücken. Schließlich wies sie auf die Absicht Griechenlands hin, den Wirtschaftszweig Tourismus auf europäischer Ebene zu fördern, und touristischen Fragen im Rahmen der griechischen EU-Ratspräsidentschaft hohe Priorität einzuräumen.

### Botschafter Dold besucht Region Peloponnes



Deutschlands Botschafter Wolfgang Dold hat die Region Peloponnes offiziell besucht. Der Besuch erfolgte auf Einladung des Gouverneurs von Peloponnes, Petros Tatoulis. Dold traf sich mit Tatoulis und anderen Vertretern der Region sowie Bürgermeistern und betonte dabei, dass die Region Peloponnes eine große Anzahl von Entwicklungsmöglichkeiten bieten würde. Darüber hinaus hob er die großen Opfer des griechischen Volkes in Zeiten der Wirtschaftskrise hervor und bedauerte die starke Welle der Auswanderung insbesondere von jungen Leuten. Von seiner Seite wies Gouverneur Tatoulis auf die Hauptwachstumsmöglichkeiten auf dem Peloponnes hin und unterstrich die nötigen Investitionen auf den Gebieten des primären Sektors, des Umweltschutzes, der Abfallwirtschaft, der Erschließung von erneuerbaren Energiequellen und der Tourismusförderung. Botschafter Dold informierte über die starke Zunahme von deutschen Touristen auf dem Peloponnes im letzten Jahr (über 40 % Zuwachs) und deren Bedeutung für die Zukunft der Region. Zudem gratulierte er dafür, dass die Exporte der Region nach Deutschland 2013 an zweiter Stelle landesweit stünden. Schließlich vertrat er die Meinung, Europa sei nicht nur eine „Vereinigung von Buchhaltern“, sondern eine lebendige Vereinigung von Kulturen und Traditionen und eine Gesellschaft von Bürgern.

### Neuer deutscher Honorarkonsul auf Syros. Amtsbezirk des Honorarkonsuls auf Samos wird erweitert



Ende November empfing Botschafter Wolfgang Dold den neuen Honorarkonsul auf Syros, Nikolaos Gasparis, und den amtierenden Honorarkonsul auf Samos, Christodoulos Kapnoulas. In einer feierlichen Zeremonie überreichte der Botschafter die Ernennungsurkunden an Nikolaos Gasparis für den Amtsbezirk Syros, Andros, Tinos, Paros, Naxos, Mykonos, Milos, Kea-Kythnos und der Region Südägäis und an Herrn Kapnoulas für die Erweiterung seines bisherigen Amtsbezirks um die Inseln Chios und Lesbos. Christodoulos Kapnoulas ist der dienstälteste amtierende deutsche Honorarkonsul in Griechenland. Nikolaos Gasparis studierte Bauingenieurwesen und Architektur an der Technischen Universität Hannover. Als Architekt arbeitete er im Bauamt erst in Athen und seit 1990 auf Syros. Seit 2001 ist er selbständiger Architekt auf den Kykladen, lebt auf Syros und ist Mitglied der Kommission für die Kontrolle der Neubauten der traditionellen Dörfer der Kykladen. Bild: Botschafter Dold (li.) überreicht die Ernennungsurkunde an Herrn Gasparis (re.) © Deutsche Botschaft Athen





# Rose Marie Kipreou – eine Sopranistin und ihre Geschichte

Von Athanasia Theel

Rose Marie Kipreou ist bekannt als griechische Sopransängerin. Sie lebt seit langer Zeit in Berlin und hat sich durch ihr Mitwirken in vielen musikalischen Ensembles ausgezeichnet. Heute spricht sie in der Elliniki Gnomi und erzählt von ihrem Weg, den damit verbundenen Schwierigkeiten und ihren zukünftigen Plänen im Bereich des klassischen Soprans.

**Wie kam es zu dieser Entwicklung, dass Sie sich für den klassischen Sopran entschieden haben? Diese Gesangsform ist bekanntlich kaum in den Wurzeln der traditionellen Musik Griechenlands zu finden.**

Ich habe sehr früh angefangen Opernmusik zu hören. Mit sieben Jahren habe ich beim Fernsehen die Vorstellung von G. Rossini „Il barbiere di Sevilla“ gesehen und dies war auch meine erste Erfahrung mit dieser Form des Gesangs. Nach dem Barbier konnte ich kaum schlafen, die Arien von Rosina und Figaro klingelten in meinen Ohren und in meine Lippen. Einige Zeit später besuchte ich eine Vorstellung an der griechischen Nationaloper, besetzt mit der berühmten „Prima Donna Leggiero“ – Fofi Sarantopoulou. Zudem war diese eine Freundin und Kameradin im Klavierunterricht meiner Mutter. Das Werk war „Hoffmanns Erzählungen“ von Jacques Offenbach. Sarantopoulou interpretierte die Puppe, eine Partie die auch heute zu meinem Repertoire gehört. Nachdem der Vorhang gefallen war, gingen meine Mutter und ich hinter die Bühne, um Frau Sarantopoulou als Prima Donna zu gratulieren. Ihr Kostüm und ihr Aussehen waren für mich als Kind sehr faszinierend. Nach dieser Erfahrung entschloss ich mich Opernsängerin zu werden. Für mich stand fest, dass dies mein Schicksal sein würde.

**Gab es viele Schwierigkeiten diesen beruflichen Weg einzuschlagen und sich fest zu etablieren? Können Sie erklären, ob eine solche Ausbildung in Griechenland besondere Hindernisse birgt oder leicht zu verfolgen ist?**

Es war unglaublich schwierig. Um in Griechenland das Studium des klassischen Soprans studieren zu können, merkt man sehr schnell, dass dieser Ausbildungsweg nicht besonders einfach ist. Die meisten Sänger müssen verschiedene Lehrer und Lehrgänge besuchen, um bis zum Diplomabschluss kommen zu können. Anschließend muss man für die weiteren, nahezu wichtigsten Kenntnisse, ins Ausland gehen und ein Aufbaustudium absolvieren. Unabdingbare Voraussetzungen sind Musikalität und die Beherrschung einer stabilen Technik. Zudem ist die Unterstützung durch Bekanntenkreise genauso wichtig.

**Was braucht eine griechische Sopranistin für eine internationale Karriere – abgesehen von einer fundierten Ausbildung? Wie wichtig ist**



Rose Marie Kipreou

© R.M.Kipreou

**es in diesem Zusammenhang ein professionelles Management zu haben?**

Heutzutage ist ein professionelles Management manchmal der Anfang vom Ende. Teilweise wird bei den Auditions nicht nach der Leistung des Singenden bewertet, sondern vielmehr danach welches Management hinter dem Sänger steht. Zudem sind für eine internationale Karriere Fremdsprachenkenntnisse sehr wichtig. Eine weitere Schwierigkeit für eine Griechin ist auch ihre Muttersprache. Diese ist nämlich leider im internationalen Repertoire nicht aktiv vorhanden.

**Sie leben in der Metropole Berlin, die vielfältige Möglichkeiten bietet. Wie sehen Ihre Pläne für die Zukunft aus?**

Zurzeit werde ich erst an einigen Festivals in Griechenland mitwirken. Anschließend möchte ich versuchen meinen Weg an die rumänischen Opern- und Konzerthäuser zu folgen. Eine von meinen Lehrerinnen, welche leider verstorben ist, war Rumänin. Sie wollte mich in meinen Plänen unterstützen. Nachdem dies nicht mehr möglich ist, hoffe ich mit der Hilfe der Botschaft in Bukarest mein Ziel zu erreichen. Sicherlich würde es meine verstorbene Lehrerin freuen, wenn ich dies schaffen würde. Zudem habe ich bereits Verwandte dort, die sich auf wirtschaftlicher Ebene einen bekannten Namen geschaffen haben. Ich denke, dass dieser bekannte Name auch auf den musikalischen Bereich ausgeweitet werden kann.

**Welche Bedeutung hat Griechenland für Sie?**

Das Bedeutsamste ist, dass ich als Griechin geboren bin und immer eine Griechin bleiben werde. Außerdem möchte ich als Künstlerin meinen griechischen Namen bekannt machen, mit dem was ich geschafft habe und zukünftig

## Rose Marie Kipreou, Sopranistin

- Geboren in Athen
- Studium am Nationalen Konservatorium mit Spezialisierung auf Harmonie.
- Abschluss: Klavierdiplom und Harmonielehre
- Hochschulabschluss der Universität Athen an der Fakultät „Französische Sprache und Philologie“
- Studium Kammermusik bei Dirigent Vironas Kolasis
- Sologesangsdiplom mit der Note „sehr gut“ und Preisverleihung zum Andenken an den Dirigenten Alexandros Symeonidis
- Teilnahme an Klavierseminaren von Germaine Mounier, Aquilles dell'e Vigne und Alfredo Speranza
- Teilnahme an Opernseminaren des Dirigenten D. Chorafas und der Opernsänger sowie Professoren der Frankfurter Akademie, Chara Savino und Antonis Papakonstantiou
- Weiterführendes Studium in Berlin mit den Professorinnen Norma Sharp und Karan Armstrong (Frau des verstorbenen Intendanten Götz Friedrich)
- Studium des musischen Repertoires mit dem Solorepetitor der Deutschen Oper Berlin – Laurne Richstone
- Seit Oktober 2002 Stipendiatin der Stiftung „Alexandros Onassis“
- Zusammenarbeit mit der Kammersängerin Janette Scovotti (Metropolitan Opera New York), jahrelang festes Mitglied an der Staatsoper Hamburg
- Solistin bei Produktionen von griechischen Komponisten an der „Alten Oper“ Frankfurt am Main anlässlich der Internationalen Buchmesse
- Schallplattenaufnahmen die „Odysee“ von Vangelis Melitou
- Persönliche Schallplatte mit dem Titel „Onirogennima“ (Traumentscheidung), mit Musik von Giorgos Voukanos und Bariton Tim Sharp, erschienen bei Eurodisc
- Vielfältige Konzerte und Auftritte in Griechenland sowie in berühmten Opern- und Konzerthäusern der Welt

schaffen werde. Dies trägt auch dazu bei, dass unser Heimatland Präsenz im Ausland gewinnt und in diesen schwierigen Zeiten ist dies sehr hilfreich für Griechenland.

**Abschließend steht noch die Frage nach Ihrer Einschätzung zur Lage in Griechenland im Raum. Glauben Sie, dass die Griechen noch genug Kraft haben die Krise zu überwinden?**

Das griechische Volk ist ein starkes Volk und nach all diesen Bemühungen wollen die Leute auch zufriedenstellende Ergebnisse sehen. Die Politiker treffen zwar die abschließenden Entscheidungen für das Land, aber wir als kritische Bürger wählen diese und müssen ihnen verdeutlichen können, wenn uns diese Entscheidungen nicht gefallen. ●

# „Diamantene Klänge“ – Deutsch-griechischer Konzertabend im Bonner Beethovenhaus

„Diamantene Klänge“ war das Motto der diesjährigen Einladung des Bonner Juweliers Jannis Vassiliou zu einem deutsch-griechischen Konzertabend im renommierten Bonner Beethovenhaus. Gegenüber der ELLINIKI GNOMI sagte er: „Diamantene Klänge soll in den kommenden Jahren eine Veranstaltungsserie und eine ständige Einrichtung in Kooperation mit dem Beethovenhaus werden. Was haben Diamanten mit Musik zu tun, werden Sie fragen? Nun der Diamant ist der König aller Edelsteine und in seiner Klarheit unübertrefflich. So wünsche ich mir, dass meine Gäste die dargebotenen Kompositionen der alten Meister an den Konzertabenden auch als unübertrefflich empfinden.“

Die Interpreten dieses ersten Konzertabends waren die Griechin Konstantina Pappa (Violine) und der Kanadier Benoit Gagnon (Klavier). Konstantina Pappa hat Musik und Violine an der Hochschule für Musik in Frankfurt sowie an der McGill University in Montreal studiert, wo sie ihren Master of Music erhielt. Bei ihren Auftritten in den bedeutenden Konzertsälen Europas, Russlands sowie Nord- und Südamerikas widmet sie sich als Kammermusikerin und Solistin leidenschaftlich den verschiedensten musikalischen Ausdrucksformen vom frühen Barock bis zur Musik der Gegenwart. Benoit Gagnon verfügt über ein umfassendes Repertoire. Seine Klavierausbildung absolvierte er in seiner Heimat an der Universität von Montreal mit einer Promotionsarbeit über den kompositorischen Stil der späten Werke Toru Takemitsus. Dafür wurde Benoit Gagnon mit der Bestnote und einem Stipendium der Faculté des Études Supérieures ausgezeichnet. Zahlreiche Werke für Klavier wurden von ihm als Solist oder als Kammerpianist aufgeführt. Das Duo spielte



© Jannis Vassiliou



© Jannis Vassiliou

an diesem Abend sehr virtuos und lebendig Werke von Ludwig van Beethoven, Robert Schumann, Claude Debussy und Georgios Kasassoglou und begeisterte so das Publikum.

Malte Böcker, der Geschäftsführer des Bonner Beethovenhauses, informierte vor Beginn des Konzerts die mehr als 200 Gäste über die Aktivitäten und die Ziele des Hauses und bedankte sich bei Jannis Vassiliou für seine Initiative zur Organisation des Konzertabends. „Dieses internationale bekannte historische Haus, das als Bewahrer und Vermittler der Person und des Werkes Beethovens durch Generationen und Zeiten wirkt, ist auch von Spenden und Mäzenatentum abhängig. Deshalb freue ich mich besonders, Sie heute hier begrüßen zu dürfen. Mit der Auswahl des Beethovenhauses als Austra-



gungsort dieser Konzertabende dokumentiert Jannis Vassiliou vorbildlich seine Verbundenheit zu seiner Stadt und die Bedeutung von Synergien zwischen Kunst und Wirtschaft. Wir würden uns freuen, wenn weitere Unternehmer seinem Beispiel folgen würden.“

Unter den Gästen befanden sich viele Prominenten nicht nur aus Bonn, sondern auch aus den umliegenden Städten. Darunter die Generalkonsule Wladimir Beletskiy (Russland), Euy-Taek Kim (Korea) und SeddikSaoudi (Algerien), die Wirtschaftskonsulin Rumäniens Mihaela Simion, der Honorarkonsul von Kongo Norbert Schorn, der Präsident der IHK Bonn/Rhein-Sieg Wolfgang Griebel und der HGF Dr. H. Hille, der Vorsitzende Richter des Landgerichts Bonn Ralf Ahlmann, der frühere Chef der ISAF NATO-General a. D. Egon Ramms, der Polizeipräsident a. D. Dierk Schnitzler, die Professoren Dr. Dr. G. Braun (Universität Bonn) und Dr. O. Depenheuer (Universität Köln), die Vizepräsidenten der Deutsch-Hellenischen Wirtschaftsvereinigung Phedon Codjambopoulo (Köln) und Markos Damigos (Lindlar), der Vorsitzende des Europaver eins Eschweiler Peter Schöner, die Vorsitzende des Vereins Köln-Barcelona Angela Kanya-Stausberg, und viele weitere. ●

# HELLAS SEI DANK!

## Was Europa den Griechen schuldet – Eine historische Abrechnung

Am 1. Januar 2014 übernimmt Griechenland die EU-Ratspräsidentschaft. Sechs Monate lang wird dieses in den letzten Jahren so geplagte Land eine wichtige Position im Rahmen der Europäischen Union einnehmen und zwar mitten in einer seiner schwierigsten Krisen. In diesen sechs Monaten finden auch die Wahlen zum neuen Europäischen Parlament statt. Meiner Meinung nach, eine der wichtigsten und entscheidendsten Wahlen für die Zukunft und die Einheit der Europäischen Union. Ist all das ein Zufall? Was für ein Schicksal für Griechenland! Vielleicht aber auch eine Herausforderung und Chance für das Land, das in den letzten Jahren in der Meinung der Europäer so schlecht abgeschnitten hat, sein Image aufzupolieren und zurechtzurücken. Wie das gehen soll? Dazu muss man Karl-Wilhelm Weebers Buch „Hellas sei Dank!“ lesen.

Inmitten der aktuellen Wirtschaftskrise in Europa scheint die Bedeutung der griechischen Antike für die kulturelle und politische Identität Europas in der öffentlichen Diskussion oft unterzugehen. Dabei verdankt Europa den Griechen nicht nur das Ideal der Freiheit des Denkens und andere wichtige Prinzipien einer Demokratie, sondern auch das Verständnis von Wissenschaft. Die griechische Antike hat gelehrt unsere Umwelt nicht nur zu beobachten, sondern auch zu erklären. Die griechische Antike war es, die eine auf Partizipation basierende politische Ordnung verwirklichte.

Mit der globalen Ökonomie haben es die alten Griechen noch nicht so sehr zu tun gehabt. Aber kulturell war das alte Hellas für Europa ein reines Geberland! Europas Wurzeln liegen größtenteils im antiken Griechenland. Umso mehr ärgert es einen heute, wenn vom europäischen Selbstbewusstsein und Stolz von diesem wichtigen Beitrag für Europa zur Weltkultur wenig zu hören und zu lesen ist. Die derzeitige Stimmung in den Massenmedien und an den Stammtischen kann man im Satz „die Griechen wollen nur unser Geld“ subsumieren. Doch die Wahrheit ist eine andere. Die Europäer sind es, die in der Schuld Griechenlands stehen. Die griechische Staatsform, die Art und Weise, wie die Menschen denken, Medizin und Wissenschaft, jedes Theaterstück, die Kunst der Rede, wie Sport getrieben wird, die Sprache, ja sogar das Wissen von Liebe und Erotik – in allem steckt das Erbe von Sokrates, Aristoteles, Platon & Co.

Mit seinem Buch „Hellas sei Dank!“ setzt Weeber seine Büchertradition über die Antike fort („Rom sei Dank. Warum wir alle Caesars Erben sind; 2010), wobei ihm damit ein gebildeter und zugleich spannender Streifzug durch die Geschichte der alten Griechen hervorragend gelungen ist. „Hellas sei Dank!“ ist ein Buch über die Fundamente der europäischen Zivilisation, also unserer Zivilisation, das Spaß macht! Karl-Wilhelm Weeber philosophiert unterhaltsam und zugleich lehrreich. Bei aller Ernsthaftigkeit, mit der er zum Exkurs durch die Geschichte einlädt, ist immer auch das ein oder andere Augenzwinkern zu spüren: „Chaos ist ein griechisches Wort“, schreibt Weeber beispielsweise, „das verwundert niemanden, der schon einmal in Athen am Steuer eines Autos gesessen hat.“

Weebers Kunst ist die gelungene Verbindung zwischen Fachwissen und Erzählung. So lernt der interes-



sierte Leser nebenbei, dass in jedem Europäer auch ein kleiner Grieche steckt. Man braucht nämlich nicht in die Wissenschaft einzutauchen, um unbewusst Griechisch zu sprechen. Der ganz normale Alltag hält jede Menge Begegnungen mit der Sprache des alten Hellas bereit. Selbst mir, der noch Altgriechisch gelernt hat, wurde erst durch Weebers Buch bewusst, dass Kino von kinein, die Biertheke von théke, die Schule von scholé, die Butter von bouýtron, der flache Kuchen von plakoús, die Lakritze von glykýrriza, die Kirsche von kérasos und die Petersilie von petrosélion stammen.

Eine Brücke zur Ökonomie hat Weeber schließlich auch parat. Er verweist auf die Sprüche der Sieben Weisen, so z. B. „Erkenne dich selbst“ und „Nichts im Übermaß“. „Erkenne dich selbst“ interpretiert er als Warnung vor Selbstüberschätzung und einen Machtanspruch, der die Gruppensolidarität zu sprengen droht. „Nichts ist Übermaß“ zielt in die gleiche Richtung. Die Sprüche der Sieben Weisen auf den Finanzschlamassel der Gegenwart übertragen, würden laut Weeber ihre universelle Anwendbarkeit illustrieren.

Einen Passus sei mir erlaubt wörtlich zu zitieren: „Der Ursprung des europäischen Denkens lag in Ionien, in den griechischen Städten Kleinasiens und den vorgelagerten Inseln. Die Ionier zeichneten sich durch besondere Weltoffenheit aus; sie verfügten über weitreichende Handelskontakte und kamen dadurch mit fremden Kulturen besonders intensiv in Berührung.“ Vielleicht hat Deutschland als Exportnation Nr.1 in der Welt doch von den alten Ioniern gelernt. ●

Karl-Wilhelm Weeber wurde 1950 in Witten geboren. Er ist Althistoriker und klassischer Philologe. Er leitete lange Jahre ein humanistisches Gymnasium in Wuppertal. Heute unterrichtet er als Honorarprofessor für Alte Geschichte an der Universität Wuppertal und als Dozent für Didaktik der Alten Sprachen an der Universität Bochum. Er hat zahlreiche Bücher zur römischen und griechischen Kulturgeschichte verfasst. Weebers Bücher stoßen bei einem breiten Publikum auf großes Interesse, weil er nicht nur ein ausgewiesener Pädagoge, sondern auch ein ebenso gelehrter wie unterhaltsamer Erzähler ist.

„Hellas sei Dank!“ – ein exzellentes Weihnachts- oder Neujahrsgeschenk für gute Freunde, Philhellenen oder welche, die es werden wollen.

ISBN 978-3-8275-0009-0; Siedler Verlag, München; gebunden mit Schutzumschlag, 400 Seiten, 22,99 Euro.

pc



# „Die Liebe steht über den Dogmen“

Der Heilige Berg Athos – ein katholischer Inder auf dem Athos: Eindrücke eines ersten Besuches

Von Dr. Ajit Lokhande

Fotos: © Dr. Ajit Lokhande

Alles –oder fast alles– über den heiligen Berg Athos ist von Kennern gesagt worden. Über die Schönheit der Landschaft, die innere Stille und die äußere Ruhe, die Tiefe der Meditation und das erhebende Gebet, die hohe Mystik und reiche Spiritualität. Meine Gedanken sind die eines Außen-seiters, der zum ersten Mal mit der Orthodoxie näher in Berührung kommt. Als Inder komme ich aus der hinduistischen Kulturwelt, wurde aber katholisch erzogen. Meine subjektiven Eindrücke sind in diesem Kontext zu sehen.

Vor vielen Jahren hatte ich von den Religionsgemeinschaften der orthodoxen Mönche gehört und von dem heiligen Berg Athos, dem Zentrum der Spiritualität für die Ostkirche. Ich wollte gerne einmal diesen religiösen Platz der Erde erleben und mit den Mönchen beten.

Der formelle Weg bis zum Erhalt des „Diamonitirions“ war lang und mühsam. Auch wenn zum Schluss alles mündlich versprochen wurde, erhielt ich diese schriftliche Genehmigung, den Heiligen Berg Athos bereisen zu dürfen, etwa zwei Stunden bevor das Schiff dorthin Ouranoupolis verlies.

Ich fand die drei Klöster, die ich als Pilger besuchte, in einem guten Zustand vor, weil sie wahrscheinlich vor nicht allzu langer Zeit restauriert worden sind. Die Sauberkeit war auffallend und der Empfang freundlich. Ich spürte, dass der Lesung während der Mahlzeit ein hoher Wert angemessen wird. Darüber hinaus war es wohlthuend in einem der Monasterien zu erleben, wie zwei Mönche in segnender Geste an der Tür standen, als die Gemeinschaft und die Gäste den Speisesaal verließen.

Ich weiß, dass in Hindu-Tempeln der Raum (das Sanctum Sanctorum), wo sich die Gottheit befindet, dem Priester vorbehalten ist. Ich nehme an, dass der innerste Altarraum auch in der orthodoxen Kirche dem Priester vorbehalten ist. Ich habe volles Verständnis, wenn ich als Katholik die heilige Kommunion, das heilige Brot oder das heilige Wasser nicht empfangen darf. Aber mir fiel es schwer, dass ich in zwei der drei Klöstern an Vesper und Psaltiki nicht im Raum mit der Gemeinschaft der Mönche weilen durfte, sondern im Vorraum bleiben sollte. Es war mein gehegter Wunsch, an dem Gebet der Gemeinschaft teilzunehmen, weil ich sehr bewusst als Pilger zum Berg Athos reiste. Schließlich sind wir – Orthodoxe und Katholiken – mehr als eintausend Jahre ein und die selbe Glaubensgemeinschaft gewesen.



Wunderschön passt dazu die Aussage vom heiligen Nektarios, „Die Liebe steht über den Dogmen“.

Neben mehreren Stunden des Gebetes verrichten die Mönche jeden Tag viele Stunden körperlicher Arbeit, was mich an den Benediktiner Lebensstil „Ora et Labora“ erinnert. Bewundernswert fand ich, daß die Mönchsgemeinschaft auch in der Nacht mit langen Gebeten Gott preist. Die Heilige Schrift im Hinduismus (Bhagvad Gita) sagt: „Wenn in der Nacht alle Geschöpfe schlafen, bleibt der Asket wach“.

Ich bin nicht mit den Gebetsformen der orthodoxen Kirche vertraut. Ich habe aber das Gemeinschaftsgebet auf Athos anders erlebt als in der katholischen Kirche. Mein Eindruck war, daß die vertikale Dimension (Gebet orientiert zu Gott) während des mündlichen Gebets so sehr betont wird, dass die horizontale Dimension (das Beten mit den anderen in einer Gemeinschaft) nahezu ausgeblendet wird. Hier beten hauptsächlich einige Individuen (oder zwei kleine Gruppen), während die anderen zuhören beziehungsweise im Herzen mitbeten.

Wiederholungen in Gebeten in der orthodoxen Kirche sind wichtig. In der katholischen Kirche ist mir das Stoßgebet vertraut, das heißt Wiederholung einiger kurzer Gebetsformeln. Ich schätze auch das Jesu Gebet „Herr Jesus Christus, habe Erbarmen mit uns“ sehr. Mir kam es allerdings fremd vor, wenn „Kyrie eleison“ bis zu zwanzigmal mit ungewöhnlich schneller Geschwindigkeit, fast mechanisch rezitiert wird. Es erinnert mich an die ähnlich wiederholten Gebete, die von Hindu Priestern ge-



murmelt werden. Auch das ständige sich Bekreuzen, das wiederholte Beugen oder Anzünden und Auslösen der Kerzen waren mir fremd. Dagegen aber gefiel mir besonders, dass nur im Kerzen- und Öllampenlicht gebetet wurde, auch wenn das Kloster Strom hatte. Es erhob die geheimnisvolle Atmosphäre der Anwesenheit Gottes und der Begegnung mit Ihm und erinnerte mich an Rudolf Otto (Religionswissenschaftler), bei dem „Das Heilige“ als „Augustum, Tremendum, Fascinosum“ bezeichnet wird.

Während des Gebetes wurde meine Andacht gelegentlich gestört, wenn mehrere Mönche sich ständig von einer Seite zur anderen bewegten oder die Kirche verließen oder sie betraten. In der katholischen und der evangelischen Kirche sind die Gläubigen beim Gottesdienst normalerweise vom Anfang an anwesend und verlassen die Kirche gemeinsam zum Schluss.

Leider gab es keine Gelegenheit (außer eine kurze mit einem Mönch), mehr über das Klosterleben zu erfahren, mit den Mönchen über ihre Vorstellung des Klosterlebens, ihre Ideale, ihre Ausbildung etc zu sprechen. Ich hätte gerne erfahren wer zum Priester geweiht wird, wann und von wem. Vielleicht möchten die Mönche nicht durch die vielen Gäste in ihrer inneren Sammlung gestört werden, wofür ich Verständnis aufbringen muss. Ich verstand bis zum Schluss auch nicht, was die Vorbedingungen sind, um in das Monasterium eintreten zu können, welche Ausbildungsphasen der künftige Mönch mitmacht und was der Unterschied zwischen einem Hieromönch und dem Hierodiakon ist.



Mein Diamonitirion galt nur für drei Tage. Aber ich hatte einen lang gehegten Traum erfüllt. Zwei Gedanken beschäftigen mich, seitdem ich den heiligen Berg Athos wieder verlassen habe.

Erstens. Der heilige Berg Athos ist einer der Plätze auf unserer Erde, die besonders von Gott berührt und gesegnet sind, da hier Tausende von Menschen meditiert und Gott gesucht haben. Sie haben hier Gott intensiv angebetet und sind ihm innig begegnet. Es gibt eine lange Tradition von über tausend Jahren von heiligen Männern, die uns als Vorbild fungieren. Es gilt, diese reiche Tradition zu schätzen und zu pflegen und alles zu tun, dass dieser kostbare Teil der Erde nicht zerstört, sondern weiterhin respektiert wird.

Zweitens. Es ist nicht der Zeitpunkt über Religion und die Vergangenheit zu polemisieren. Zum Glück hat ein Annäherungsprozess zwischen der orthodoxen und der katholischen Kirche begonnen. Wir, Orthodoxe und Katholiken, haben über eintausend Jahre den einen Glauben praktiziert. Sollten wir nur theologisieren und Haarspalterei treiben? Ein Bild bewegt meine Phantasie: Von Himmel her schaut uns Christus und lächelt uns an, als würde Er sagen: „Kinder, liebt einander wie ich euch geliebt habe“ (Johannes. 15,17), „Ihr sollt vor Menschen in der Welt meine Zeugen sein“ (Matthäus 28, 19).

Dr. Ajit Lokhande

besuchte eine vom Jesuitenorden geleitete katholische Schule und erwarb M. A. (Sanskrit Lit.) in Indien. Er hat in Innsbruck katholische Theologie studiert und wurde in Bonn im Fach „Vergleichende Religionswissenschaft“ promoviert.

## „Zwölftage“ – von der Kalanda bis zur Epiphanie

Lächelnde Polizisten – Reisende Griechen – Singende Kinder Christi Geburt – Festtagskoblode – Geschenke – Königskuchen – Glücksbringer – Wasserweihe

Von Sylvia Löser und Walter Bachsteffel

Heute sehen wir nur lächelnde Polizisten auf der Straße. Geduldig regeln sie den Verkehr. Strafzettel für falsches Parken? Heute doch nicht! Gut, geparkt wird auch sonst nicht unbedingt platzsparend und ein Polizist ist auch nicht immer mit Trillerpfeife und Bleistift zur Stelle. Hinter der nächsten Ecke stapeln sich Geschenkpäckchen. Die kleine Stadt ist voller Menschen und Autos. Viel voller. Kinder ziehen von Tür zu Tür. „Dürfen wir singen?“ Nach der kleinen Vorführung und dem pflichtschuldigen Obulus in Form weniger Münzen wenden sich gerötete Gesichtchen dem nächsten Tor zu. Dezent Hektik macht sich breit.

Am Abend dann die Klärung. Mit großer Geste und landesweit im Fernsehen übertragen lässt der Athener Bürgermeister am himmelhohen, eisernen Weihnachtsbaum 60.000 Lichter aufglühen. Vor recht wenigen Zuschauern. Athen ist wieder einmal menschenleer. Die vielen zusätzlichen Menschen in unserer Stadt sind für die „Zwölftage“ aufs Land zu ihren Verwandten geflohen. Sie wollen hier stilvoll Liturgie, Christi Geburt und das Ende der vorweihnachtlichen Fastenzeit feiern und ruhige Tage im Kreis ihrer Lieben verbringen. Vom einleitenden Singen der Kinder bis zum Werfen von Granatäpfeln an Silvester und dem „Kreuztauchen“ ins eiskalte Meer bei der „Großen Wasserweihe“ spannt sich ein traditioneller Bogen von Bräuchen.

■ „Von den Kalanda bis Epiphanie“

Am Morgen von Heiligabend beginnt mit dem Singen der „Kalanda“ das „Dodekaimero“ (Zwölftage), das am 6. Januar mit dem Epiphanie-Fest endet. Während dieser Zeit, in der man sich „Kales Jortes“ bzw. „Frohe

Festtage“ wünscht, werden – von Region zu Region oft sehr unterschiedlich – eine Reihe von Bräuchen begangen; viele davon existieren aber nur mehr in den Erzählungen der Älteren.

■ Kalanda

„Na ta poume?“ (Dürfen wir sie singen?) fragen die Kinder, die am 24. Dezember schon früh morgens an die Tür klopfen, um die Geburt Christi anzukündigen. In diesen Liedern werden jeweils am 24. und 31. Dezember sowie am 5. Januar die religiösen Ereignisse des darauffolgenden Jahres (Weihnachten, Neujahr, Epiphanie) besungen, aber auch Segenswünsche für die Hausbewohner ausgesprochen. Früher wurden die kleinen Sänger mit Süßigkeiten belohnt; heute klingeln meist Münzen in den Kinderhänden.

■ Christopsomo

Das „Christopsomo“, das „Christbrot“, darf – vor allem auf dem Land – auf keinem Weihnachtstisch fehlen. Seine Form ist gewöhnlich rund und es ist symbolisch verziert. Meistens wird über das Brot ein Kreuz aus Teig geformt, in dessen Mitte und den Ecken Mandeln eingelegt werden, die als Zeichen der Fruchtbarkeit gelten. Die sonstige Dekoration des Brotes richtet sich nach den Tätigkeiten des Hausherrn: Rinder, Pflug und Dreschtempe bei Landwirten; Schafe, Ziegen und Stall beim Schäfer; Fische, Netz und Boot beim Fischer. Andere Varianten des Christopsomo kommen auf Ithaki vor. Dort ist es länglich und soll das Christkind darstellen. In Petroussa bei Drama wiederum bäckt man auf ein größeres rundes Brot ein kleines. Damit sollen der Stall zu Bethlehem und das Christkind symbolisiert werden.

■ Kalikantzari – Festtags-Koblode

Das vorherrschende Element während des Dodekaimeros waren in Zeiten, in denen man an Geister, Hexen und Feen glaubte, die Kalikantzari. Die Kalikantzari, Lykokantzari oder auch Planitari – wie sie auf Zypern heißen – sind kleine, dunkle, behaarte Koblode mit Affenarmen, Ziegenbeinen und roten Augen, die äußerst verressen, ein bisschen dumm und sehr neugierig sind. Das ganze Dodekaimero über muss man vor den sogenannten „Dämonen der ungetauften Tage“ auf der Hut sein, da sie sie zwischen Christi Geburt und der Segnung der Gewässer der Epiphanie ihr Unwesen treiben.

Die Kalikantzari sitzen fast während des gesamten Jahres unter der Erde, wo sie versuchen, den Baum, der die Welt trägt, zu fällen. Kurz bevor sie am Ende ihrer Bemühungen angelangt sind, ist es jedoch Heiligabend und die Gerüche der Festtagsvorbereitung locken sie an die Erdoberfläche. Einer anderen Version zufolge wird durch die Geburt Christi der Baum wieder „ganz“. Aus Wut stürmen dann die Koblode an die Erdoberfläche und ärgern die Menschen. Sie essen alles, was sie in der Häusern finden und verursachen ein heillosos Durcheinander. Dagegen kann man sich aber mit verschiedenen Tricks wehren: So wirkt etwa ein Teller Süßigkeiten auf die Koblode beruhigend. Manchmal helfen auch Ablenkungsmanöver: Ein Sieb an der Haustür oder auf dem Dach neben dem Schornstein verleitet die Kalikantzari, die Löcher zu zählen. Kräht der Hahn, müssen sie verschwinden, da sie, wie die meisten Bösewichte, das Licht scheuen.

Die effizienteste Methode aber, sich diese „Teufelswesen“ vom Leib zu halten, ist, das ganze Dodekaimero über ständig ein Feuer im Kamin brennen zu lassen – Feuer verscheucht alles Böse. In einigen Gegenden wurden früher am Dorfrand oder auf den Dorfplätzen Feuer angezündet, begleitet vom Geläut von Schafsglocken: Feuer und Krach halten die bösen Geister und Wesen fern. In einigen Regionen war man der Überzeugung, dass die kleinen Wichtel nur denjenigen schaden, die sich nicht anständig benehmen: Dazu gehörten schlechte Hausfrauen, unartige Kinder, Faulpelze oder Trinker. In manchen griechischen Volksmärchen werden die „guten“ Mädchen von den Kalikantzari beschenkt, die „bösen“ hingegen bestraft. Am 6. Januar werden die frechen Festtagsgäste schließlich von den Lichtern des Epiphanie-Festes in ihre Höhle zurückgetrieben. Dort werden sie bis zu den nächsten Weihnachtsfeiertagen wieder versuchen, den „Baum der Welt“ zu fällen....

■ „Agios Vassilis“ und die „Vassilopita“

Viele aus nördlicheren Breiten importierte Bräuche, wie der Weihnachtsbaum und der Truthahnbraten, sind in Griechenland längst zur Tradition geworden. Die Geschenke für die Kleinen aber werden in den meisten Familien nicht am Heiligabend vom Weihnachtsmann



Foto: © Sylvia Löser - Walter Bachsteffel

oder dem Christkind, sondern am 31. Dezember um Mitternacht vom Agios Vassilis (Heiliger Vassilios) gebracht. Der Legende nach soll Bischof Vassilios der Große einst den grausamen Herrscher der Stadt Caesarea dazu veranlasst haben, den dortigen Bewohnern abgenommene Wertsachen wieder zurückzugeben.

Da es nicht möglich war, die rechtmäßigen Besitzer wiederzufinden, ließ Vassilios die Münzen und Wertsachen in Brote einbacken und an die Bevölkerung verteilen. Auf diese Art und Weise wurde Vassilios zum Gabenbringer der Kinder.

In dieser Tradition schneidet man zum Jahreswechsel um 12 Uhr Mitternacht bzw. am 1. Januar in allen griechischen Häusern die „Vassilopita“, den Vassilis-Kuchen – in den eine Münze eingebacken wird – an. Bei der Verteilung der Stücke durch das Familienoberhaupt wird das erste Christus und/oder der Panagia gewidmet. Neben den nahen und fernen Familienmitgliedern kommen aber auch das Haus, die Haustiere, die Felder und der Gast bzw. der Arme an die Reihe. Derjenige, dem die Münze zufällt, bekommt ein „Taschengeld“, ist aber vor allem der Glückspilz des Jahres. Das Anschneiden der Vassilopita ist schließlich auch in jedem Unternehmen, Verein usw. Bestandteil des Jahresanfangs.

■ Neujahrsglück

Auf den weitverbreiteten Glauben, daß der Beginn einer Periode zukunftsweisend sei, trifft man auch in Griechenland. Aus diesem Grund frönt man zum Jahreswechsel dem Glücksspiel. Viele beginnen bereits an Silvester damit, einige schon um Weihnachten. In den Familien geht es um das pure Vergnügen, meist wer-

den nur kleine Summen investiert

Bestimmend für den Verlauf des neuen Jahres ist auch, wer an Neujahr als erster das Haus betritt. Alle wünschen sich dafür eine Person, die als Glücksbringer gilt. Meistens wird ein Kind bzw. der Erstgeborene Sohn oder der Hausherr kurz vor Mitternacht ins Freie geschickt, der dann nach dem Jahreswechsel als erster das Haus betritt („Podariko“). Auch die Wildzwiebel, die man am 1. Januar an die Haustür hängt, ist wichtig. Sie lebt außerhalb der Erde weiter und symbolisiert die Kraft, die auf das Haus und die Bewohner übertragen werden soll.“

■ Sternsinger oder Erleuchtung

Nach der Geburt Christi erschienen, geleitet vom Stern, drei Könige aus dem Morgenland, um im Stall zu Bethlehem das Kind anzubeten. Jeder in katholischen Landen kennt die Geschichte und jeder kennt die von Haus zu Haus ziehenden Sternsinger. In Griechenland wird am 6. Januar der Erscheinung des Herrn oder der Erleuchtung gedacht. Im ganzen Land haben die Pappas viel zu tun: es gilt, Tiere, Ställe, Häuser und Menschen zu weihen. In der großen Wasserweihe empfangen die orthodoxen Gläubigen aus der Hand des Pappas das Weihwasser. Tiefe und sinnfällige Bedeutung kommt ihm zu.

Dazu schreibt Elena Galini: „Es ist nicht nur das Weihwasser, das Bedeutung hat. Es ist das Wasser schlechthin, das für Leben und Gesundheit unentbehrlich ist. Es wird gesegnet durch das Eintauchen des Kreuzes, damit es gesund bleibt und seine in der Taufe heilbringende Kraft auch im Alltagsleben bewahrt.“

**TRANS REISEN**  
**HELLAS EXPRESS-LINE**  
**DEUTSCHLAND**

Transhellas Reisen	Tel. 0211-1646414 & 1646523
Express-Line	Fax 0211-8604361 & 1646521
Bismarckstr. 85	Mobil-Bus: 0171-2835487
40210 Düsseldorf	Mobil: 0171-9302263
Deutschland	Mobil: 0171-2675831
E-Mail: transhellas1@yahoo.de	www.transhellas-reisen.de

**Μόνο με 2,5 ευρώ το κιλό!**

Ο πιο φθηνός και ο πιο γρήγορος τρόπος να στείλετε κι  
εσύ ένα δέμα, ένα πακέτο και ό,τι άλλο επιθυμείς στην  
Ελλάδα. Από την Ηγούμενίτσα μέχρι την Κομοτηνή.

**Η πολυετή πείρα μας εγγύηση**  
**στις συναλλαγές μας με τους πελάτες μας**









# «Δεν πρέπει να κάνουμε τα Χριστούγεννα ψευτογιορτή-φολκλόρ»

Μιλά σήμερα στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ο Πρωτοπρεσβύτερος **Σπυρίδων Αντωνίου**, επίκουρος καθηγητής της Βυζαντινής Μουσικολογίας στο Α.Π.Θ.

--- Συνέντευξη στον **Αποστόλη Ζώνη** ---

«Ο ασυγκράτητος καταναλωτικός τρόπος της ζωής που δημιουργήσαν οι «δυνατοί» στη γη, έφερε τον κόσμο μπροστά στο μεγάλο οικολογικό πρόβλημα. Ας καταλάβουμε όλοι, πως μόνο αν αλλάξουμε τη στάση μας στη ζωή και θυσιάσουμε τον εγωισμό μας, αν προσπαθήσουμε να μοιραστούμε με τον συνάνθρωπό μας τον αέρα, το νερό, τα διάφορα αγαθά μας. Είναι η καταλληλότερη ώρα τώρα τα Χριστούγεννα να παρακαλέσουμε τον Γεννηθέντα στην άσπημ Βηθλέεμ, τον Λυτρωτή του κόσμου, να φέρει στον κόσμο ειρήνη και αγάπη μεταξύ όλων των λαών, γιατί είναι οι μόνες βασικές και απαραίτητες προϋποθέσεις που θα μας οδηγήσουν στην πρόοδο και επιτυχία».

Αυτά τονίζει σήμερα ο Πρωτοπρεσβύτερος **Σπυρίδων Αντωνίου**, επίκουρος καθηγητής της Βυζαντινής Μουσικολογίας στο Α.Π.Θ. παραχωρώντας συνέντευξη στην «ΕΓ».

**Πώς θα χαρακτηρίζατε τον τρόπο που προσεγγίζουν οι σημερινοί άνθρωποι τη γιορτή των Χριστούγέννων; Προσεγγίζεται ορθά και λυτρωτικά;**

«Ναι, η Μεγάλη γιορτή των Χριστουγέννων δεν προσεγγίζεται ορθά και λυτρωτικά από πολύ κόσμο. Δεν γνωρίζουν ίσως οι πολλοί ποιά μεγάλα και σωτήρια γεγονότα για τον άνθρωπο διαδραματίστηκαν, α αυτή την κορυφαία γιορτή. Ο μεγάλος ποιητής και πατέρας της Εκκλησίας, ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος (Ε.Π. 36,516) μας δίνει με σοφία τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γιορτάσουμε τα Χριστούγεννα: «Λοιπόν, να γιορτάζουμε θεϊκά, λέει, όχι ειδωλολατρικά, όχι κοσμικά αλλά υπερκόσμια, να τιμάμε όχι τους εαυτούς μας αλλά τον Χριστό», και συνεχίζει «μη τα της ασθενης, αλλά τα της ιατρείας, μη τα της πλάσεως, αλλά τα της αναπλάσεως».

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, του οποίου φέτος γιορτάζουμε 1600 χρόνια από την κοίμησή του, γράφει: «Σήμερα λύθηκαν τα μακροχρόνια δεσμά. Ο διβόλος κατατροπιάστηκε. Οι δαίμονες δραπετεύσαν. Ο θάνατος (της ψυχής) καταργήθηκε. Ο Παράδεισος ανοίχθηκε. Η κατάρα εξαφανίστηκε. Η αμαρτία διώχθηκε. Η πλάνη απομακρύνθηκε. Η αλήθεια αποκαλύφθηκε... Η Βασιλεία των Ουρανών μεταρρυθρίθηκε στη γη. Οι Άγγελοι συνομιλούν με τους ανθρώπους... Κατέβηκε



© Spyridon Antoniou

ό Θεός στη γη κι ο άνθρωπος ανέβηκε στους ουρανούς. Κατέβηκε ό Θεός στη γη και πάλι βρίσκεται στον Ουρανό. Όλοκληρος είναι στον ουρανό κι ολόκληρος είναι στη γη. Έγινε άνθρωπος κι είναι Θεός. Είναι Θεός κι έλαβε σάρκα». Μπροστά σε αυτά τα σωτήρια γεγονότα, έρχεται ό πονηρός με τους υπηρέτες του, που δε θέλουν την απελευθέρωση του ανθρώπου και δίνουν μια άλλη, ψεύτικη αίσθηση της μεγάλης γιορτής, προβάλλουν δηλαδή και επιβάλλουν κοσμικές – ειδωλολατρικές εκδηλώσεις, με ήθη και έθιμα άσχετα με την Σωτήρια Εορτή, προκειμένου να πετύχουν, όπως λένε, τη «μαγεία των Χριστουγέννων». Αλλά βέβαια δεν γιορτάζονται τα αληθινά Χριστούγεννα με πολυφαγία, με ξενύχτια, με επίδειξη στο ντύσιμο και άλλα. Αυτά μας τα επιβάλλουν αυτοί που θέλουν τη μαζοποίηση των ανθρώπων, για να χάσουμε το αληθινό νόημα της Σωτήριας Γιορτής των Χριστουγέννων και να μας κάνουν υποχείρια της «αλλοτρίωσης». Έχει μεγάλη σημασία να προσέξουμε την πνευματική προετοιμασία μας για τα Χριστούγεννα, δηλαδή την νηστεία, την προτοίμασία μας για την Χριστουγεννιάτικη θεία Λειτουργία και την αγάπη μας στο Θεό, και στο συνάνθρωπο μας».

**«Ο Χριστός γεννήθηκε για να αναγεννηθεί ο άνθρωπος. Ήρθε στη γη για να υψωθούμε εμείς στον ουρανό. Πήρε σάρκα για να νικήσουμε τα πάθη της σάρκας, το θυμό, τη βλασφημία, το ψέμα, τη διαφθορά, το μίσος, την αμεία και στη θέση τους να βάσουμε την αγάπη, την πίστη, την ελευθερία, την αλήθεια, τη φιλανθρωπία, τη συγχρητικότητα, την υπέρβαση κάθε εγωπαθούς συμπεριφο-**

**ράς και αδικίας». Αλήθεια ποιο είναι το αληθινό νόημα των Χριστουγέννων;**

«Πολύ σωστά. Με την ενανθρώπιση και τη γέννησή Του ο Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός θέλει τη θέωση του ανθρώπου. Ενώνεται το κτιστό πλάσμα, ο άνθρωπος με τον Άκτιστο Πλάστη. «Αυτός εννθρώπησεν, ίνα ημείς θεοποιηθώμεν» διδάσκει ο Μ. Αθανάσιος. «Άνθρωπος γαρ εγένετο ο Θεός και Θεός ο άνθρωπος» ερμηνεύει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος.

Ένας μεγάλος φιλόσοφος και θεολόγος, ο άγιος Μάξιμος ο Απολογητής, τον 7ο αιώνα έλεγε ότι τα Χριστούγεννα είναι ο σκοπός της ανθρωπίνης ιστορίας, διότι από τα Χριστούγεννα πηγαινουμε, με όλη την επίγεια δράση του Ιησού Χριστού, στην εορτή της Πεντηκοστής, που είναι η εορτή της δυνατότητας του ανθρώπου να γίνει Θεός με τη Χάρη του Θεού. Η γιορτή των Χριστουγέννων είναι το θεμέλιο της σωτηρίας μας. Πρέπει την ημέρα των Χριστουγέννων να ευχόμαστε με τη φράση «Χριστός Ετέχθη», όπως λέμε το Πάσχα «Χριστός Ανέστη». Είναι ελεύθερος ο άνθρωπος να διαλέξει και να νοηματοδοτήσει σωστά τα Χριστούγεννα. Μπορεί, αν θέλει να απαλλαγεί από τις «μυθολασίες» που τον υποδουλώνουν, από την «φανασσία» που τον παραπλανά. Έπρεπε ο Θεός να γεννηθεί ως άνθρωπος, από μια Μητέρα για νά τον πλησιάσει και να αναγεννηθεί ο άνθρωπος. Γι' αυτό οι εμπνευσμένοι μνηογράφοι της Εκκλησίας μας, και οι μεγάλοι Πατέρες, υμνούν και δοξάζουν τον Θεάνθρωπο Χριστό, που αναγέννησε τον άνθρωπο και ανακαίνισε ολόκληρη την κτίση, έδωσε άλλη προοπτική και νόημα τόσο στον άνθρωπο, όσο και σε ολόκληρη την δημιουργία».

**Πώς ερμηνεύονται οι πόλεμοι, η εκμετάλλευση των αδυνάτων, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η κοινωνική ανισότητα από την Ορθοδοξία;**

«Τελικά το κακό δεν είναι αθάνατο και μόνο στη γη. Ο θάνατος και η αδικία νικήθηκαν πάνω στον Σταυρό του Χριστού. Οι άνθρωποι ας μη χάσουμε την ελπίδα ποτέ, γιατί η αγάπη του Θεού δεν μας εγκαταλείπει. Οι νέοι μπορούν να χτίσουν ένα καλύτερο κόσμο. Ο ασυγκράτητος καταναλωτικός τρόπος της ζωής που δημιουργήσαν οι «δυνατοί» στη γη, έφερε τον κόσμο μπροστά στο μεγάλο οικολογικό πρόβλημα. Ας καταλάβουμε όλοι, πως μόνο αν

αλλάξουμε τη στάση μας στη ζωή και θυσιάσουμε τον εγωισμό μας, αν προσπαθήσουμε να μοιραστούμε με τον συνάνθρωπό μας τον αέρα, το νερό, τα διάφορα αγαθά μας. Είναι η καταλληλότερη ώρα τώρα τα Χριστούγεννα να παρακαλέσουμε τον Γεννηθέντα στην άσπημ Βηθλέεμ, τον Λυτρωτή του κόσμου, να φέρει στον κόσμο ειρήνη και αγάπη μεταξύ όλων των λαών, γιατί είναι οι μόνες βασικές και απαραίτητες προϋποθέσεις που θα μας οδηγήσουν στην πρόοδο και επιτυχία».

**Ποιες συμβουλές θα δίνετε στους σημερινούς Χριστιανούς για τη γιορτή των Χριστουγέννων;**

Πλήθος σημερινών ανθρώπων μπορούν να πούν όπως ο Ιώβ, ότι έχουν σβήσει οι γίνεςς ελπίδες τους. Πολλοί έχουν χάσει περιουσίες, υγεία, κάθε κοσμική στήριξη. Ο Ιώβ είναι ένα σπουδαίο παράδειγμα υπομονής. Έμεινε ακλόνητος στην πίστη του. Το θέμα όμως είναι τούτο:

«Το ζήτημα είναι άλλο: Δύσκολα δέχεται συμβουλές ο σημερινός άνθρωπος. Μπορεί να ακούσει και να εμπιστευτεί; Δεν τον αφήνουν οι σειρήνες με τις διαφημίσεις των εμπορευμάτων τους να προσέξει. ...Τα Χριστούγεννα είναι ένα Γεγονός συγκλονιστικό, που μπορεί να ξαναγεμίσει την άδεια ύπαρξη του ανθρώπου. Δεν πρέπει να ξεγελιέται κανένας και να κάνει τα Χριστούγεννα ψευτογιορτή-φολκλόρ με πλαστικά δεντράκια και ελαφρά τραγουδάκια. Πρέπει να αναζητήσουμε τα αληθινά, να ανακαλύψουμε την αξέπληστη ποιήση της ορθοδοξίας, που σημαίνει ορθή δοξολογία του Θεού, να γευτούμε την αξιοθαύμαστη μελωδία των ύμνων. Ύμνος, μελωδία και εικόνα αποτελούν κορυφαίες δημιουργίες, πολιτισμό που σημάδεψε την παγκόσμια ιστορία. Τη μεγάλη γιορτή μπορούμε ιδιαίτερα να την προσεγγίσουμε δοξολογώντας το Θεό μαζί με τους Αγγέλους του. Δοξολογούμε το Θεό και αγαπάμε τον συνάνθρωπο μας, όποιος κι αν είναι. Γιατί ο ίδιος ο Θεός έγινε άνθρωπος. Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας, με τα κορυφαία ποιήματά της, ψάλλει και δοξολογεί: «Χριστός γεννάται δοξάσατε. Χριστός εξ ουρανών» απαντήσατε. Χριστός επί γης υψώθηκε. Άσστε τω Κυρίω πάσα ή γη, και εν ευφροσύνη, ανυμνώσατε λαοί! ότι δεδόξασται».



© Stella Traganiada

## Χριστούγεννα

Γράφει η **Στέλλα Τραγανίδα**

Η μεγάλη γιορτή των Χριστουγέννων ήταν στο χωριό συνδεδεμένη με το σφάξιμο των γουρουινών. Αντηκούσε όλο το χωριό από τις τσιρίδες τους την παραμονή των Χριστουγέννων. Από το πρωί οι άνδρες, που ήξεραν να γδέρνουν, πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι κι έσφαζαν τα γουρουνία. Η νοικοκυρά ετοίμαζε καυτό νερό για να το πλύνει και έβαζε σε μια κεραμίδα θυμιάμα για να θυμιάσει το σφάγιο. Όταν τελείωνε το σφάξιμο του γουρουινού και το κρεμούσαν στο ταγκέλι να στραγγίσει, η παρέα περνούσε μέσα στο σπίτι για ένα κρασί και μεζέ. Τα παιδιά έτρεχαν από αυλή σε αυλή να παρακολουθήσουν το θέαμα. Τα αγόρια περίμεναν να πάρουν τη φούσκα, την ουροδόχο κύστη του γουρουινού, τη φούσκωναν με ένα καλάμι κι εξασφάλιζαν έτσι μπάλλα για ποδόσφαιρο.

Για τη νοικοκυρά υπήρχε πολύ δουλειά με όλο αυτό το κρέας από το γουρουνί. Πρώτα έκοβαν μπριζόλες και κρέας για μαγειρέμα, όσο μπορούσε να συντηρηθεί, για να περάσουν τις μέρες των Χριστουγέννων. Μετά έφτιαχναν ταγιαρίδες που τις φύλαγαν μέσα σε φθίνες, καλυμένες μέχρι πάνω με λίπος κι έτσι είχαν να τρώνε μέχρι το Πάσχα. Με τον ίδιο τρόπο διατηρούσαν και το κρέας, αφού το έβραζαν λίγο, εφόσον τότε δεν υπήρχαν ψυγεία και καταψύκτες. Επίσης έφτιαχναν πατσά, μπουμπάρι και λουκάνικα. Έτσι σε κάθε αυλή κρεμόταν το καλάμι με τα λουκάνικα να στεγνώνουν στον ήλιο. Για να τα διατηρήσουν πολύ καιρό τα έψηναν ελαφρά σε ταψί στο φούρνο, τα τρυπούσαν και τα έβραζαν σε φθίνες με λίπος.

Την παραμονή των Χριστουγέννων, τα Κόλιαντρα, τα παιδιά ξυπνούσαν πρωί κι έπαιρναν σβάρνα τις γειτονιές ψάλλοντας τα κάλαντα από σπίτι σε σπίτι. Η νοικοκυρά απασχολημένη στην κουζίνα με τις χριστουγεννιάτικες προετοιμασίες, τους έδινε στραγάλια, σταφίδες, μύγδαλα, ξερά δαμάσκηνα, σόκα, καρούπια, αργότερα δε χρήματα. Την παραμονή το βράδυ έπρεπε σε κάθε σπίτι να διατηρήσουν αναμμένη τη φωτιά στη σόμπα ή στο τζάκι για να βρεί ο Ιωσήφ να πάρει κάρβουνα στην κάπα του, που όμως δεν καίγεται σύμφωνα με την παράδοση.

Τα Χριστούγεννα ήταν μια ευκαιρία να εκκλησιάζεται όλη η οικογένεια μαζί και να μεταλαβαίνει μετά από πολυήμερη νηστεία. Οι γέροι και τα μικρά παιδιά μεταλάβαιναν τα Κόλιαντρα. Οι νεότεροι φιλούσαν τα χέρια των μεγαλύτερων και ζητούσαν συγχώρεση λέγοντας «συγχωρεμένα». Στα παιδιά που έκλαιγαν και δεν ήθελαν να κοινωνήσουν, έλεγαν ότι θα πάρουν «χρυσό δοντάκι» ή «πασχαλίτσα».

Το πρωί των Χριστουγέννων, πριν ζημωρείσει, χτυπούσαν χαρμόσυνα οι καμπάνες κι όλη η οικογένεια πήγαιναν ντυμένοι με τα καλά τους στην εκκλησία περπατώντας μέσα στην πρωινή παχνη. Όταν γύριζαν σπίτι τα παιδιά έτρεχαν να δοκιμάσουν τους κορυμπακίτσες και τα κουλούρια, ενώ πάνω στη σόμπα μοσοχομύριζε η κοτόσουπα. Η μητέρα έστρωνε τη γιορτινή τραπέζι και όλοι χαρούμενοι έτρωγαν πρώτα την ακιστή σούπα και μετά χοιρινή τηγανιά. Ύστερα απολάμβαναν την ζεστή θαλπωρή του σπιτιού, τα παιδιά μαζεύονταν γύρω από τη σόμπα, ενώ οι μεγαλύτεροι ξεπλυνμένοι στους καναπέδες ξεκλείβαν κανέναν υπνάκο.

Για τα παιδιά του σχολείου η χριστουγεννιάτικη αυτή ανάπαυλα ήταν μια ιδιαίτερη περίοδος χαράς, αφού τα σχολικά βιβλία έμπαιναν στο ράφι της αναμονής. Το βράδυ αντάλασσαν επισκέψεις με συγγενείς και φίλους. Τα σπίτια αυτή τη μέρα ήταν ανοικτά και γεμάτα και ήταν μια μέρα χαράς και διασκέδασης για μικρούς και μεγάλους. Όλοι χαίρονταν τη ζεστασιά των ευτυχισμένων αυτών οικογενειακών στιγμών κι αυτές ήταν που συνέβαλλαν να διατηρείται ζωντανή η συνοχή της οικογένειας και να σφυρηλατείται η αγάπη ανάμεσα στα μέλη της. Στα μικρά παιδιά έδιναν συνήθως λίγα χρήματα, ελάχιστα αλλά που για εκείνα ήταν ένας μικρός θησαυρός. Την δεύτερη και τρίτη μέρα των Χριστουγέννων πήγαιναν πάλι στην εκκλησία και επισκέπτονταν τους εορτάζοντες.

\* Από το βιβλίο "Μνήμες μιας αλλοτινής ζωής, Αμπελώνας Λάρισα", εκδόσεις Ίων

## Τα έθιμα του δωδεκαημέρου: Αφορμή για μια ενδοσκόπηση στην ποιντική κοινωνία

Γράφει ο **Θεόδωρος Κυριακίδης**  
Υπ. Διδάκτορας Νέστερης Ιστορίας



© Theodoros Kyriakidis

Στον Πόντο η περίοδος που ξεκινά από τα Χριστούγεννα μέχρι και τα Φώτα ονομαζόταν Καλαντόφωτα και συνβιζόνταν να πραγματοποιούνται μια σειρά από έθιμα. Η μελέτη των παραδοσιακών εθίμων για έναν ιστορικό έχουν εξαιρετική σημασία, διότι αποκαλύπτουν πολλές παραμέτρους των κοινωνιών, οι οποίες τα ανέπτυξαν. Σ' αυτήν την πολύ σύγχρονη, καθαρά εθιμοτυπική, αναφορά στα έθιμα, αξίζει παράλ-

ληνα να σημειωθούν και κάποιες πρωτόλειες σκέψεις.

Καταρχήν πρέπει να σημειώσουμε πως τα έθιμα επιτελούσαν μια λειτουργία στην κοινωνία μέσα στην οποία αναπτύχθηκαν. Γνωρίζοντας κανείς τα έθιμα, τα ήθη και τα τραγούδια ενός λαού, κατανοεί καλύτερα τη λειτουργία της κοινωνίας του, μαθαίνει ουσιαστικά στοιχεία για τον λαό αυτό και τον τρόπο ζωής του. Θα είχε λοιπόν, εξαιρετικό ενδιαφέρον να εξετάσουμε την προέλευση των εθίμων. Να ερευνάσουμε δηλαδή από ποια περιοχή προέρχονται, τον ανατολικό ή δυτικό Πόντο να παράδειγμα, αλλά και να εξετάσουμε αν προέρχονται από αστικές ή αγροτοποικινικές κοινωνίες, από την αστική τραπεζούντα ή από την περιοχή της Λαράκας ή παράδειγμα. Οι αγροτικές κοινωνίες είναι προσανατολισμένες σε έναν αγροτικό εποχικό κυκλικό χρόνο σε αντίθεση με τις αστικές, για να αναφερθεί μια μόνο σημαντική διαφορά που επηρεάζει αντίστοιχα τις κοινωνίες και τα έθιμα τους. Αυτό σημειώνεται απλώς ως μια ενδιαφέρουσα πρόταση για μελλοντική συγκριτική έρευνα των εθίμων που αναπτύσσονται στην επαρχία και στα αστικά κέντρα. Είναι σχεδόν πεπεισμένοι ότι οι διαφορές τους αποτυπώνουν και καταδεικνύουν τους διαφορετικούς συμβολισμούς και τις διαφορετικές ανάγκες που αυτά εξυπηρετούσαν.

Είναι μια κοινή παραδοχή ότι οι κοινωνίες έχουν ανάγκη την ιστορική μνήμη και το παρελθόν, τους προγόνους και τις τελετουργίες των κοινωνιών τους. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αισθάνεται κανείς ότι έχει ρίζες. Τα έθιμα μιας κοινωνίας αποτελούν σημαντικά στοιχεία αυτού του παρελθόντος και η ποιντική κοινωνία διασώζει πολλά τέτοια, ιδιαίτερα την περίοδο του δωδεκαημέρου. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά έθιμα του Πόντου είναι το καλαντάσμα της βρύσης και το Καλαντόνερο. Το καλαντάσμα σήμαινε την τοποθέτηση κοντά στη βρύση λίγο πριν τα μεσάνυχτα της Πρωτοχρονιάς διαφόρων φρούτων και ξηρών καρπών λέγοντας την ευχή: Κάλαντα και καλός καιρός, πάντα και του χρόνου. Εδώ οι συνδηλώσεις της σπουδαιότητας και του κεντρικού ρόλου του νερού στην κοινωνία, με την αντιπροσφορά δώρων, για το δώρο του νερού, είναι προφανείς. Αυτός που έπαιρνε τον νερό, δεν

έπρεπε μέχρι να φτάσει στο σπίτι να κοιτάξει πίσω του, ούτε και να μιλήσει σε κανέναν, διότι υπήρχε ο κίνδυνος να ζητηθεί το πνεύμα που φυλάσσει το πηγάδι. Το γεγονός το πηγάδι να προστατεύεται από πνεύματα και μάγισσες είναι κοινό χαρακτηριστικό και άλλων πολιτισμών και συναντάται κυρίως σε προνεωτερικές ή και νεωτερικές αγροτικές κοινωνίες. Από αυτό το καλαντόνερο έπινε όλη η οικογένεια από λίγο και ραντίζαν το σπίτι, τους αποθηκευτικούς χώρους, τα χωράφια και τα ζώα.

Άλλο χαρακτηριστικό έθιμο στον Πόντο αυτής της περιόδου ήταν η τοποθέτηση ενός μεγάλου κορμού στο τζάκι. Τα Χριστούγεννα ονομαζόταν το Χριστό κουρ' και το αντίστοιχο της πρωτοχρονιάς ονομαζόταν Καλαντοκούρ. Το κούτσουρο έκαιγε όλο το βράδυ και κρατούσε μακριά από το σπίτι τα δαιμόνια. Αν εκείνα ήθελαν να πλησιάσουν το σπίτι, η φωτιά από το κούτσουρο τα έκαιγε. Αν έβηνε η φωτιά το θεωρούσαν κακό σημάδι για το σπίτι.

Τα μεσάνυχτα ο αρχηγός κάθε οικογένειας «εκαλονότιζεν τ' οσπίτ'» έπαιρνε δηλαδή ξηρούς καρπούς, κυρίως καρύδια και φουντούκια, και τα έριχνε στις τέσσερις γωνίες του σπιτιού λέγοντας: «Ευτυχισμένο το Νέο Έτος!» Εδίδεν η κακοχρονιά και έβηνε η καλοχρονιά η «Άμνο» το ρούζ'νε αούτα τα καλά, αεσ'πα να ρούζ'νε απές' σ' οσπίτ' ν' έμουν τ' ευλοίας και τα καλοσύνας». Το τραπέζι της πρωτοχρονιάς έμενε στρωμένο για να φάνε οι μάγισσες και να μην πειράζουν το σπίτι.

Ένα άλλο έθιμο, πολύ αγαπητό στον Πόντο και ιδιαίτερα δημοφιλές στην Ελλάδα ήταν εκείνο των Μωμώγων. Το δρώμενο των Μωμώγων που ξεκινούσε την Πρωτοχρονιά και κρατούσε μέχρι την περίοδο της Απόκριας αναπαριστούσε την αναγέννηση της φύσης και είχε στόχο να σατιρίσει τις αδυναμίες και τα πάθη των ανθρώπων.

Στη διάρκεια του Δωδεκαημέρου εκτός από τους Μωμώγους εμφανιζόνταν και διάφορα κακά πνεύματα, όπως καλικάντζαροι, διαβόλια, μάγισσες κλπ. Πίστευαν ότι με το χαρμόσυνο γεγονός της γέννησης του Χριστού δίνονταν ελευθερία σε όλα τα πνεύματα να χαρούν για το σημαντικό αυτό γεγονός. Τα πνεύματα ενοχλούσαν κυρίως τους αδύναμους, τα παιδιά και τις λεκόνες. Για να προστατευτούν απέφευγαν να κυκλοφορούν τις νύκτες και ιδίως να περνούν κοντά από πηγάδια, ενώ έλεγαν ψιθυριστά διάφορες προσευχές και κυρίως το «Πάτερ ημών». Η ελευθερία αυτή των πνευμάτων διαρκούσε ακριβώς όσο και η περίοδος του δωδεκαημέρου, από τη Γέννηση του Χριστού μέχρι και τα Φώτα, όπου με τον Μεγάλο Αγιασμό, τα πνεύματα περιορίζονταν εκ νέου.

Άλλα έθιμα που είναι κοινά και για τον υπόλοιπο ελληνισμό ήταν τα κάλαντα που έψελναν την παραμονή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, ενώ τα Θεοφάνεια ράντιζαν τα χωράφια τους με τον μεγάλο αγιασμό. Πίστευαν επίσης πως οι άεκαν στην αρχή της χρονιάς θα εξακολουθούσαν να συμβαίνει καθ' όλη τη διάρκεια της γι' αυτό θεωρούσαν ότι την Πρωτοχρονιά δεν έπρεπε κανείς να κλαίει ή να είναι λυπημένος, διότι

αυτό σήμαινε ότι έτσι θα περνούσε όλη τη χρονιά του.

Ένα άλλο εξαιρετικά σημαντικό έθιμο των Φώτων ήταν το μνημόσυνο των νεκρών που γινόταν την Παραμονή της γιορτής των Θεοφανίων. Κάθε σπίτι άναβαν τόσα κερά, όσα ήταν τα μέλη της οικογένειας που είχαν εκδημήσει, και ένα για εκείνον το ξένο που δεν είχε κανέναν σ' αυτόν τον κόσμο. Ενώ το τετράστιχο

**Τα Φώτα θέλω το κερί μ' και των Ψυχών κοκκία και την Μεγάλ' Παρασκευήν έναν μαντήλην δάκρυα!**

δίδωνε την βαθιά νηπιότητα των Ποντίων ότι οι κεκοιμημένοι δεν έχουν χαθεί μια δια παντός, αλλά ότι βλέπουν, ακούν, στεναχωρούνται και χαίρονται με τις οικογένειες τους, όπως και όταν ήταν ζωντανά. Με αφορμή το παραπάνω έθιμο επιθυμώ να σημειώσω μόνο ότι η σχέση των ελλήνων στον Πόντο με τους νεκρούς τους ήταν εξαιρετικά στενή και θα αξίζει μια ιδιαίτερη μελέτη, η οποία θα ερευνούσε όλες τις πτυχές και τις προεκτάσεις αυτής της σχέσης. Για παράδειγμα γνωρίζουμε ότι κατά την εκδήμια ενός προσφιλούς προσώπου, όλη η οικογένεια και οι φίλοι έβγαζαν μια τελευταία φωτογραφία με τον νεκρό πριν την ταφή. Όλα τα έθιμα που αναφέραμε παραπάνω αλλά και άλλα τόσα που δεν αναφέραμε, συναντώνται με κάποιες παραλλαγές από περιοχή σε περιοχή.

Αρκετές φορές κατανοούμε την ιστορία με έναν επιπέδο και απόλυτο τρόπο. Η κυριαρχία της πολιτικής και στρατιωτικής ιστορίας δεν άφησε περιθώρια για να αναπτυχθούν οι μελέτες χαρακτηριστικών των κοινωνιών όπως είναι οι θρησκευτικές και οι προληπτικές. Υπάρχουν δηλαδή γεγονότα «μη συμβατολογικά» (Paul Veyne, 1971) που δλώνουν συμβάντα που δεν έχουν χαρακτηριστικά ως τέτοια, και ακριβώς γι' αυτό τον λόγο περνούν απαρατήρητα από την ιστοριογραφία ή μελετώνται ελάχιστα και οπωσδήποτε ανεπαρκώς. Αυτά τα «μη συμβατολογικά» γεγονότα, όπως είναι και τα έθιμα, αξίζει να μελετηθούν για να κατανοήσουμε καλύτερα τη λειτουργία της κοινωνίας στον Πόντο. Εξαιρετικό υλικό για μια τέτοια μελέτη μας παρέχουν τα έθιμα του δωδεκαημέρου.

Κλείνοντας θα αξίζει να θέσουμε κάποια άλλα ενδιαφέροντα ερωτήματα. Γιατί διατηρούμε ή αναβιώνουμε σήμερα αυτά τα έθιμα; Ποιος είναι ο σκοπός; Ποια τα οφέλη ή οι ανάγκες αυτής της αναβίωσης. Γιατί κάποιος σήμερα να αναβιώνει ένα έθιμο που μπορεί καταρχήν να μην καταλαβαίνει τη νοσηματοδότηση του, τη λειτουργία του και το συμβολισμό του; Αυτά τα ερωτήματα αξίζουν ξεχωριστής ανάλυσης. Αυτό που αρκούμαστε να σημειώσουμε εδώ, είναι ότι σε κάθε εποχή η διανοητική αναπαράσταση του ιστορικού παρελθόντος μπορεί να χρημεύσει για διάφορους σκοπούς που θα θέσει ο ιστορικός, ο λογογράφος ή οποιοσδήποτε αναπαράγει το παρελθόν, ενίοτε και αυθαίρετα. Με άλλα λόγια, τα έθιμα, η ερμηνεία και η χρήση τους συνιστούν αυτό που ο Χόμςμπουμ ονόμασε «κοινωνική λειτουργία του παρελθόντος» (1972).

